

The Project Gutenberg eBook of Kangastuksia; Talvi-yö; Halla; Tähtitarha, by Eino Leino

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kangastuksia; Talvi-yö; Halla; Tähtitarha

Author: Eino Leino

Release date: January 17, 2005 [EBook #14724]

Most recently updated: December 19, 2020

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KANGASTUKSIA; TALVI-YÖ; HALLA; TÄHTITARHA
***

Produced by Tapio Riikonen

KANGASTUKSIA; TALVI-YÖ; HALLA; TÄHTITARHA

Eino Leino

1902, 1905, 1908, 1912.

SISÄLLYS:

KANGASTUKSIA

Jumalan tammi
Perman taru
Puma tietäjä
Kevät-uhri
Pyhä Tapani
Perman helmi
Kolfrosta
Tapanin jumalanpalvelus
Puman käynti kuninkaan linnassa

Thorer Hund
Vangit
Templin ryöstö
Kansan käräjät
Vienan immen kuolo
Lauluja satunäytelmästä »Hiiden miekka»
Äidin surut
Trubaduurin laulu
Sukkamielen sauva
Aika
Imatran tarina
Kankuri
Vartiolta
Tahtoisin nähdä ma Kartagon naisen
Lapin kesä
La Tricoteuse
Kimmon kosto
Rypäletyttö
Minun tieni
Linnulle kirkkomaalla
Temppeliherra
Nauruunsa kuolija
Lauluja vanhaan tapaan
Puro
Toisin siellä, toisin täällä
Tuulien erehdys
Kuutamolla
Armain kuoleman ajatus
Luojan leipä
Ei ne kaikki kuollehia
Sateenkaari
Jumalien keinu
Tuska
Väinämöisen laulu

TALVI-YÖ

Talvi-yö
Ajan kirja
Carmen saeculare
Kumpi on kauniimpi?
Myrsky
Eräälle kansalaiselle
Pro Humanitate
Tottumus
Syvyyksistä
Proloogi Tampereen teatterin avajaisiin
Revontulet
Eyan kirja
Häähymni
Nocturne
Niniven lapset 1-3
Karavaanikuoro
Bajadeerit
Kultaist langat
Atlantica
Mies mielipuoleks tulla voi—
Punainen neilikka 1-7
Korkea veisu
Yön kirja
Tuulikannel
Sydän 1-2
Jumala
Tähtipojat
Iku-Turso

Uran-uurtajat
Mietelmiä 1-4
Kotiliesi
Niin olekin maani matka—

HALLA

Keski-yön kuoro
Lapin lauluja
Velhon virsi
Naisen hyvyys
Noidan neiet
Ruijan rukous
Hangen lapsia
Punahilkka
Lapinkävijä
Jääkukka
Lepaan neiti
I-III
Jääkiteitä
Henki
Sininen tuli
Talven taika
Minä 1-4
Mestari
Ne hienot sielut
Yksilön murhe
Elegia
Vaalin valta
Railo jäässä
Lex
1. Oikeus
2. Tietäjän näky
3. Yö
4. Kansalliskaarti
5. Suomen vaakuna
Kansan henki
Härmää
Tunnen syntysi
Kultaperho
Nuori nainen
Lauluton kesä
Meren maininki
Toinen—toinen
Sinikan laulu
Theanon laulu
Timandran laulu
Lydian laulu
Tietäjän tupa
Tuhka tummuu
Pahat peijaat
Sulkanuoli
Tähti
Päätös
Outo oppi
Näky
Haamu
Turjun loihtu
Vanha vaimo
Kuollut kukka
Laulajan murhe 1-2
Laulaja ja Maa-emo
Maan valitus
Talvilaulu
Pahat neuvoa pitivät

Turjan tuomio
Laulajan lohdutus
Meren kaupunki
I-VII
Luonnon luotteita
1. Maan virsi
2. Meren virsi
3. Ilman virsi
4. Tulen virsi
Epilogi: Sähkön sävel

TÄHTITARHA

Tähtitarha
Kuolemattomuuden toive
Yövärtiolta
Lapin tarkka 1-8
Maan hädässä
Suora sana
Karjalan kannas
Maamies, mahti Suomenmaan—
Hakkapeliittain marssi
Vapaa mies
Eräänä uudenvuoden yönä
Sukuvirsi
Veljesvirsi
Marjatan tähdet
Marjatan tähdet
Ildiko
Turha kauna
Dies irae
Mennyt
Kevät kirkkahin
Loukatut
Runokirje
Näky
Maria Antoinette
Kunnia hälle!
Kohtalon kirja
Ikävöi, ihminen!
Pyhä Martti
Hautojen keskellä
»Se kuitenkin liikkuu!»
Sähköfantasia
Vaeltaja
Totuuden etsijä
Titanic
Kuvia ja mielikuvia
Lapsen kirkko
Eräs Berliini-muisto
Nuori Nietzsche
Nuori Alkibiades
Pikku Helka
Vanha Täti
Kahdet silmät
Vanteenheittäjät
Yövirsi
Irja
Niin sinua katsoin, neiti—
Minkä taisin, poika parka?
Aatu-ukko
Kadonnut sävel 1-5
Moitittu runotar
Nuori Jouko
Salome

Hymylä
Erinomainen maa
Hiiri
Laki ja hutikka
Lammas ja vuohipukki
»Kyltyyri»
Tarhapöllö

KANGASTUKSIA

(1902)

JUMALAN TAMMI.

Mikä on tammipuun tohina minun koidon korvissani?

Tammi on Jumalan tammi elämän aukean aholla, päivässä pimenevässä, laulun yössä lankeevassa.

Pois viha, pois kateus, karkotkaa katalat kiistat, haihtukaa elämän huolet sekä järjen jäiset tuumat! Yön elämä ympärillä tynny! Tyyntykää inehmot! Raukene ratasten räiske sekä seppojen jyrinä! Minun on mieleni kuullakseni Luojan suuren puun puhetta.

Tarinoi Jumalan tammi: »Olen toiminnan tohina kaaoksessa kaikkeuden; kohtalon kohina olen puhki ihmisten povien; olen pauke maan pajassa, humu ilman huonehessa; kuurot kuulevat minua, kuulevaiset eivät kuule.»

Kysyn sykkivin sydämin:
»Ja mitäpä minulle huout?»

Julistaa Jumalan tammi: »Humisen huolia sinulle, surun annan aateluutta, vaivan kalvavan vakautta, yleveyttä ylhän tuskan; kynnän otsasi vakoihin, sielusi enemmän kynnän, panen paadet hartioille, käsken nuorna kärsimähän.»

Kysyn kylmävin sydämin:
»Miks minua kärsimähän?»

Luojan suuren puu puhuvi: »Siks sinua kärsimähän, kun olet lapsi laadultasi, itkijä elämän itkun. Otan sun lapseksi omaksi, annan sulle laulun armon, juuret juutan maa-emohon, työnnän latvan taivahalle.»

Vaikes tammi taideniekan. Seisoi mies aholla yksin, yössä aukean elämän. Tunsi polttavan povensa, sydämensä seisahtavan vaivasta sanattomasta, ailuusta ankarasta.

Pyhä on hetki hengen tuskan.

Seisoi mies aholla yksin juurella Jumalan tammen; kaukokaupungin hälinä yhtyi yön vavistukseen; lepäsivät maa ja taivas, tammen lehvätkin lepäsi.

Pisarat putolevat unten urhon poskipäille.

Hiljaa, hiljaa, yksitellen helmet kirkkahat kihoovat, sulaten polttavaa povea, lauhtutellen, lohdutellen. Saa vaiva sanoiksi, virret vierivät huulilta urohon, mies itse haoksi muuttui, puuttui puuksi paikallensa.

Satu oli sanasta, taru tammesta taitehen Jumalan.

PERMAN TARU.

1.

PUMA TIETÄJÄ.

Tietäjistä mahtavin on Perman maassa Puma.
Puma maassa hallitsee ja taivahassa Juma.

Luojan templi kaarikatto yli vetten kiiltää.
Mutta velhon rintaluita tuska tuima viiltää.

Nainut Kainuun neidoista on kuningas Abarman.
Lemmen leikki sokaisnut on hältä uskon varman.

Templin esikartanossa kuninkoi Kolfrosta, äiti kuningattaren; jo etkö Ukko kosta?

Pidä pilven keräjät ja viskaa vihan nuoli, että kansa kertoisi: Hän Juman kautta kuoli.

Vaiti vaan on Perman Juma.—*Akka* asetettiin
Ukon kuvan vierehen, häävirret viritettiin.

Rinnan heille kansan riemu kaikui myrskyn lailla.
Mutta Puma vaeltaapi vuorilla ja mailla.

Tulee templin ovelle ja haaveistansa havaa.
Silloin silmä salamoï ja huulet vaiti vavaa.

Naisten virret vienosuiset temppelistä läikkyy.
Puma metsiin pakenee kuin hirvi, joka säikky.

2.

KEVÄT-UHRI.

Kevät-uhrin aika on, on koossa Perman suku.
Suur' on sarja vanhinten ja valtiasten luku.

Laajempi viel' lauma niiden, jotka maassa makaa.
Joka kuolleen perut Perma kahteen osaan jakaa.

Toisen saavat omaiset ja toisen itse vainaa.
Vainaan osa temppelissä kultamaljoja painaa.

Kullat monen kuollehen he kera taas on tuoneet, uhrikeitot keittäneet ja Juman sarkat juoneet.

Aik' on Akan maljan nyt. Kolfrosta nousee, haastaa.
Silloin kansan keskeltä mies' itsens' irti raastaa.

läpi tarhan taivaltaa ja astuu alttarille. Kansa kaikki kavahtaa. Mut näin hän haastaa sille:

»Perma, Perma, petetty! voi Viena viekastettu!
Väärin sulle on sanottu, ei oikein opetettu.

Juman teille julistaa ma puhtahan nyt mielin.
Ei hän kysy kultia, ei puhu velhon kielin.

Erhetystä uhrit on ja kuollehitten kullat.
Pyhän Hengen heimolaist' ei peitä maa, ei mullat.

Alta nurmen nousee hän ja Isän iloon astuu.
Silloin silmät enkeleiden huomen-helmin kastuu.»

Liian kauvan lausia hän sai jo. Kansa riehuu.
Sydämässä kuninkaan myös vihan vimma kiehuu:

»Kiini mies!» hän huutavi. Mies köysiin köytetähän.

Tutkitaan ja tuomitaan, mut hulluksi löydetähän.

Jälleen irti päästetään. Mut moni tuumii tuota:
Tää on Puman pulmia. Hän Akkahan ei luota.

3.

PYHÄ TAPANI.

Herran mies on Tapani. Hän tahtoo kansan nostaa.
Ei hän Pumaa puolusta, mut myöskään ei Kolfrosta.

Ritar' on hän ristinpuun. On Vienan suussa luoto.
Luodon päässä kuusten all' on kivillä kirkon muoto.

Siinä saarnaa Tapani. Käy kuulijoita hällä.
Moni sanan lohdun saa jo mieltä lämpimällä.

Moni myöskin pahenee ja käypi luokse Puman:
»Joudu! Oppi väärä jo saa voiton maassa Juman.»

Puma päätä pudistaa: »On oppi väärä ollut kauvan maassa Perman jo. Siit' turmio on tullut.»

Mutta pyhä Tapani hän päivät pitkät saarnaa, tarjoo uskon ydintä, ei elon kuorta, kaarnaa.

Väsyneenä paadelle hän yksin jääden vaipuu.
Ylös karkaa kauhistuin: »Mik' on tuo kumma kaipuu?

Mik' on virsi vesillä? Mi laulu lainehilla?»
Taika valtaa vahvimman, on tuska Tapanilla.

Sammuu sanan kynttilät ja aatteet alas painuu, hengen houreet heräjä ja kuvat maasta Kainuun,
impyisistä iljanteen, työistä Tyrjän vallan, revontulten tukkapäistä luona lumen, hallan.

4.

PERMAN HELMI.

Kesä-yössä koivun alla, Vienan virran suulla, neiti nuori laulelempi lainehitten kuulla.

Silmin kuivin, kummallisoin, katsoo ilman rantaan.
Laine laulut neien nuoren ulapoille kantaa.

Noin se laulaa Vienan impi: »Syttyy tähdet taivaan.
Tuikahda ei toivon tähti immen valjun vaivaan.

Tärkin rientää nuoruuteni niinkuin laine; lempi lämmitä ei sydäntäin, ei kevätpäivän hempi.

Tytär olen ma kuninkaan. Kun kuusitoista täytän, silloin, vanki, vapaa oon ja valtikkata käytän.

Hallitse en maita toki enkä elämätä, vallitsen vain kuolleita ja kullan helinätä.

Templin kuningattareksi määrättiin ma lassa, kammiohon suljettiin ja sidottihin kassa.

Tunsin kahleet kaulallain ja povellani paulan.
Siitä asti vankina ma valitan ja laulan.

Usein häntä uneksin, mi tulee meren takaa.
Eipä kuulu kultasein tai ehkä maassa makaa.»

Moni kuuli neien laulun, Perman mies ja outo.
Kaikki ohi kulkivat, ei tullut tuttu souto.

Tokko tulee milloinkaan? Käy tuulet täältä tuolta.
Posken vaan ne vaalentaa, mut huojenna ei huolta.

5.

KOLFROSTA.

Kova on Kolfrosta-äiti; katsomassa käypi neittä kammiossa hän, kun ilta hämärtäypi.

Tuli tuima silmässään ja huuli ohut, kapee.

Noin hän neittä nuhtelee, min miel' on ange, apee:

»Perman pentu vienosuu, sun vikinääs en siedä, säkkiin sinut ompelen ja heitän virran viedä.»

Toki toisti povellensa immen pään hän painaa, kutria sen silittää ja lauhan äänen lainaa:

»Lapsi lienet tyttäreni. Miksi itket impi?

Kaunis olet, kallis olet, muita kallihimpi.

Pantu kansan paimeneksi olet tyttö tuhma.

Turhat siis on itkusi ja turha untes uhma.

Kuule, mitä kuiskin sulle: Perman maassa mahti nyt on Kainuun kaunotarten; ollos valtas vahti!

Sukusi sun on tuntuireilla suuri sekä sakee.

Kahden puolen Kainuun merta ääriään se hakee.

Kauniit ovat Kainuun naiset, tarvaat talvi-öissä, vaaralliset sodassa ja sorjat rauhan töissä.

Hallaisissa hameissa ne hiihtelee ja laulaa, kullat huljuu kulmilla ja hopeat pitkin kaulaa.»

Haastavi Kolfrosta-äiti. Painuu kesäpäivä.

Haihdu immen otsalta ei osattoman häivä.

6.

TAPANIN JUMALANPALVELUS.

Tunne rippi-isäänsä ei Perman ristikansa.

Vieri enää virtana ei sanat huuliltansa.

Otsa sees on sumennut, on poissa silmän ponsi.

Jos hän joskus saarnaakin, on puhe tyhjä, onsi.

Hajamielin katselee hän kuinka pilvet kulkee, unelmiinsa unhottuu ja silmät kiini sulkee.

»Paha henki pauloillaan nyt Herran miestä kokee.»

Seurakunta polvistuu ja isämeitä hokee.

Mutta Pyhä Tapani hän hiljaa unelmoipi maista, missä sota soi ja kalpa karkeloipi.

Miksei miekkaa saanut hän! Hän matkais maata, merta, ryöstäis rannat rauhaisat ja vuodattaisi verta.

Rautapaita-rinnalleen hän Perman helmen veisi, pullistuisi purjehet ja touvit totteleisi.

Nostaa päänsä Tapani. On suuri haaveen hurma.

Mielessään ei valvo muu kuin naisenryöstö, surma.

»Omani olla tahdotko? Jos et, sun otan sentään.»

Yli kasvoin kalpeain kuin päivän säde lentää.

Seurakunta huoahtaa: »Ah, kiitos, kiitos Herran!

Paha henki pauloineen kai karkkos tämän kerran.»

Paisuu, kasvaa kansan kuoro, täyttää ilman partaat.

Yhtyy virteen Tapani; taas aatteet häll' on hartaat.

7.

PUMAN KÄYNTI KUNINKAAN LINNASSA.

Kohden linnaa kuninkaan käy Puma, velho vankka.
Otsalla on tietäjän kuin ukkospilvi sankka.

Nähnyt yöllä unen on hän: Tulen lieska tuli päälle kaiken Perman maan ja kultakuvat sulii.

Paloi tarhat jumalten ja templit maahan kaatui.
Itse istuin kuninkaan ja kansan majat maatui.

Kuninkaalle kertomaan hän käy nyt unta tuota.
Armi on Abarman herra, unihin ei luota.

Naisten kera naljaellen hältä aika soluu niinkuin joutsen, joka Vienan virtain suilla joluu.

Puma kouran kohottaa: »Kuin sormet, jotka avaan,
Perman perhe hajoaa, jos haaveistas et havaa.»

Armi käden kaulahan vie lemmen-leikkijälleen.
»Ja kuin suukko lämpöinen ma kansan liitän jälleen.»

Puman silmät salamoit: »Kuin sylkemäni sylki putoava on Perman pää, mi hyvän neuvon hylki.»

Suuttuu suuri kuningas. Hän vihoin maata polki.
»Ja ma sullon sylkijät kuin särkyä tämä solki.»

Silloin—tietää tarina—ol' itkenynnä Puma.
Helly ei Abarman herra eikä auta Juma.

8.

THORER HUND.

Yöhyt kuulas toukokuun, maass', ilmass' ihmetaika.
Onnellisten hetki on, on autuaiden aika.

Kuuhut kulkee taivahalla. Templin katto kiiltää.
Kenen mieltä kevät-yössä hehku outo hiiltää?—

Kurkistaapi viisas kuu. Hän kuulee kuiskinata.
Lomitse lehväin siirtyväin kuun hiipii kultarata.

Varjoa kaksi näkee hän, on toinen Perman kukka.
Kuutamossa kultainen tuon lainehtiipi tukka.

Toinen ritar' uljas on, sen säihkyä rautapaita.
»Nimeni on Thorer Hund. Ma matkaan merta, maita.

Sota on sorja elämään ja maani mun on Norja.
Kuningasta kuulla voin, en olla toisen orja.

Kumppalini Karli on, hän valkamassa vartoo.
Huomis-iltaan hyvästi! Sua sydämeni hartoo.»

Impi hiljaa huoahtaa, suut suuteloihin untuu.
Rannan laine läikähtää, yön tuuli lämmin tuntuu.

Akkunat Abarman linnan Vienan veessä päilyy.
Pursi pieni soutaa pois, kuun kultasillat häilyy.

9.

VANGIT.

Tuotu linnaan kuninkaan on muukalaista kaksi.
Nähty Vienan viidakoiss' on heidät liikkuvaksi.

Surma muukalaiselle! se Perman maass' on laki.
Marras-uhrin kuolema on eessä kummallaki.

Viime yönä viettivät he Juman temppelissä, rautavitjat ranteissa ja silmät sitehissä.

Kuuhut kulkee taivahalla, välkkyv vetten kalvot.

Virkkaa toinen: »Thorer Hund! Sa nukutko vai valvot?

Norjan maata mietitkö vai vaimon poskipäitä?

Minun on impi mielessäin, mi jää nyt ilman häitä.»

Vastaa hälle Thorer Hund: »Ah, Karli, kasvinveli!

Tuota mietin: turhaanko mun emoni lapsi eli?

Muista maata Norjan en, en vaimon poskipäitä, ajattelen itseäin ja kahlehia näitä.

Kultaa tääll' on kukkurat ja hopeoita huovat.

Katsos, mistä kannusta he Juman sarkan juovat!

Miestä pari ripeää ja haaksi vaan ja halu, meiltä vuoteen kymmeneen ei loppuis kilu, kalu.»

Vastaa Karli, karski mies: »Ei halusta ois puutos, haaksi meillä myöskin on, ja vartioiden muutos

ryöstö-ajan antaisi, mut kuka päästää siteet? Kova on kahle kaulallain ja piukat kinnerpiteet.»

Huoahnavi Thorer Hund, ei enää puhu Karli.

Vaipuu kuolon miettehisin kumpainenkin jarli.

10.

TEMPLIN RYÖSTÖ.

Silloin uksi avautuu, käy esiin valkohaamu.

»Näätkö?» kuiskaa Thorer Hund, »se kuoleman on aamu».

Virkkaa Karli: »Kaikkia! Se nainen on ja sievä,

Perman rannan ruusu on se, eikä virva vievä.»

Karkaa ylös Thorer Hund: »Ah, kukka raitis rannan!

Tule, sulle ristin tään ma rinnaltani annan.

Kun sa sitä katselet, niin muistelet sa mua.

Herran käsi kaitkohon ja kaikki pyhät sua.»

»Hiljaa!» impi äännähtää, »ma teitä tahdon auttaa.

Polku, viepä vapauteen, käy kammioni kautta.

Vartioiden vaihto on. On vene rannan alla.

Keveästi keinutte te kohta ulapalla.»

Lausuu näin ja sitehet hän sankarien päästää.

»Kiitos!» Karli huudahtaa, »ei aikaa nyt oo säästää».

Käsin kaksin kultia hän kerrallansa kahmaa, samoin toinen, Thorer Hund. He aartehia ahmaa.

Templi tyhjäksi ryöstetään. Yks viel' on, Juman kuva, kultamalja polvillaan. Se koht' on kukistuva.

Tempaa maljan Thorer Hund. Jää Karli ilman? Eihän.

Iskee miesi, kaulalta sen kultavitjat vei hän.

Kuva maahan romahtaa. Sen vartiat jo kuulee, kuulee koko Perman maa. »Nyt, toveri, päin tuuleen!»

Seisoo hetken Thorer Hund. Vois immen viedä myötä?

Kauhistuen katsellut tää sankarin on työtä.

Huudot täyttää tarhan jo. »Kai keralla sa tulet?»

Vait on impi ylpeä. »Vai vihainenko olet?»

»Joudu!» Karli huutavi, »nyt tule taikka lähden».

»Siunaan», kuiskaa Thorer Hund, »sua tämän työsi tähden».

Immen kättä puristaa, ehättää, löytää purren.

Neiti kalvas katsomaan jää jälkeen säälein, surren.

11.

KANSAN KÄRÄJÄT.

Jälleen uhrin hetki on. On koossa Perman suku.
Suur' on sarja vanhinten ja valtiasten luku.

Laajempi viel' lauma niiden, jotka maassa makaa.
Elävät kuin kuollehet nyt tuomiotaan jakaa.

Syytetty on neitonen, mi mykkä on kuin paasi.
Kuka herjas tempelin, ken Juman kuvan kaasi?

Poiss' on vangit vierahat. Siis syyllinen on neito?
Kuiskivi Kolfrosta-äiti: »Mitä teit sa keito?

Kiellä, kiellä kiireesti! Vois peittoon jäädä syy tää.»
Neidon huulet humisee: »Ma olen yksin syypää.»

Kuoloon tyttö tuomitaan. Mut pahempi on pulma.
Kuinka rikos kuolettaa ja Juman herja julma?

Nousee Pyhä Tapani, hän vankka on ja vapaa.
Enää keijut kevät-yön ei miehen mieltä tapaa.

Jumalaa hän julistaa ja Herran pyhää voimaa.
Herjan kautta Herran käsi Perman maata soimaa.

Nousee Puma tietäjä, hän puhuu isäin kieltä, muinaisuutta muistuttaa ja vanhaa Perman mieltä.

»Miehet!» näin hän huutavi, »ma teidät' tunnen, varmaan mua te enempi uskotte kuin miestä mekon harmaan.»

Päättää suuri kuningas: On herja ylen paha.
Uusi usko tarvitaan sit' uhrein korvaamahan.

Katuen hän kansan eessä itse päänsä painaa:
»Naisten narri ollut oon ja vaimojeni vainaa,

uuden uskon mieheksi nyt tahdon täysin tulla.» Huutaa kansa: »Sama miel' on meillä niinkuin sulla.»

Kastettiin Perman kansa; puusta löytyiin Puma näre norja kaulassansa. Auttanut ei Juma.

12.

VIENAN IMMEN KUOLO.

Palatsista kuninkaan käy polku Vienan rantaan.
Mitä Perman vanhimmat nyt valkamahan kantaa?

Hiljaa heidän takanansa kansan saatto kulkee, äänetön kuin hauta. Kenen keskelleen se sulkee?

Neiti säkkiin neulottu on taakka kantajitten, viime uhri vanhan uskon; alkaa uusi sitten.

Tuo on kansan tuomio, tuo kuninkaan myös tahto.
Kalliin saapa saalihin on Vienan viekas Ahto.

Turhaan pyytää Tapani: »Ah, miehet antakaatte armo hälle, Tuonelassa pahan palkan saatte!»

Tyly on kansan tuomio, ei edes helly taatto.
Venehisin astuvi jo raudanraskas saatto.

Pilvessä on taivas, pilvi peittää ihmismielet.
Raskahasti tuolta täällä huokaa ilman pielet.

Tuulisena päivänä hän aaltoon hukutettiin,
Ahdin syliin synkeähän nuorna nukutettiin.

Yli kauniin kassapään käy vedet vankat umpeen.

Kuka muistaa kuolemata Vienan valkolumpeen?

Kuki ei kukat haudalla, ei heimo itke, paru.
Tuo oli turma neitosen. Näin päättyi Perman taru.

LAULUJA SATUNÄYTELMÄSTÄ »HIIDEN MIEKKA».

1.

ÄIDIN SURUT.

Kolme yötä peräkkäin suurta surun unta näin, siitä asti murhe mulla mielessä on tuiretulla.
Unta näin ma miekasta, verisestä hiekasta. Kaitse Kiesus äidin lasta sotateille sortumasta.
Näin ma maljan kuohuvan kuivaks saakka sakkahan. Totta Herra hekkumasta estät emon lempilasta.
Nyrkin vielä viimeks näin kohotetun taivoon päin, huudahdin ja heräsin ma, hereilläkin vapisin ma.
Ethän Luoja milloinkaan hänen salli horjahtaa itse-uhmaan ylpeähän, jumalaansa kieltämähän?
Mieli nöyrä hälle suo! Tai jos tahtosi on tuo, tapa ennen taisteluihin, syökse synnin nautinnoihin!

Herra! Mitä huusinkaan!
Ethän kuullut kauheaa?
Tee kuin tahdot Jeesus aina.
Lapseni on sulta laina.

2.

TRUBADUURIN LAULU.

Tuli linnahan köyhä sotamies—
Kunigunda, ah, Kunigunda—
»Hei, heitukka, kustapa kulkee ties?»
Minä maailman matkoja astun.»

»Ja jos olet suora sotamies—»
Kunigunda, ah, Kunigunda—
»niin tännekin loppua voi sinun ties».
»Sama mulle, mut palkan ma tahdon.»

»On oikein, palkkansa saa sotamies—»
Kunigunda, ah, Kunigunda—
»kuus riksiä vuodessa riittää kenties?»
»Ei, herrani, enempi ma vaadin.»

»Mitä hulluja? Hallitse järkesi mies—» Kunigunda, ah, Kunigunda— »mut varro, saat seitsemänkin kukaties, jos miekkasi totta voi tehdä».

»En myö minä miekkaani, hovimies—» Kunigunda, ah, Kunigunda— »riikin rikseihin, se on jumal' ties itse Hiidessä kuuraeltu.

Mut kuninkaan tyttären jos kukaties—»
Kunigunda, ah, Kunigunda—
»saan palkaksein, olen kuninkaan mies».
»Huuti, tolvana, matkaasi marssi!»

Ja ryntäsi päälle vihamies—
Kunigunda, ah, Kunigunda—
voitti joukkomme, uhkasi orjuuden ies.
Kas, silloinpa sankari saapui.

Hän tuli kuin liekkien liehtoma mies— Kunigunda, ah, Kunigunda— hän löi, joka iskunsa kuoloa ties, sota päättyi, maa oli vapaa.

»Ja saanko mä palkkani nyt kukaties—»
Kunigunda, ah, Kunigunda—
»olla tahtoisin kuninkaan tyttären mies».
Verijälkiä kannukset jätti.

»On oikein, palkkansa saa sotamies—» Kunigunda, ah Kunigunda— näin lausui kuningas, »mut kukaties jätät sitten sa maan ja minut.

Siis myö mulle miekkasi sotamies—»
Kunigunda, ah, Kunigunda—
Ja korkeelle leimusi kuninkaan lies,
mut vastasi sankari suuri:

»Ja vaikka mä vaan olen sotamies—» Kunigunda, ah, Kunigunda— »niin myö minä miekkaani en jumal' ties itse kuninkaan tyttärihinkään.

Mun onneni olla on sotamies—» Kunigunda, ah, Kunigunda— »sama, luulenpa, tahto on miekkani myös, se on Hiidessä kuuraeltu».

3.

SUKKAMIELEN SAUVA.

Puiden takaa puiden taaksi metsän linnat liukuu. Sukkamielen sauvan päässä on hopeainen tiuku.

Kun se tiuku helisee, niin hämy maille lankee, riutuu rinta ihmisten ja miel' on ahdas, ankee.

Puiden takaa puiden taaksi metsän linnat liukuu. Sukkamielen sauvan päässä kultainen on tiuku.

Kun se tiuku helisee, niin herää hengen härmä, kuudan maita kulkevi ja säihky unen särmä.

Puiden takaa puiden taaksi metsän linnat liukuu. Sukkamielen sauvan päässä on timanttinen tiuku.

Kun se tiuku helisee, on mieli miekan alla, astuu ilmi aurinko ja maailmass' on Halla.

AIKA.

Asuu aamuruskon mailla kansa, jonka Jumala on Aika. Templi tehty hänelle puistohon on pyhään, virran vieriväisen kaltahalle. Loitos loistaa templin kaarikatot, kauas kuuluu pappein kuorolaulu, kauemmaksi vielä maine kulkee Ajan ankarasta uskonnosta.

Aika näät ei ole kivikuva käsin tehty taikka luonnon muoto, aate ei, ei tyhjä mielihoure. Aika hirviö on julma, joka uhrit parhaat, vaikeimmat vaatii, sata miestä, miehevää ja nuorta, joka vuoden kuussa kääntyvässä. Siit' on idän maassa itku, parku, paino raskas rintaluita painaa.

Mutta näin ne laulaa templin papit käyden kuutamossa hiljaisessa: »Suuri, suuri, ankara on Aika! Maailmoiden mahtaja sa olet, kun sa mylväiset, niin vuoret murtuu, kun sa henkäiset, niin hirret hajoo, vaan kun sinä jalan maahan poljet, jää ei ykskään eloon elävistä.»

Tarun kertoi mulle templin pappi kerran aurinkoisen alas mennen, yössä yksinänsä koskein kuohon pyhän virran pyörtehiltä soiden. Tuuli lepäsi ja lehto. Kaukaa kimalteli Himalayan huiput. Väkevästi loisti vanhan silmä, kun hän tarinansa kumman kertoi.

*****

Kääntyi kuu ja tuli uhrin tunti. Yksi erällänsä nuoret tuodaan, silmin sidotuin ja käsin. Uksi avataan ja jälleen suljetahan. Hänelle ei se enää koskaan aukee.

Uhreihin parvessa on poika uljas, pitkä varreltaan kuin palmu, kaunis kasvoiltaan kuin Buddha, jalo nähdä. Ainoa turva on hän äidin vanhan, toivo tietäjien, naisten lempi, leirin kauhistus ja kansan kaiken. Vuoroansa vaiti odottaa hän, äiti vierellänsä itkee, huokaa.

Hetki lyö. Hän sisään sysätähän, pedon kiljunnan hän kuulee, tuntee kasvoillansa kalman henkäyksen,— silloin, katso: Silmäin side laukee ja hän näkee, mit' ei kenkään nähnyt eikä nähdä sopsis

kuolevaisen.

Ajattaren ankaran hän näkee: Puoleks lisko, suomuinen ja suuri, puoleks nainen punalieska-huuli, päässä silmät niinkuin pätsi palaa, pätsin pohjass' ajan pyyteet kiehuu, käden kohottaa hän vetääksensä sulhon syleilynsä kauheahan.

Seisoivat he hetken vastatusten, Ajatar ja urho miekan, mielen. Vavahtaapi polvet pedon, sammuu silmä, vaipuu käsi kynnellinen; leveästi niinkuin kesä-ilta sulhon huulille hän suukon painaa.

Mutta kammiosta urho astuu kalpeana niinkuin kuolo, kulkee metsiin, jättää äidin, siskot, mieltii, tekee hengen töitä, jotk' ei katoa, vaikka katoaisi kansa kaikki. Hänehen ei Ajan hammas pysty, voittanut hän onpi kuolon vallan, sillä hän on unelmainsa urho ja hän täyttää, mitä monet tuumii.

* * * * *

Noin se kertoi kerran templin pappi mulle aurinkoisen alas mennen. Vaiti istuin. Vaikes kertojakin. Himmenivät Himalayan huiput. Yössä yksinänsä koskein kuohu pyhän virran pyörtehiltä kuului. Silloin sanat sattui mieleheni: »Eikö sitten enää milloinkana miestä ollut Ajan voittajata?»

Väkevästi vanhan silmä loisti, kädet rinnoillaan hän risti, lausui: »Aika voitetaan joka kerta, jolloin aatos miehen mieless' syttyy, aatos miehen mieltä ankarampi, kasvavainen yli kuolevaisen. Siitä asti on hän outo täällä, herra muille, orja itsellensä, sillä hän on unelmainsa urho, oman aattehensa astinlauta.» »Entä jos hän aattehensa tahraa?»

»Silloin aate hänet alas lyöpi, ottaa asuntonsa toiseen, jatkaa tietään niinkuin myrsky merta käyden.»

Hetket kului. Pedot öiset heräs, lähti leopardi piilostansa, tiikeri, tuo karavaanein kauhu, leijonakin, metsästäjän lempi, oksat risahteli, risut taittui, kaukaa karjunta yön ilman halkas. Ja ma muistin Ajattaren haamun ja ma kysyin äänin vavahtavin: »Eikö koskaan Ajatar tuo kuole? Eikö koskaan koita kansain onni?»

Liene kuullut ei hän kysymystä. Vaiti istui hän ja vaiti minä. Tähdet syttyi taivahalle, syttyi iäis-aatteet ihmissydämissä, ja ma kuulin koskein kuorolaulun pyhän virran pyörtehiltä soivan: »Suuri, suuri, ankara on Aika. Maailmoiden mahtaja sa olet, kun sa mylväiset, niin vuoret murtuu, kun sa henkäiset, niin hirret hajoo, pysyväinen vain on pyhä virta, iäinen vain ihmishengen kaipuu.»

IMATRAN TARINA.

Tuo Imatra, immyt sorja, oli kaunehin neitoja Karjalan maan. Tuo Ontrei, pajarin orja, tais laulaa ja kannelta kaiuttaa.

Hän rakasti Karjalan kukkaa.
Salot laajat soi, koska lauloi hän.
Mut Karjalan kansa rukka
suri sorrossa isännän ilkeän.

Kuka kansan kohlitun kostaa?
Oli Ontrei mies sotakelpo tuo.
Hän Karjalan laululla nostaa!
Iloks impensä vain hän lauluja luo.

Tuo virkkavi Imatra impi:
»Maan eestä laula, mut mulle ei.»—
»Sa mulle oot kallihimpi»,—
näin saneli Ontrei ja suukon vei.

»Teit kyllin jo lauluja mulle, maan ympäri olen ma maineikas.» »Vasta kyllin on lauluja sulle, runo tehty kun on joka kutristas.»

Mitä moiselle immyt taisi?
Hän leikkasi kutrinsa kultaiset,
»Katsos, poikani kaunokaisin,
mulle vieläkö laulat ja maalle et?»

Mut Ontrei, Imatran orja, hän lausui koskien kanneltaan: »Olet mulle ain yhtä sorja, sun sulojas laulan, en suruja maan.»

Mikä Imatra immelle työksi?
Kas, pajarin valta se kasvoi vain.
Hän kosken kuohuihin syöksi.
Ne hänestä kaikuvan nimensä sai.

Mut Ontrei, Imatran orja,
hän istui rannalle kuohuvan vuon:
»Tule kuolema, lapsesi korjaa!
Mut ensin ma lauluni parhaan luon.»

Hän koski kantelon kieliin.
Soi sävelet kuin sodan myrsky nyt.
Ne Karjalan miesten mieliin
kävi kuin Ukon vasamat kärjistetyt.

Ja Karjalan kansa nousi.
Taru tuo on tunnettu teille kai?
Teräs välkähti, viuhahti jousi.
Jo pajari haljakan verisen sai.

Mut suur' oli pajarin suku.
Kautta korprien kosta huudetaan.
Ja sotalaumojen luku
yli samosi kaunihin Karjalan maan.

Jo vapaushaavehet haipui,
verivirrat peltoja purppuroi.
Moni vaipui, moni myös taipui.
»Mut mikä on soitto, mi yhäti soi?»

Kävi sortajat soittoa kohti. Soi sävelet kuin sodan myrsky. »Ken vapautta viel' laulaa tohti, kun taittui jo tappara viimeinen?»

Oli Ontrei Imatran orja, hän istui rannalla kuohuvan veen. Hän lauloi: »on sota sorja, kun kuollahan mieheen viimeiseen.

Mut sorjempi on sota sille, ken kaipaa maan päällä kalleimpaa. Hän Tuonelan tanhuville käy niinkun sankari kotiin saa.»

Ja sortajat soittajan näki.
Tuon kohtalo kauan ei viipynyt.
Ne lyhyen tuomion teki.
Nuoli vihainen jousesta viuhahti nyt.

Se oli laulajan surma.
Hän suistui koskehen kuohuvaan.
Mut katso! Kantelon hurma
yhä saloja Karjalan kaiuttoa.

KANKURI.

Eukko harmaata kangasta kutoo.
Ulkona syys-sade synkkänä putoo.

Hän kutonut on sitä lapsesta saakka. Sitä kutoi äiti ja äidinkin äiti ja kutoneet on sitä kaikki naiset niin kauas kuin seudun tään väki muistaa. Hän kutonut on sitä lapsesta saakka. Nai, sai lapsia, lapset kasvoi, naivat ja jällehen lapsia saivat, halla vei viljan, karhu kaasi lehmän tai tuli poltti pirtin. Ja sama on tarina kaikkien muiden niin kauas kuin seudun tään väki muistaa.

Eukko harmaata kangasta kutoo.
Kulkijan poskelle kyynel putoo.

VARTIOLTA.

Kaadu metsä niinkuin kaski, seiso jalka niinkuin seinä!

Muuten mielesi lahovi.

Näin minä tuulispään tulevan yli korven, latvat taipui, puun-tyvet tanahan jäivät, kaikki kaatui paikallensa.

Noin on mieleni minunkin.

Ken on pantu paimeneksi, kaitkoon karjan kaunihisti, kuka viljan viskimeksi, olkoon hällä oma risti, mutta kelle kyntö suotiin, tehköön työtä vanhaan muotiin.

Noin se lauleli salossa yön on vahti yksinäinen, lauloi tahtonsa teräksi, oman mielen miehuudeksi, korpi kolkosti humisi, huohteli metsä märkä.

Ja hän tunsu tuskan, kammon, ja hän lauloi uudellensa:

Voima tässä ei paljon auta, usko auttaa enemmän. Tehköön, kell' on eessä hauta, tilin kanssa elämän. Yksin seison Suomen suossa, laulun valtaa vartioin, itse synnin syvän vuossa immen kuvaa ihannoin.

En ma tiedä, koska kuolen. Totta toinen jatkaa työn. Tuolla puolen riemun, huolen seison, laulan sekä lyön. Aseitani muutin, mutta aatteitain en milloinkaan. Jos ma kaadun, kaatunutta veikot silloin suojelkaa!

TAHTOISIN NÄHDÄ MA KARTAGON NAISEN.

Tahtoisin nähdä ma Kartagon naisen, naisen, mi kassansa kaunokaisen uhriksi isienmaallensa kantoi, miehensä jousen jänteeksi antoi, silloin kuin maa oli vaarassa,—milloin Kartagon naisen ma nähdä saan?

Ja nähdä ma tahtoisin Sveitsin miehen, sen, joka peittyi peitsien tiehen, vaimoa muistaen, muistaen lastaan, syöksyi sortajan piikkejä vastaan, silloin kuin horjui vapaus Sveitsin,— milloin sen miehen ma nähdä saan?

Tahtoisin nähdä ma lapset ne buurein, leirissä, päällä kaupungin muurein, liekissä, tulessa, leikkivän sotaa, kylvävän ympäri kuoleman otaa, silloin kuin tuvat on tuhkana,—milloin leirien lapset ne nähdä ma saan?

LAPIN KESÄ.

Lapissa kaikki kukkii nopeasti, maa, ruoho, ohra, vaivaiskoivutkin. Tuot' olen aatellut ma useasti, kun katson kansan tämän vaiheisin.

Miks meillä kaikki kaunis tahtoo kuolta ja suuri surkastua alhaiseen?
Miks meillä niin on monta mielipuolta?
Miks vähän käyttäjiä kanteleen?

Miks miestä täällä kaikkialla kaatuu kuin heinää,—miestä toiveen tosiaan, miest' aatteen, tunteen miestä, kaikki maatuu tai kesken toimiansa katkeaa?

Muualla tulta säihkyä harmaahapset, vanhoissa hehkuu hengen aurinko. Meill' ukkoina jo syntyy sylilapset ja nuori mies on hautaan valmis jo.

Ja minä itse? Miksi näitä mietin?
Se merkki varhaisen on vanhuuden.
Miks seuraa käskyä en veren vietin,
vaan kansain kohtaloita huokailen?

On vastaus vain yksi: Lapin suvi.
Sit' aatellessa mieli apeutuu.
On lyhyt Lapin linnunlaulu, huvi
ja kukkain kukoistus ja riemu muu.

Mut pitkä vain on talven valta. Hetken täällä aatteet levähtää kuin lennostaan, kun taas ne alkaa aurinkoisen retken ja jättävät jo jäisen Lapinmaan.

Oi, valkolinnut, vieraat Lapin kesän, te suuret aatteet, teitä tervehdän! Oi, tänne jääkää, tehkää täällä

pesä, jos muutattekin maihin etelän!

Oi, oppi ottakaatte joutsenista!
Ne lähtee syksyin, palaa keväisin.
On meidän rannoillamme rauhallista
ja turvaista on rinne tunturin.

Havisten halki ilman lentäkäätte!
Tekoja luokaa, maita valaiskaa!
Mut talven poistuneen kun täältä näätte,
ma rukoilin, ma pyydän: palatkaa!

LA TRICOTEUSE.

[Näin nimitettiin niitä naisia, jotka Ranskan vallankumouksen aikana istuivat kansalliskonventin kokouksissa ja sukkaa kutoen kuuntelivat sen päätöksiä.]

La Tricoteuse! Se nimi tietää surmaa, sen ympär' ilma hurmehuuruss' on, La Tricoteuse! Se hirvittää ja hurmaa kuin onnetonta kuilut kohtalon. Kuulkaatte, jakobiinit karjuu yössä, paetkaa, nähkää giljotiinit työssä, ja sielussanne kuin Belsazarilla saa aatos muodon tulikirjaimilla: La Tricoteuse!

La Tricoteuse! Sun sukkapuikkos kutoo vaiheita valtakuntain, kansojen, maat järisee, päät kuninkaitten putoo, kun vaatii verkkos langan punaisen. La Tricoteuse! Sun vihasi on veri. La Tricoteuse! Sun lempesi on meri. Ken surmais äitiään ei armahinta, kun hälle sopertaapi sorja-rinta La Tricoteuse?

La Tricoteuse! Sua soimataan kentiesi, on onneton, ken sinut nähdä saa, mut kaksinverroin onneton se miesi, min tielle satu et sa milloinkaan. La Tricoteuse! Sun olen kerran nähnyt. La Tricoteuse! Mun olet hulluks tehnyt. En enää irti pääseilmistäsi. On kutonut mun vangiks valkein käsin La Tricoteuse.

La Tricoteuse! Sun suortuvaisi yössä on hyvä maata miehen uupuneen, sua muistaa peltomiesi päivän työssä, sua korven käyjä työssä yksikseen. La Tricoteuse! Sa elon ensi viete! La Tricoteuse! Sa hullun viime miete! Sua aattelen öin, päivin, aamuin, illoin. Kun kuolen, kumpuain ei muista silloin La Tricoteuse.

Ah, vaeltaja elon erämailla, kysytkö, missä on hän, mistä, ken? Hän menee merten lainehitten lailla, hän tulee niinkuin tuuli, ukkonen. Mut jos sa kysyt ken tään laulun lauloi, sen teki pohjan poika, kun hän kauloi kultaansa, joka katsein kiehtovaisin, suin suloisin ol' ilkein, ihanaisin La Tricoteuse.

KIMMON KOSTO.

Kimmo vuotta viertävätä hiihtää yössä yksinänsä, taivaan tähtöset palavat, palavampi Kimmon tuska, kun hän korpia samoopi, yksin yössä lauleleepi:

»Tytär oli minulla nuori niinkuin pieni petran hieho, jäi yksin kotahan kerran, tuli miesi muukalainen, tytön taljalla lepäsi; kun hänet tapaan ma kerran, silloin korpi kauhistuvi.»

Kimmo vuotta viertävätä, hiihtää yössä yksinänsä. Tuiman tunturin laella Hiiden immet hyppelevät, kilvaten lumikiteinä, hapsat tuulessa hajalla; susi juosta jolkuttavi, revontulet räiskähtävi, huokaavat lumiset aavat, taasen kaikk' on hiljaa, hiljaa.

»On tulossa tuisku-ilma», tuumaa Kimmo, kiiruhummin sauva iskee, suksi potkee, vuoren varsi katkeavi.

Kuulee alta korpikuusen äänen vaisun vaikeroivan: »Hoi, kuka hiihtäjä oletkin, auta miestä onnetonta! Petralla ajelin, petra katkoi ohjat, kaatoi pulkan, metsän kohtuhun katosi; pelastuin vähissä hengin. Nyt en tiedä tietä enkä paikkaa pakkasen käsistä.»

Tuntee miehen muukalaisen Kimmo kiljuvin sisuksin, täss' on miesi, tuossa pulkka, tänne petran jäljet toivat; kohoo jo verinen veitsi, käsi käskee, tunto kieltää.

Laki on Lapissa: auta aina miestä matkalaista!

»Kohoahan suksilleni», virkkaa, »vien sinut kylähän. Kylässä on lämmin kylpy.»

Hiihtelevät hiljallensa, Kimmo eessä, mies takana, taempana Hiiden vuori.

Tuiman tunturin laella Hiiden neiet hyppelivät, laulavat hajalla hapsin kera vinkuvan vihurin: »Voi, urosta voimatonta! Kovin kostohon käkesit, kostettavan kohtasitkin. Hyvä on hyllyn nyt olla kostajansa kantapäällä.»

Tulevi etehen koski, kosken poikki porras; virkkaa Kimmo: »Vaihduhan edelle, somemp' on samotakseni.»

Vaihtuvi edelle toinen,— kosken kuohuihin katoopi käden yhden kääntämällä. Soi parahdus pakkas-yössä. Taasen kaikk' on hiljaa, hiljaa.

Kimmo katsoo kauhistuen.

Jo tulevat Hiiden immet tuiman tunturin laelta, tulevat kuin tuisku-ilma, vinkuvat kuni vihuri, joka taholta, joka aholta, joka vuoren vinkalosta; käärivät hivuksihinsa miehen, jok' on murhan tehnyt, sylitellen, suukotellen, elon lämpimän imien, ottavat omaksi Hiiden, alle hangen hautoavat.

Susi ulvoo, koski kuohuu.—
Aamulla auringon kimallus.

RYPÄLETYTTÖ.

Mun nuori, villi viinini, sua ilmaiseksi en saanut, niin monet yöt sun tähtesi oon taivas-alla maannut.

Sun ostanut ma orjaksein oon pohjan pakkasilta ja siks ne sinuun koske ei, ei tuulet tunturilta.

Niin useasti uhrit tein ma aarnihongan alla. Ol' uhrit verta sydämein ja jumala ol' Halla.

Ja näin ma häntä rukoilin: »Oi, sulle kaikki suon ma,— älyni, lahjat laulunkin ja aatteen tulet tuon ma, unelmat ujut kunnian ja toivot toimeentulon, myös muistot kodin rakkahan ja siskoseuran sulon.

Eloni kaiken sulle suon, mut lupaa mulle yksi: jos koskaan, koskaan löydän tuon, jot' en saa löydetyksi,

et häneen koskea sa saa, et kesäpäivän kukkaan. Hän mulle kaikki muistuttaa, mi mennyt mult' on hukkaan.»

MINUN TIENI.

Minun tieni ovat etsijän teitä.
Onneton, ken mua seuraa!
Ma olen huono opas. Käy tieni kautta harhain.
On kotia jäädä parhain
jokahisen, jolla koti on.
Mun kotini on siellä, missä taivaan tähdet tuikkii.

Minun tieni ovat taistelijan teitä! Sorja sotilaan on hangella maata pään-alaisena kilpi ja vierellensä kalpa ja joka hetki ajatella: Henkeni on halpa, mut pyrintöni pyhin on kaunis, kallis, suuri ja ylpeä kuin jumalitten uni.

En toveria tielleni tahdo. Mut jollakin jos sama mieli palaa, hän kulkekohon sinne ja minä kuljen tänne, ja kummallakin virehessä olkoon jousen jänne. Voi olla että yhteen me metsätiellä tullaan— silloin nuoli viuhahtaa tai tullaan ystäviksi.

Ja erotahan jälleen. Onneton ken mua seuraa! Mun lauluni on latuja, jotk' käyvät ristin rastin enkä tiedä itsekään, ne kunne käyvät asti, kaupunkeihin, kyliin, korpien syliin— enkä tiedä, milloin ma levähtää saan.

LINNULLE KIRKKOMAALLA.

Lintunen lehdossa kirkkomaan, laula, laulele virkku, laula mulle ja laula muille, taivaan tuulille, metsän puille, kuolema kulkee kulkuaan, soita, sirkuta sirkku!

Laula mun lauluni lintunen, viel' älä vallaton vaikee, laula haudoilla haaveiden, viritä virsiä

nuoruuden, Suomi on suuri kirkkoma, mieleni minun on haikee.

Kun minä kuulen sun lauluas, silloin mun kesäni kerkee, silloin mun murheeni unhottuu, saapuvi jällehen kukkain kuu, helise, unteni harppu, oi, heläjä, elkösi herkee!

Laula muistoja menneitä, toivoja enempi laula, meissä mennyt on rikki jotain, laula se lauluksi suurten sotain, ylitse kalpojen, kalmistoin hoiloa hopeakaula!

TEMPPELIHERRA.

Tuo ylpeä temppeliherra huus:
»Pyhä hautako meiltä mennyt ois?
Meit' onhan urhoa vielä kuus.
Käsi kalpahan, veikot, pelko pois!»

Saraseenit tunkivat päälle. »Hei, meit' enää kolme on, enää kaks, yks enää, enempi tarvis ei!» Veri vuos, kävi kynnyks punertavaks.

Hän taisteli siks kuni saapui yö.
Saraseenit tunkivat päälle. Hän
Pyhän haudan partaalla seisoo, lyö.
Kuu paistaa kimmeltävään terähän.

Jo kauhistuu saraseenit. »Ken
tuo mies on miekoille tunnoton?
Avuks Allah! on suljetut silmät sen.
Tää taistoa kanssa kuolleiden on.»

Pois poistuivat. Heidän ol' temppeli.
Mut kerran vuodessa—käy taru—hän
Pyhän haudan partaalle nousevi.
Kuu paistaa kimmeltävään terähän.

Ja ympäri enkelikuoro soi: »Ken elänyt on edest' aattehen, hän nukkuu vaan, ei kuolla voi, maan altakin iskevi miekka sen.»

NAURUUNSA KUOLIJJA.

Voi, miten halveksun minä teitä maidon karvaiset katsojajoukot, te, jotka syrjästä seuraatte, kuinka eksyvät, syöksyvät syntiset, houkot.

Ylenkatson ma ylpein mielin teitä te tunnot tahraa vailla. Sen, joka seppona seisoo ja takoo, kourat on nokiset myös sepon lailla.

Vasten kasvoja teille ma heitän lauluni uhman, riemun ja huolen. Nouskatte sotaan» jos te sen voitte, taikka ma nauran ja nauruuni kuolen.

Eikä mun haudallani saa haastaa, että ma koskaan töitäni kaduin. Seisoin ma hetken, katsoin ma taakse— lähdin taas eespäin laajemmin laduin.

LAULUJA VANHAAN TAPAAN.

1.

PURO.

Tuli hieno herrasjoukko salon sinisen siimeksehen, näkivät vierivän purosena, haastelivat haavemielin:
»Katso, kaunista puroa, kukkarannoin rientävätä, kuinka sen kuultava vesi on, kuinka armas aallon päily keskellä kesäisen lehdon, salon sinisen siimeksessä.»

Haastelivat haavemieliin. Kulkivat kohin kotia kaupunkihin kaukaisehen, tehtaat jyskyi, koski kuohui, kaupungin sillalla sanoivat: »Hyi, miten rupainen virta, ruma, rutsattu, likainen, osto-hyödyn orjuuttama!» Naiset nipristi nenäänsä, herrat heitti keppiänsä.

Ällös huolko herrasjoukko! Virta on samainen virta, joka pulputti purona sinimetsän siimeksessä. Saasta jää jällelle, virta vierivi eellehen, merehen, elintyönsä tehtyänsä.

2.

TOISIN SIELLÄ, TOISIN TÄÄLLÄ.

Tahtoisin puhella kerran kera noiden päivän lasten, rintamaiden riemulasten, ehtoisan etelän lasten, heidän, joill' on henki, hehku, sanat suussa suitsevaiset, kynä kuin kypene, laulu laaja niinkuin linnun lento.

Haastella halaisin heille: Toista on soitella somasti kesken viinin viljelysten, kera kukkien keväimen, alla täyden päivätähden.

Toista laulella runoja, pystyttää pyhätulia, kesken kiljuvain kinosten, maassa hallan harmajassa.

Tuuman jos sulatit täällä, vaaksan pakkanen pakasti.

3.

TUULIEN EREHDYS.

Kuulin tuulien puhuvan:
»Suureksi puhaltakaamme
Suomi, luokaamme lujaksi,
vakahaksi, valppahaksi!»

Tuulet taivahan tulivat, puhalsivat Suomen päälle, maa meni muruiksi, särkyi kansa, kantele hajosi, sora-äänet yksin soivat.

Tuo oli tuulien erehdys.

4.

KUUTAMOLLA.

Kuuhut halki usva-yön, kutoo kumman helmivyön, noin läpi mieleni utuisen kudot, neiti, kummat sillat,—

sillat maasta taivahalle. Kiitos, kiitos kirkkahalle yön valjun valostajalle! Virkkaa neiti vienoin äänin:

»Utu on enne aamun koiton. Koska päällä metsän puiden väikkyvät punaiset hunnut, silloin mieles kuu katoopi osahansa onnellisna.»

Noin ällös sanele, neiti! Ennen olkoon yö ikuinen kuin päivä sinua ilman.

5.

ARMAIN KUOLEMAN AJATUS.

Pelkäsin unia ennen niinkuin peikkoja; levolle menin kuin mestauslavalle. Miksi? Mietin. On elämä armahampi yön unia, nukuin nuoruuden suruihin, heräsin huomenen iloihin.

Siitä asti kuin pimeni päiväni, mustui mun eloni onnen orsi, kaikk' on toisin: Yön unet on ystäväni, päivät peikoista pahimmat, vaikeinta valvominen,— armain kuoleman ajatus.

6.

LUOJAN LEIPÄ.

Kiesus Karjalan jumala tuo oli karjan kaitsijana ruman Ruotuksen talossa.

Ruoja Ruotuksen emäntä pani konttihin evästä, viisi leivän viipaletta, kuusi suolaista kaloa, leivät harmaassa homeessa, kalat kaikki vuoden vanhat.

Kenpä kontinkantajaksi?

Kultaruusu, Ruojan tytär.

Virkahti kiveltä Kiesus:

»Miksi tuot minulle näitä?»

Lausui kaunis Kultaruusu: »Eväät on emon panemat, itkut immen vierittämät.»

Kysyi Karjalan jumala:

»Mitä itket, miesten lempi?»

Puikutti punainen Ruusu: »Osoa inehmon itken, koko kohtalon kovuutta.»

Mursi Luoja leivänkyrsän, pani palasen kannikalle. »Siis kera pitoihin käyös!»

Nyrpisti nenäänsä Ruusu, toki kuuli käskijätä, söi palan hyvillä mielin, toisen miellä mielemmällä, palat on parhainta nisua, kalat kaikki vastasaadut.

Ihmetteli itseksensä.

Jo kysyikin Kiesukselta.

Hymähti hyvä Jumala: »Niin on laatu Luojan leivän. Min osoa inehmon itkit, sen mehustit särvintäsi, minkä kohtalon kovuutta, sen sulostit suupaloja, alla taivahan sinisen, armo-luojan atrialla.»

Juoksi, joutui kohin kotia, ei ikinä isonnut Ruusu.

7.

EI NE KAIKKI KUOLLEHIA.

Ei ne kaikki kuollehia, jotka kuolleiksi sanotaan.

Meren mustassa mujussa monta nukkuu nuurukaista, meren suuren soutajata, laivatouvin laittajata. Kun tulee tulinen ilma, myrsky merta myllertävi, nousevat aaltojen selille, lainehille laulamahan.

Mik' on laulu kuolon lasten?

Laulu päivästä elämän.

Mikäpä elämän lasten?

Laulu kuolon kuutamosta.

Ja mik' on Jumalan virsi?

Laulu kerran keski-yöstä.

8.

SATEENKAARI.

Kaari korkea kohosi, ihmislapset ihmetteli.

Hetken heijastui, katosi, mylvähtipä myrskyn kannel, soi sävelet, Luoja soitti, kajahteli kaikki taivas, ihmispeikkojen peloksi, sorasävelten säikkymiksi.

Noin jos lauluni olisit kaari kaunis taivahalla, enne ukkosen edellä, merkki rautaisten rakeiden!

JUMALIEN KEINU.

Kenen korkeat jumalat keinuunsa ottavat kerta, eivät ne häntä yhdessä kohden pidä, he heittävät häntä välillä taivaan ja maan— siksi kuin järjen valon häneltä ne vievät.

Ja kuka maailmoiden mahdin kuuluttaja on, hän tänään pilvien ääriä kulkee, ja huomenna makaa maassa niin syvällä kuin koski, mi vuorten kuilussa kuohuu.

Kuka keinussa jumalien keinuu, ei hällä elon aika pitkä ole. Syyn, syyttömyyden hän huiput nähköön— sitten tulkohon tumma yö.

TUSKA.

Hiljaa, hiljaa, muuten kuolema tulee, nyt ollaan oudoilla ovilla. Hiljaa, hiljaa, tai katkee kaikki, nyt jousi on liaksi jännitetty.

Ei askeltakaan, ei ees, ei taaksi, nyt parhaint' on pysyä paikoillaan. Hiljaa, hiljaa, aivan hiljaa, ettei risukaan risahtais.

On malja täysi. Yks pisara lisää— ja kaikki kaatuvi kerrassaan. Hiljaa, hiljaa, hiiren hiljaa, niin pieni olla kuin mahdollista!

Mut se kestää kauan. En kauan jaksa. Mun valtaa raukeus, väsymys. Hiljaa, hiljaa, ei äänt', ei sanaa, yks liike pettää voi piileväisen.

Jumalan kiitos! Hän ohi kulkee. Kai kohta saanen ma hengähtää. Mut hiljaa, hiljaa, ei viel', ei vielä, mun täytyy kestää tai kaikk' on loppu.

VÄINÄMÖISEN LAULU.

Ei iloja monta ihmislapselle suotu: Yks kevään riemu ja toinen kesän ja kolmansi korkean, selkeän syksyn riemu. Kyntää, kylvää, korjata kokoon, levätä vihdoin rauhassa raatamisestaan.

Ei suruja monta ihmislapselle suotu: Yks sydämen suru, elon huoli toinen ja kolmansi korkean, ankaran kuoleman suru. Ystävä pettää, elämä jättää, taika on ainoa sankarin työ sekä tarmo.

Miks laulaisin siis minä, jolle on kantelo suotu, riemuja muita ja murheita muita? Taida en lukea tähtiä taivahan kannen, en kaloja meren, en kukkia nurmen. Laulan ma siis, mit' on ihmisen laulaa suotu.

Ei sovi urhon tietoja, taitoja laulaa, ei esiintuoda. Sankarin sopii laulaa vaan, miten vaihtuvi vuodet ja viikot, miten kipinät syttyy ja jälleen sammuu ja kuinka kulkee kuolon ja elämän laki.

Kaikki on muu vain välkettä taivahan kaaren, katinkultaa, laineiden läikkyä. Sankarin laulaa sopii niinkuin meri, suurena, pyhänä, peljättävänä,— lempeenä niinkuin lepäävä yö yli maiden.

Monta on laulua, monta myös laulujen miestä. Yksi on laulu ylitse muiden: ihmisen, aatteen, hengen ankara laulu. Kansat katoa, ei katoa mahti, jonka on laulanut mahtaja kansansa sielun.

TALVI-YÖ.

(1905)

TALVI-YÖ.

Uhkaa pohjan ääret aavat, hohkaa hanget kuolemaa, taivaat oudon siinon saavat, Louhen linnat

loimottaa, vankuu merenselkä laaka, ulvoo hukka, hirvi syö; painui päivän kultavaaka, nousee raudan, roudan yö.

Yks on yössä vapaa valta: pauhaa koski kuurapää. Katsoo kuusi kukkulalta, tähti päällä kimmeltää. Hyppii hyiset vetten hyrskyt, hyiset sotkat soutelee, mutta missä taukoo tyrskyt, jäinen joutsen joutelee.

»Hyv' on hyyssä linnun olla, ihanampi ihmisen, armas Suomen suvannolla ailakoida aatosten. Eipä polta päivän helle, paistaa kuolon kuudan-yö, vaipat vilppaat sydämelle utupiian pirta lyö.»

Vierii virsi tammikuinen, kuulee mykkä metsä, maa. »Turhaan riennät tuiretuinen, rientos talvi taltuttaa, antaa aika jäätä järkeen, loihdut synkät sydämeen, kuolon kirjat miekan kärkeen, haudan hankeen siniseen.

Jäästä jäähän, hyystä hyyhyn vyöryy elon virran vuo, syöksyy miesi syystä syyhyn, koski pauhaa, luoja luo, pursuu puhki jäästä, yöstä hetken kupla kultainen; vaahto vaan jää urhon työstä, laulu tiestä laineiden.»

Joikuu joutsen jäästä saatu, rantaan kuohut kolkot lyö. Ankara on laulun laatu, tuima talven tähti-yö. Värjyy metsän pyyntimiesi, herää, säikkyy henkeään, hiihtää, minne viittoo liesi, piilee pirttiin lämpimään.

AJAN KIRJA.

CARMEN SAECULARE.

Rauhaa rakennetaan, kansat kättä lyövät,
teräskintahat kilahtaa.—
Aika laulaa lauluaan.—

Yksilön oikeutta poljetaan, kansojen oikeutta
sorretaan, sananvapautta vainotaan.—
Orja, vangittu vuosisata!—

Sotavankkurit jyrisevät, valtioviisus kalpenee,
rauta riidat ratkaisee.—
Aika laulaa lauluaan.—

Hopea helähtää, edut elämöivät, kulta
raudan kukistaa.—
Kurja, vaivainen vuosisata!—

Maa maahan liitetään, tuliliitot tehdään,
valtojen vanteet tilkitään.—
Aika laulaa lauluaan.—

Tehtaat temmeltävät, hammasrattaat ratisevat,
vettä, verta roiskuttavat.—
Milloin valkenet, vuosisata?

Työmies nousee, maa järisee, valtaistuimet
vapisevat.—
Aika laulaa lauluaan.—

Valtio ampuu omia kansalaisiaan, valtiokirkko
siunaa ruumiit.—
Hurja, villitty vuosisata!

Tieto kyntää, ihmis-ajatus kylvää, taide
vietit viljelee.—
Aika laulaa lauluaan.—

Pojat kuuntelevat, äidit opettavat, miehet
eivät astu aseisiin.—

Etkö valkene, vuosisata?

Ihmisyys nousee, kansojen parhaat kapinoivat,
ei ole jumalia eikä orjia enää.
Aika laulaa lauluaan.—

Tempelit tehdään ihmis-asunnoiksi, yksilöt
yhteiskunnan muodostavat.—
Turha, kultainen mielikuva!

1902.

KUMPI ON KAUNIIMPI?

Kumpi on kauniimpi: uskoa, että vapaus koittaa, toivoa, että valkeus voittaa, ja taistella valkeuden eestä,— vai taistella tietäen, ettei valkeus koita, tietäen, ettei vapaus voita, ja sentään taistella?

Kumpi on kauniimpi: aatella: ellei vapaus voita, tuumia: ellei valkeus koita, miksi ma taistelen sitten? vai aatella: laps olen auringonlaskun, en koiton, mies olen valkeuden, vaikka en voiton, siksi mun murtua täytyy.

1903.

MYRSKY.

Th. Reinille omistettu.

Ihmissieluss' oli myrsky. Tunteet kuohui, vaahtos vaiston lakkalaineet, tuhat mielikuvaa tunki, toinen toista ajoi, alkuvietit villit myrskysivät myötä juuriansa. Vihdoin koitti aatteen armas päivä.

Ihmissieluss' oli myrsky. Aatteet toistaan ajoi, voimakkaampi voitti, kävi sotaa käsitteiden parvet, kiisti velvoitukset keskenänsä, taistelivat tieto ynnä tahto. Vihdoin teko mielen rauhan antoi.

Vaan kun myrsky raivoo maailmassa, silloin käyvät työt ja teot sotaa, mieli nousee vasten mieltä, miesi vasten miestä, kansa vasten kansaa, taivas salamoii, maan pimeys peittää. Mistä silloin meille päivän pilke?

Siitä silloin päivän pilke, koska teot sotaa käyvät, että aate ohjaa miestä, että kalskuu kirkkaat kalvat; siitä silloin päivän pilke, koska kalskuu kirkkaat kalvat, että alla aattehien puhdas, tuores tunto asuu.

Mutta mistä päivän pilke, koska kansat sotaa käyvät?

Siitä silloin päivän pilke, koska kansat sotaa käyvät, että voittaa voimakkaampi, ett' on oikeus voimakkaalla, että on se voimakkaampi, joll' on aatteet voimakkaammat, jonka mieliss' aatteen miesten tuorehemmat tunteet asuu.

1903.

ERÄÄLLE KANSALAISLLE.

Minkä astuit alemmaksi, sen sa istuit ylemmäksi, minkä vaivuit arvon vaassa, sen sa kartuit koko maassa, minkä kaaduit valtamiesnä, sen sa seisoi kansan miesnä.

1903.

PRO HUMANITATE.

Tuskaa luonto on täys, meri, maa, kaikki huokaa, ahdistus ilmassa on, pedot etsivät ruokaa, kaikkialla on pelko ja kuoleman kauhu, kaatuminen sekä murtuvain metsien pauhu.

Luonnosta pois! Luonto huonosti hoitavi lastaan.
Tuskasta pois! Elon pimeän valtoja vastaan!

Aurinko valaisee maan pinnasta puolen,
toinen varjohon jää, vihan jäähän ja huolen.

Aika on syttyä sähkölamppujen yössä.
Sääliä ei, vaan valkeutta ihmisen työssä!
Pyrkivät tähtiin temppelit kullassa kylpein,
rautio, raataminen on uhrisi ylpein.

Ei ole mitään ihmistä korkeampaa,
ikuisempata ei, ei ihanampaa.
Järkeä itseltäs, elämältä' älä vaadi!
Kun rikot, kärsi! Kun luot, lait luonnolle laadi!

Idästä leimaus lyö jo läntehen hamaan.
Katso, kaukaiset maat käy maalihin samaan,
vyöryvi yössä, ympäri kansojen kuoro:
»Kuollut on Jumala, Ihmisen Poian on vuoro!«

TOTTUMUS.

Me uskoimme, että ihminen ei voi elää, jos latva sen leikattu on ja irti on juuret. Me elämme sentään!
Laulut ja kantelet helää kuin ennen, käy kirkossa kansa ja soi sanat suuret. Sen tottumus tekee.

Me uskoimme ennen, ett' ois elo ihmisen outo, jos viety sen viimeinen on oman arvonsa tunto. Me elämme sentään!
Juhlivi joukkio jouto, lyö leikkiä immet ja kerskuvi sulhojen kunto. Sen tottumus tekee.

Me uskoimme, että ois eessä kuolema varmaan, jos pirstattu perhe, herjattu ois kotiliesi. Ei kuolema tullut!
Saimme vain miel'alan harmaan, moni tuijotti tulehen vaimo ja maantielle miesi. Sen tottumus tekee.

Oli uskomme väärä; ei jyristen suistuta suolla, vaan vitkahan mennään, meltona taipuvi rauta.
Jumaliste! Tunkiolla ei turhasta kuolla, ja ainahan nauraa voi, kun itku ei auta. Sen tottumus tekee.

Nyt uskon ma, että elää voisimme, vaikka kyyn pihdissä, pitelijällekin anteheks suoden. Miss' ihminen laho, lieron on leikkimäpaikka, ja viikon kun leikkinyt on, niin leikkivi vuoden. Sen tottumus tekee.

Unna vuonna 1904.

SYVYYKSISTÄ.

Ei se kurja, joka kurjaks syntyi, ei se orja, jonka äiti orja, ei se maaton, joll' ei maata ollut; vaan on vasta orja ynnä kurja, joka syöstiin onnen kukkulalta, joka syvyydestä huutaa, vaikka vapaaks syntyi vapahassa maassa.

Pimeäänkin tottuu; tottuu silmä erottamaan esineitä, ennen tuntemattomia; tottuu keuhkot ilmaan ennen tukahduttavahan; käsi tottuu kätteleään kättä, jonka inholl' äsken syrjään työnsi; kieli tottuu toista haastamahan kuin on mieli; koko ruumis tottuu,— veri, veri vaan sa miks et tyki tyytyväisnä tahtiin muiden kanssa?

Totta niinkuin korven kosket kuohuu totta niinkuin meren aallot pauhaa, totta niinkuin taivaan tuulet puhuu, totta niinkuin ihmissydän sykkää,— tähän en ma koskaan, koskaan totu!

Kesällä 1904.

PROLOGI TAMPEREEN TEATTERIN AVAJAISIIN

8 p. syysk. 1904.

Aatra, käyvä kynnökselle, lippu luotu liehumaan, pyhä viiri, pystytetty sydämehen Hämeenmaan, lyylikehto laulun laajan, sanan soipa pyhäkkö, taimi taiteen suomalaisen, Suomen nuorin näyttämö!

Näin ma tähden lentäväksi, lensi suoraan sydämeen, käen kuulin kukkuvaksi yli syksyn synkän veen, tunsin posken tulta saavan, poven' käyvän kukkasiin,— tiesin tuosta: taitehelle, jumaloille juhlittiin.

Suur' on taiteen valtakunta, mahtuu sinne maailmat, mahtuu nuoret, mahtuu vanhat, mahtuu köyhät, rikkahat, mahtuu kaikki onnen osat, riemu, murhe, kevät, syys, yksi vaan ei sinne sovi: sydän ahdas, itsekkyyks.

Tasa-arvoisuus on täällä! Jumaluutta palvellaan. Aatos pienin, salaisinkin tuodaan julki, tuomitaan, tutkitahan töiden synnyt, syytkin: voiton seppelen saa, ken ollut elämässä enimmän on ihminen.

Onpa vakaa taiteen valta, on sen säädöt ankarat: ihmiskunnan parhaat henget tuomareina istuvat, auki sydänten on laki, vakavanha, aina uus, toinen todistaja aika, toinen—iankaikkisuus.

Eessä taiteen jumaloiden niinpä nöyryy, ihminen!
Astu taiteen taikapiiriin niinkuin Herran huoneeseen!
Näyttämö on pyhä paikka, kieli sen on kalleus,
sana, kansan omatunto, ajan hengen heijastus.

Kaitse, kaitse kalleuttas, Suomen nuorin näyttämö!
Laiminlöisit laulun kielen, vihastuisi Väinämö.
Vaali isän, äidin kieltä, että orpo suojan sais,
ettei itkis ihanainen, ettei kaunis karkkoais.

Taitehessa kansa laatii ihanteensa ikilait, taitehessa kansa puhuu, kun on ihmiskielet vait, taitehessa kansa tuntee kauneimpansa päällä maan, taitehessa kansa elää, kukkii vielä kuoltuaan.

REVONTULET.

Sinkoovat siniset liekit
Lapin taivahan laella.

Räiskyvät, räjähtelevät tulikielet Turjan yössä, kuin kiron timanttikannel, kuin vihan väkevä välke; henget kuolleiden heräävät, nurmen alla nukkujatkin.

Soi yössä kumea kuoro:

»Kun ei loista Luojan lamput, salamoi sininen sähkö, kun ei kohtalo hymynne, hymyävät hyiset urhot, kun ei kuu kivistä nousse, kohoavat kolkot loihdut, päivä päässe kalliosta, tulet Tuonen kuumottavat.»

Liekehtivi Lappi laaja, tietäjät sotia käyvät, näy ei kalvan kantajojta, näkyy kaamea kajastus.

EYAN KIRJA.

HÄÄHYMNI.

Tyttö: Lauloin yölle, lauloin tähtösille, kyllin lauloin kuulle kalpealle. Miks en laulais kerran auringolle, sulle, sydämeni päivänkulta?

Poika: Lauloin rakkautta onnetonta, kyllin lauloin lemmen kyyneleitä. Miks en laulais kerran onnellista osaa rakastavan onnen myyrän?

Tyttö: Lauloin mieron linnun lehtipuita, kyllin lauloin vierahitten viitaa. Miks en laulais kerran kurkihirttä, koska kodissani ruusut kukkii?

Poika: Lauloin kangastusta korven kolkon, kyllin lauloin talotonta tietä. Miks en laulais kerran keidastani, yrttitarhaa yöni tuoksutäyden?

Tyttö: Lauloin äärettyyttä yksinäisen, kyllin lauloin vaivan vuori-ilmaa. Miks en laulais kerran äärelistä maata, jota sade, päivä siunaa?

Poika: Lauloin mahteja mä murtavia, kyllin lauloin jumalitten juhlaa. Miks en laulais kerran ihmislasten häitä, joiss' on suru sulhaspoika?

Kuoro: Murheet morsiamen helmaa kantaa, tähtitelttää taivaan vallat kateet, palaa punaisena tuskan tuohus, mutta onnen otsalehti kiiltää.

NOCTURNE.

Ruislinnun laulu korvissani, tähkäpäiden päällä täysi kuu; kesä-yön on onni omanani, kaskisavuun laaksot verhouu. En mä iloitse, en sure, huokaa; mutta metsän tummuus mulle tuokaa, puunto pilven, johon päivä hukkuu, siinto vaaran tuulisen, mi nukkuu, tuoksut vanamon ja varjot veen; niistä sydämeni laulun teen.

Sulle laulan neiti, kesäheinä, sydämeni suuri hiljaisuus, uskontoni, soipa säveleinä, tammenlehväseppel vehryt, uus. En mä enää aja virvatulta, onpa kädessäni onnen kulta; pienentyy mun ympär' elon piiri; aika seisoo, nukkuu tuuliviiri; edessäni hämäräinen tie tuntemattomahan tupaan vie.

NINIVEN LAPSET.

I.

Kaunis on ihminen,
koska työn hikihelmet häll' on kulmaluilla.

Kauniimpi ihminen on,
koska koti aidattu on linnun-laulupuilla.

Kaunis on ihminen,
koska hän haudan unta, unhoitusta halaa.

Kauniimpi ihminen on,
koska elon tulikukka poskipäillä palaa.

Kaunis on ihminen,
koska mielen-maltista hän matkasauvan vuolee.

Kauniimpi ihminen on,
koska hän erehtyy ja etsii ja huolee.

2.

Aution maan antoi Herra meille, me teimme sen viinitarhoiksi.

Myrskyisän meren antoi Herra meille, me aallot laivoin lannistimme.

Hehkuvat himot antoi Herra meille, me valjastimme ne valon varsoiksi.

Kuoleman kauhun antoi Herra meille, me voitimme sen mielen viisaudella.

Maailman tyhjän antoi Herra meille, me täytimme sen ihmisneron voimalla.

3.

Syksy on tullut ja syysviljat huojuu,
raskaina rypäleistä puun-oksat nuujuu.
Aik' on syödä, juoda, aik' on naida, huolia!
Huomenna ehkä ennen ehtoota kuolla!

Kuumat on suudelmat auringon huulten,
kuumempi sylin-anti aron itätuulten.
Pala, pala heinä! vieri, vieri virta!
Pyhä, pyhä elämän on helskyvä pirta.

KARAVAANIKUORO.

Kukka on kasvanut erämaan sannassa, puna-raakku auennut aavikon rannassa. Erälaivat soutaa, ihanansa Intian prinssi nyt noutaa.

Tulikuumat niinkuin askelet allamme huulet heljät hiiluvat saatettavallamme, varsi kuin palmu, silmän suuren nurkassa nukuttava valmu.

Kaunis on yön tähti Ganges-virran pinnalla; katso, hän väräjävi ylkänsä rinnalla, iho eebenpuusta,

hampahat valkean, pyhän norsun luusta.

Intia:

»Arvaatko, armas, mikä mieli on matkamme?
Tiedätkö, mitä kohti kotitietä jatkamme?»

Ninive:

»Tiedä en, oma kulta, oikeata, väärää.
Kuinka siis muistaisin matkamme määrää?»

Intia:

»Entä jos eksymme elontielle, kukkani?
Entä jos raukeat erämaahan, rukkani?»

Ninive: »Päivällä pilvi, yöllä tulenpatsas puuntaa, onni tietä ohjaa ja murhe matkan suuntaa.» Ninive on ryöstetty, päivän kukka niitetty, Intian kruunuhun aron helmi liitetty. Eräpurret sousi, aavalta viiden-virran aurinko nousi.

BAJADEERIT.

Päivä pitkä, paahtava urhoille suotiin, yö lyhyt, lämpöinen rintaamme luotiin. Lennä, lennä, lintu, hämyn perho häily, virvatuli sydämissä, syty, älä säily!

Kyllin on kruunuja karkelijalla, valtakunnat uinuvat voittemme alla. Kun ma hunnun heitän, kultakirstut aukee, kun ma soljen päästän, sotajouset laukee!

KULTAISET LANGAT

Kultaiset langat johtavat taivaasta maahan, kultaiset langat juoksevat rintahan kunkin, hohtavat, hehkuvat, kultaiset langat; kulkevat, kunne ihminen kulkee, seuraavat häntä hautahan saakka,— ja katkeevat poikki.

Mut astuvi joskus enkeli taivaan, solmivi yhtehen lankoa kaksi keskellä ilmojen aavoa merta, kullassa, kuun päällä, auringon alla; ja usein on ihminen idän puolla toinen ja lännessä toinen ja kumpikin katsovat tähtehen samaan ja silmät kyynelin kastuu.

Ja usein on mustaakin mustempi toinen ja valkea toinen, eikä he eroansa huomaa; ja usein on syntynyt sydän-yöllä toinen ja päivällä toinen, mutta he hämärissä yhtyy; ja sattuu, on synkät he kumpaisetkin ja syntiä tehneet ja seisovat partaalla kuolon ja kauhun ja purevat hampaansa yhteen ja iskevät silmästä tulta ja on viha rinnassa raskas kuin teräsvuori, eikä pilkahda toivo, eikä tuikahda tähti, vaan salamoi ylpeyden autio yö.

Käy taru, silloin jos kultaiset langat toinen ne toisensa taivaalla kohtaa, kuuluvi soitto, ei kuunneltu ennen, kaikuvu virsi, ei virketty muinen, humisee ilma kuin huilu, visertää maa kuni viulu; ja käy taru, katkeevat kultaiset langat, ja syöksevi kuiluhun ihmistä kaksi ja katsovat kumpikin toistensa silmiin ja kasvot päivänä paistaa.

ATLANTICA.

Atlantica! Tunnetko lauhkeat tuulet?
Atlantica! Huomaatko palmujen huiskeet?
Meren aavalta Ahtolan laulavan kuulet,
ahot viitto ja vilppaiden lehtojen kuiskeet.
Kera tahdotko tulla?
Täällä köyhä ma lien, siellä linnat on mulla.

Tarun Atlas ma oon, maan kaiken ma kannan ja usein on myös kuin kantaisin taivaan; jo ammin sa tunsit mun murheeni rannan, mut aavoni vasta, kun astumme laivaan, punapurjehet saamme. Atlantica! Kaikuvat kalliit maamme.

Mun valtani! Kuuletko verteni virrat? Mun voimani! Armas, sa vaikenet, raukeet. Soi päällämme salliman vaskiset pirrat; sa silmäsi suljet ja umppuna aukeet, mun murheeni Eya, nyt hetkisen hurmani lentävän leija.

Atlantica! Laulavat allamme laineet. Atlantica! Pilvien paltehet toistaa. Atlantica! Kertovat matkamme maineet, kukat kullalle, honkapuut hopealle loistaa. Mun Eyani ylin, tulenlieska nyt ahjossa Atlahan sylin!

Ma kannan sun vaaroista vellamon viekkaan, maat marjoja, puun-oksat omenoita tarjoo, me heitämme huolestamme heleähän hiekkaan ja voitämme viikunalehdet ei varjoo, sa riemuat, huudat, ja huojuvat tulipuna-horsmien luudat.

Atlantica! Armas, me ollaan, me kaksi! Me mahtavat täällä, muu maailma tuolla. Elo vaikkakin käynyt on vaikeammaksi, me leikimme kultaisten lehtojen puolla; on valkeat yömmet, jos päivät on synkät ja toivoton työmme.

Ja vaikkakin raskas on raatajan taakka ja taaksemme aurinko vaipunut vereen; Atlantica! Laulamme hautahan saakka, kuin unteni manner, me uppoomme mereen, taru mennehet peittää, koi, tähti ja kuu kukat haudalle heittää.

MIES MIELIPUOLEKS TULLA VOI—

Mies mielipuoleks tulla voi ja nainen voipi pettää, mut sua, surun Eya, oi, en voi ma koskaan jättää.

Sa sylkytät mun sydäntäin kuin veren kiertokulku, ja jos sa vaadit elämään, niin särkekäämme sulku!

PUNAINEN NEILIKKA.

1.

TUULINEN SIJA.

Neiti, neilikka punainen, yrttitarhan taideluoma, kammiossa kasvatettu, lempeässä lämmitetty; tuulinen sija sinulla oli tumman ikkunalla.

Neiti, neilikka punainen, kesän haave hangen maassa, päivän kukki, toisen tuoksui, päänsä painoi kolmantena runolaulajan lasilla, ankaralla akkunalla.

Harvoin tänne päivä paistoi, senkin seinien lomitse; harvoin tänne lämmin läikkyi, senkin vaivojen välitse; harvoin harhausi hymyily, senkin kautta tuskan tuiman.

2.

PAHAT SUUT.

Pahat suut panettelevat lumpeeni pataluhaksi, jouhipääksi joutseneni.

Ylpeäksi sun sanovat.

Ollos ylväs, niin minäkin! Kun näet kumarat niskat, pidät pääsi pystympänä.

Läikyt lietona elosi.

Läiky lieto, niin minäkin! Kun näet rapakkolammet, kierrät, kaunis, kauempata.

Tuhlaillet hymyjä huulen.

Tuhlaa, tyttö, niin minäkin! Yks on riemu rikkahalla: ylenkatseesen ylenet.

3.

EROTESSA.

Muistelen minä sinua: satakielet soittelevat yössäni hämärtyvässä.

Muistelet sinä minua: lepinkäiset lentelevät pääsi päälle istumahan.

Muistelemme toisiamme: kaksi kaunista kesällä, kesälehti kolmantena.

4.

SY.

Rakastimme me molemmat: sinä minua, minä sinua; ei se ollut syy.

Kiusasimme kumpaisetkin: minä sinua, sinä minua; ei se ollut syy.

Oli syynä onnettuuden: loittonit sinä minusta, vain vikani muistit.

Ja oli toinen turman siemen: loittonin minä sinusta, ihanintas itkin.

5.

KÖYNNÖS.

Kauloi kuuma köynnöskasvi, kiersi mun tulinen kukka yössä syksyn synkkä-tuoksun.

Huokui hulluuden janoa: pää sameni, aivot päihtyi, juopui järki, luopui tunto, paloi pätsi pääläella, takaraivossa rovio, silmät selvänä tulena, vallaltansa valkuaiset, suonet kaikki suihkamassa, pallea pakahtumassa, sydän kuin arina kuuma, veri kuin kipunaverkko.

Koitti huomen kirkas, kylmä; tahdoin nousta taipaleelle, järki päästäni putosi, rinnasta sydän punainen punaiselle tanterelle, juurelle jumalan pursun.

6.

KESÄ-AAMU.

Seisoi seijas Sukkamieli aholla ylenevällä, suvi-aamun auetessa.

Hempeä, herättyänsä, yön nuoren nukuttuansa veltot jännitti jäsenet; kesä kukki kulmaluilla.

Heinä polvia halasi, pohkehia poimulehdet, horsman latvat lantehia; uumenta uninen valmu; itse ruusuna rusotti, ylpeä, ylinnä muita.

Ihala ihantelihe, katsoi kaunis maata, merta.

Mehiläinen, mies kepeä, lensi kukkasen kupuhun; punahuuli noin puheli: »Paha poika, pois menekin umppujani aukomasta, juomasta juhannustani, ruusuja rakastamasta!»

Liverteli Lemmon lintu: »Armas, pois älä ajele, mies olen me'estä tehty sokerista sorvaeltu, minkä juon juhannustasi, sen pidät pitoja kekrin.»

Seisoi seijas Sukkamieli, haukotteli hiljaksensa aamun alkavan punassa; kastehesta kutri kiilsi.

7.

MENEVÄT, MUREHTISINKO.

Kangastuksina katoovat minun mieleni unelmat, piirtyvät pihoilta ilman tunturit todellisuuden.

Katuisinko, jos katoovat, menevät, murehtisinko, kyllin katselin kuvia, kirjokaaria elämän, aron astuin hiekkamerta, silmä taivahan sinessä.

Tule tuuli, pohjatuuli, tunnen keitahan keväisen, luo lunta polulle talvi, tunnen palmun päivälätvan, messua jumalan myrsky, kuulen kukkuvan käkösen!

KORKEA VEISU

hänelle, jota minä rakastan.

Sanoi ennen elämä minulle: »Kärsi ja nauti!» Sanoo nyt: »kärsi!» ei sano muuta. Tahtosi tee, sun vaalin on valta, tien päässä seison, tunnetko murhetta, musta tyttö?

»Tuuli on murhe, voimakas, väkevä, syttävi, liehtovi lempeni liekin.»

Kahle on murhe, sitkeä, vankka, luuhun se puree ja jänteet se jäytää.

»Yöhyt on murhe, viileä, lauha, sen taivaalla tähtöset tuhannet käyvät.»

Miekka on murhe, murtava, lyövä, ei ole urhoa, ken sitä kestäis.

»Lahja on murhe, laupias, hellä, miksi et kanssani siunausta jakais?»

Riemuni sulle ma jakaa tahdoin, murheeni yksin kantaa.

»Suuri, summaton lapsi sinä, etkö sa lempinyt koskaan?»

»Miksi et virkkanut minulle mitään, tuijotit tuleen, vaikenit vaivasi kauan?»

Pelkäsin että et leikkisi enää, et nauraisi enää, naurusi mulle on kallis.

»Näethän, että ma nauran nytkin, katso, ma nauran silmäripsien alta.»

Nauranet, itket sydämessäsi, kyynele killuu silmäripsien alta.

»Lempivän hymy on kyynelten halki.»

Miksi siis raskaasti sydämesi huokaa?

»Rakkaus rintani ahtaaksi teki.»

Huoneessa tässä on kuolema käynyt.

*

»Aukaise silmäsi, armas! Täss' olen minä ja täss' olet sinä, tuossa on tuoli, tuossa on pöytä, ikkuna tuossa, täällä ei muuttunut mitään.»

En ole minä ja et ole sinä eik' ole huone entinen meillä, armaani, katso, ken tuolilla istuu, ken vuoteella lepää, ken vilkuvi verhojen takaa!

»Eikö siis koskaan aurinko koita?»

Koittavi pitkä, pilvinen päivä, äänetön ehto, lankee lauluton ilta, vailla riemuja, suruja rinnan, vailla vaivoja inehmon mielen, ilman tahtoa, tuntoa, järkeä— hiljainen hämärä, harmaja ikävä, huomenen huolia vailla, siksi kuin päättyy päivien uni, siksi kuin Tuoni tuomitun korjaa, kääri vi kerran kärsinehenki hivuksihinsa kuoleman kalpea vaimo.

»Jumalissa juoksun määrä, sulhoni ijäisen ehtoon!»

YÖN KIRJA.

TUULIKANNEL.

Muut sydämen saivat, ma kantelen, muut murehti, nautti, ma en, ma en, en kurja ma elää, en kuolla voi, kun sykä ei syömeni, soi, vaan soi!

Kova kohtalo, ankara arpa tuo: ei rauhoa yö, ei päivä suo, ei armoa aika, ei ijäisyys; sama ilkkuva, helkkyvä sydämettyys.

Mun syömeni tuulikannel on, sen kielissä laulu on lakkaamaton, se yössä, päivässä, yksinään soi ilmahan ijäti väräjävään.

On tuomitun tuttuja päällä maan pihat pilvien vaan, tuvat tuulien vaan, en veljiä, siskoja omata voi, kun outo on itseni, soi, vaan soi!

Ja tuulet taivahan soittelee; Kevät saapuu ja syys, suvi pois pakenee, sukukunnat kulkevat Tuonelaan, jää kantelo jälkehen kaikumaan.

Kas, pohjainen, kuinka se myrskyää! Taas läntinen lempeä leyhyttää, itä ankara itkuja pitkiä tuo; ei hetkeä helkkymätöntä ne suo.

Ja immyt ikkunan aukaisee.
Kuu loistavi, kutri kimmeltelee.
Mi helkkävi yössä niin himmeään?
Hän kuuntelee, käsi sydämellään.

Ja muistavi muinaista armastaan.—
Ah, tuulikantele on se vaan!
Ei sielua sillä, ei tuntoa, oi,
ei itke, ei naura, se soi, vaan soi!

Myös kuulevi joskus synnyinmaa.
Se herää ja kahleitaan kalistaa.
Joko vapaus valkeni raikahtain?
Ei, tuulikantele kaikuu vain.

Kiro katkera, julmuus jumalien: Itse orja, ma vapautta veisailen, itse lemmetön, lemmeistä laulan ma,
itse tunnoton, viritän tunteita!

SYDÄN.

1.

Sydän, mitä sahaat? Sahaatko lautaa neljää, joiden välissä maata, maata mun mieluisa on?
Sahaan ma rautaa, kahleita katkon, että sun henkesi vapaa oisi, henkesi onneton.

2.

Sydän, mitä kuiskaat? Kuiskitko kummaa polkua päivän, tunturin tietä, taivahan tähtiä päin?
Kuiskin ma tummaa runoa Tuonen, kuiluja, vaivaa virkkamatonta, autuutta ylpeäin.

JUMALA.

Alkua elämän etsin, äärettyyden äärtä, maailman, Jumalan juurta, päättömyyden päätä; on nyt ongelma opittu: Jumala on murhe.

Suru yksin suurta luopi, murhe maita muuttaa. Tulet myrskytuulen lailla, menet niinkuin meri; heijastat ikuiset tähdet illan hämärässä.

Majan rauhaisan rakennat sydämehen synkkään, kylvät kuuset kynnykselle, myrtit miesten mieliin; katsot nuorten karkeloita lehtipuiden alla.

TÄHTIPOJAT.

Lapsuuden muisto.

Ne porhalti lumisen lakeuden poikki ja lapset ne kavahti ikkunaan, ne ylitse kinosten kilvaten loikki ja kelkalla vetivät kampeitaan. Ne kysyivät: »Oisko kystä talossa?» Ne tahtoivat laulaa kynttilän valossa, joka paperilyhdyssä loisti. Pian kaikk' oli valmista kuin tulipalossa.

Ne ottivat omakseen karsinaloukon ja käskivät pois päin katsomaan; mut tullut ei ikävä katsojajoukon, ilo, nalja virtasi vallaltaan. Ne päällensä valkeat vaatteet pukivat, ne yskivät, tukkansa suoraksi sukivat, vielä paperitötteröt päähän. Ja sitten he läksynsä sievästi lukivat.

Ne lauloivat maailman Vapahtajasta ja mielestä rumasta Ruotuksen, joka miekalla vainosi Marjatan lasta ja tiedusti tähteä tietäjien; ne lauloi, ne lausui, ne äkseerasi, ne permannon palkeilla pasteerasi, ja heiluivat miekat puiset, kun alla he orsien oreerasi.

Ja kuningas murjaanein oli musta ja ilkeä nähdä ikeniltään, hän levitti laajalle kauhistausta, kukin katui syntinsä sydämessään, ja tietäjät rukoili Ruotuksen edessä, oli kaikilla silloin silmät vedessä, ja paperitähti se pyöri. Ukot nauroi. Eukoilla oli suu medessä.

On siitä jo vierryt montakin vuotta, moni tähti on tielläni vilkkunut, olen monta ma etsinyt, seurannut suotta, moni mieltä on kulkijan ilkkunut, ja metsä on humissut suuri ja sakea, täytynyt leipää ja lämmintä hakea, tiet umpiset astua auki, missä tuprusi tuisku ja maa oli lakea.

Ja muistanut tähtipoikia olen ma silloin, ja monta muuta myös: »Ja vaikka ma mieron polkuja polen, niin polkevi monta muuta myös.» On kaunista kulkea talosta talohon, runot lausua takkavalkean valohon, ilon pilkettä pirteihin luoda, ja—kenties sortua Suomen salohon.

IKU-TURSO.

Inehmot, inehmot, mitä tiedätte minusta, Tursahan tuskasta, jätin ikijanosta, ähkystä ärjyjen, läähätyksestä aallon läikkyvän urhon? Vettä vellon, merta melon, jano ainainen povessani palaa; juon ijäti, ijäti janoon, ei sammumun sydämeni sytö.

Levitän leuat, aaltoja ahmaan, ne kuivuu, kun kurkkuuni käyvät; ajelen impiä, aallon kukkia, ne kuolee, kun povelleni painuu; myllerrän myrskyn, juon maata, merta ja pintoja pirstatun haahden, kultia, päärljyä, myös ihmisverta ja rintoja neitien nuorten, ei sammumun sieluni ijäinen imu, ei kostu tulipuna-kieli.

Kohotan kummina elokuun öinä kuutamon välkkeessä väsyneen pään, kiinnitän vilkkuvat, viherjät silmät taivaan tähtehen kimmeltävään, katsovi tähti, tuijotan, Tursas, kohta jo korkean voiton ma tuon, kirpoaa taivahan kultainen kehrä, joutsenen lailla sen silloin ma juon.

Ei sammumun ahjo sydän-alani synkän, ei pätsi päässäni jäähdy. On avaruus yllä ja avaruus alla ja itsessäni on ijäisyys. Ma vapautta pyydän, ma valkeutta janoon, ja kauneutta taivahan kaartan ma palan, mut pääse en kahleista vaikean vaivan, voin pään nostaa, muu muran peittoon muotoni jää. Jos tuskan tunnet jumal-kirottu joku, mun kanssani jumalia kirot!

URAN-UURTAJAT.

Ne ei ole verot. Ne on nerojen eellä-käyjät ja usein tuskin kykyjä he ovat. Mut hermot heill' on hyvät, ei tyhjän säikähtäyjät, ja kourat sekä omattunnot kovat.

He kulkevat laaksossa, he taivaltavat lokaa, ja harva vuoren alle edes ehtii. He haaveksivat ruusuja ja saavat orjan-okaa, mut metsä heidän mentyänsä lehtii.

He halkovat sydämiä, he vakoavat päitä ja ajan uuden aivoja he kyntää. Ei säiky kytä, kytän nuolta, tuskan tuprusaitä, he horju ei, he torju ei, he ryntää.

Ja usein loassa, veressä he ovat yltä, alta jo sortuvat soihin pitkospuiksi. Mut toiset heidän jäljistänsä käyvät korkealta ja kumartuvat kunnioitetuiksi.

Ja usein he ovat sangen kirjavata seuraa enkä tahdo heidän taskujansa taata. Mut missä he käyvät, aika syntyy, meri meuraa ja ukontulet viileksivät maata.

Teille terve! En teille sitä itsellenne sano— on vaarallista olla ystävä— mut kansalle, jolla on suurten miesten jano: he ovat teidän suurmiehiänne!

MIETELMIÄ.

1.

ITSENSÄ ETSIJÄ.

Koskena kohista, lampena levätä, merenä myrskytä, pilvinä piristä kohtalo itsensä etsijän on— syöksyä, haihtua aurinkohon.

2.

OHJE.

Ei mitään uskoa, ei mitään toivoa ja sentään toimia.

LUONNONLAKI.

On ajatus puu, sana kukka sen. Ken heilisi tähden hedelmien?

MEMENTO.

Tee murheelle kunniaa, mut tilaa onnettomalle!
Mies lyöty ei väistyä voi, hän jää väkijoukkojen alle.

KOTILIESI.

Sulle me lahjamme kannamme, oi kotiliesi! Suot sinä lämpöä, lempeä turvattomalle, köyhälle loistat, lohdutat myöskin murheita mahtavan, rikkaan Painavi pattoinen päänsä sun helmahas hellään, murhaaja, maanpakolainen sua unelmissansa siunaa; syntyen sinulta saamme me katsehen kirkkaan; elämän teillä oot kova kallio keskellä kuohuja, merta; kuoleman aution tullen liekutat meille viimeisen, vaikean viestin rannoilta viidan vihertäviltä. Korkea, oi kotilies! pala siunattu liekki!

Hiilos himmenee, vilkkuvat sini-salaperäiset virvat, nousevat kangastuksina kaukaa suvun alku-äitien ammoiset tarinat, olentosi lähteet aukeaa, yksilön rajat ratkeaa, onkalot perittyjen ominaisuuksien, kuilut kuolleiden kouristaa, aivojen outojen, villien luomat kummitusihmeet, näyt näkemättömät, sadut sanomattomat; pauhaten kumpuaa iankaikkinen kuoro:

»Valhetta, valhetta vaan oli leimuva liesi, valhetta vanhempain koti kultainen, kallis, taruja työ, hyve, totuus, juttuja jumalten lait, runon raikuva kangas. Sua syytämme tuli turmion! Sua kiroomme lieska helvetin! Sulle uhrasimme unemme, vaivamme, sulle kannoimme hikemme, heelmämme, heijastit höyhensaaria, untuvapatjoja, antoi elämä paatisen penkin, kuolema multaisen mättään. Kirottu, oi kotilies! säen pettävä sammuu!»

Tukkani nousee, kauhu selkäpiitäni karmii; on kuin siirtyisi seinät ja katto, kuulisin ääniä kummia vuorilta, mailta: »Suuri on urhojen yön ympäri-piiri, pieni on auringon, kuun kultainen tanner, autio on avaruus, tosi talvi on yksin, kaikkeus kammottavainen, tiedoton, jäätävä tyhjiys, josta me tulimme, jonne me menimme, missä me enimmän aikamme elimme!» —Aukaisen uksen, syöksyn tuiskuhun, tuuleen.

NIIN OLEKIN MAANI MATKA—

Yö ennen viholliseni oli vankin, vanhin, julmin, on nyt tullut toinen: Talvi, peitsi pakkasen pureva.

Valkeus sanani suurin, sillä voitin voimat kaikki, kun lauloin, lakosi miekat, kun iskin, kipunat kirpos; lujin luotteeni minulla nyt on Lämpö.

Läylimielin jätän tapparan tulisen, pistän miekan miehen vyöhön. Teit totta sodassa, siitä kiitos kirkas kuin salama! Seisoit selvänä sivulla, vierelläni välkkyvänä, säihkyit, kun minäkin säihkyin, nousit, kun minäkin nousin, vuosit verta, kun minäkin, huohdit, rauta, hurmehisna, raaka kuin minäkin, rakas,— olit oikea toveri!

Astun nyt asehetonna eteesi, elämän Talvi, muuta ei suojusta minulla, sydämeni sylke yksin: muill' on kansa, ei minulla, muilla maa, minulla korpi, muilla ystävät ylimmät, mulla pitkä umpipolku; asehitta, aattehitta, ihanteitta, ihmisittä, uskotta, unelmittakin, toivehitta tohdin seista, talven tannerta kävellä, käydä hallan haastelohon.

Niin olekin maani matka, sydän syntymäkotini, punahurme puolueeni, kansani polun kajastus, oma silmä oppahani, oma askel aatteheni, oma taival toiveheni, oma itse ihmiseni, kuolo yksin kumppanini, hanki hautani sininen.

HALLA

(1908)

KESKI-YÖN KUORO.

Milloin on ihmisen tuomio tullut?
Silloin kun totta ovat haaveet hullut.

Silloin kun elämä on kauniimpi unta, luonto itse ihanampi laulun vitilunta.

Murru! Jo mahtinsa maailma näyttää, taivahat taiteen keinoja käyttää.

Sorru! Jo jumalat tarttuvat soittoon, jumalien juhlovirret vievät aina voittoon.

Toiveesi täyttymystä laulaa yössä kuoro.
Kuole! Kuolemattomilla on nyt sanan vuoro.

Luovat, mit'ei mielikuva miehen luoda voinut: kauneuden, jota sielun hämäryys on soinut;
muodon, jok' on koskematon moitteen ja nuhteen kuin on tähdet korkeat kotilieden suhteen;
hengen, mi aineensa joka hiilen hiiluu. Hiljaa! Nyt Mestarin tulikirjat kiiluu.

Nähdä sait sa salamassa unelmaisi neitse.
Trubaduuri, vaikene! Ritari, syöksy peitse!

LAPIN LAULUJA.

VELHON VIRSI.

Joutsen jäinen Ruijan rannan, laulun lahjan sulle annan.

Neuvon Manan mahtivirret, kimmahutan rinnan kirret.

Laulat Lapin yöhön kukat, surun suolle ruusurukat.

Kaiut kimmellykset kiteen, harhat haaveen, mielipiteen.

Raiut revontulten voitot, rikosten ja riemun soitot.

Helkät niinkuin hyyssä heinä: sydän särkyy säveleinä.

Siinä Ruijan joutsen jäinen, minä Surma seppelpäinen.

NAISEN HYVYYS.

Pinnalla aaltojen tuhanten ajo, pohjalla kuolon himmeä kajo.

Yksi ja moni on naisen veri, sama on aina kuin valtameri.

Kaunis myrskyssä, kauniimpi tyynnä, päivänpaisteessa kylmänä kynnä.

Aalto on ahnas, syvyys on hellä, surmaa sankarin lempeydellä.

Huomenen huolissa merimies soutaa; pohjalla ijäti uinua joutaa.

Päällä päilyvät tähdet ja kuudan, alla yö, pyhä, yksi ja muudan.

Pinta on pettävä, tosi on syvyys, turmaa tuova kuin naisen hyvyys.

NOIDAN NEIET.

Hiihteli sininen neiti, sinisessä tähti-yössä, unessa etäisen onnen.

Tuo tuli punainen neiti, punaisessa pakkasessa, taistossa elon ja kuolon.

Tyttö keltainen käveli keltaisessa auringossa, voitossa vihollisteni.

Ne oli eloni neiet.

RUIJAN RUKOUS.

Onnen viimeinen, vihanta muisto, tarun hohtava talvipuisto, syksyn kuurainen kukkariuku, keväthangilla hopeatiuku, pulkka puikkiva, maassa härmä, kivi tahkottu, kimmel-särmä, tähti, katsova syvään kaivoon, hulluus, iskevä urhon aivoon, runo, raikuva tuonen takaa, virsi salliman vasken-vakaa, päärly päivässä, yössä yrtti, miehen murheisen hautamyrtti:

kasva kauniina, nouse norjana, muille vapaana, mulle orjana, kohti korkeutta ylene ylväänä ihanan itsesi pyhänä pylväänä, kerro ihmisten kuulla kummia, sanele turpeesta sanoja tummia, miehen mennehen nouse mullasta, kerro keväästä, laulun kullasta, puhu puhtahin unelma sankarin, virka vainajan vaiva ankarin, ettei yllä hän elämän kukkaan, että huutaa hän sinua hukkaan!

HANGEN LAPSIA.

Päämme päällä taivahan uhka; laulun lippaassa tunteen tuhka.

Yössä, hangella
yhtyi tiemme.
Hangen lapsia
Lapista liemme.

PUNAHILKKA.

Poloinen, järkevä pääni, jäykkä, ylpeä jääni, etkö nyt hallita voi harmaata ees ikävääni?

Muistelen päivin ja öin, karkoitan toimin ja töin ääntä, mi mielessä soi, armasta, ah, ikävöin.

Suur' oli silmäsi sulo, kauniimpi kyynelten tulo, kaunein lahjoista taivaan huultesi kulkeva kulo.

Räiskähti hylkivä hymy, valkeni lempesi lymy, vastasi ihmisten vaivaan jumalan pilvien jymy.

Silloin mun ratkesi rinta, särkyi mun sieluni pinta, turhaan ma tultani salaan, itken, ah, ihaninta!

Muut eivät ymmärrä sua, muut eivät liikuta mua, murheessa hiiltyen halaan kaunista kadotettua.

Sammu jo polttava säen!
Milloin sun jällehen näen?
Löydätkö keskeltä laajan
maailman markkinaväen?

Turulta naurun ja pilkan kohtaanko korkean nilkan, usmasta ukkosen vaajan, metsästä, ah, Punahilkkan?

LAPINKÄVIJÄ.

Pakkanen kiihtyy, on hetki eron.
Murhaten maksoi Lappi veron.

Sinä sinne ja tänne minä: sinne sieluni, kunne sinä.

Hyvästi silmäsi tulinen repo!
Hyvästi varren valkea lepo.

Kuolla taidan, en olla vanki.
Taivas on taattoni, emoni hanki.

JÄÄKUKKA.

Syytön olin minä, sen kuudan-yö seului, syyttömämpi sinä, sen tähti-neiet neului.

Katuisinko sitä?—
Sydämeni härmää.
Mitä itket, mitä?—
Jääkukan särmää.

LEPAAN NEITI.

Legenda

I.

Lukukammiossaan hiljaisessa istuu mahtava Maunu Tavast, lumitukka, valkoparta vanhus, kohta mies satavuotinen; kesäpäivä painuu, iltarusko kultaa Kuusiston muurit, tornit, painuu pää myös suuren Suomen piispan, mieli haipuvi haaveisiin.

Mitä miettii pyhä kansan pylväs?
Mikä kirja on auki hällä?
Tuumiiko hän uutta alttaria
Turun tuomiokirkkohon?
Taikka tutkii tieteen ongelmia?
Ei, on eessänsä hällä taru
Abaelardin ynnä Heloisen,
heidän kirjeensä hehkuvat.

Kuulkaa, kuinka Heloise haastaa: »Oi, mua kurjista kurjin vaimo, onnettomin onnettomain kesken! Enkö ennen ma seisonut korkeampana kuin kaikki naiset, koska korkein ma sulle olin? Sitä synkempi ja raskahampi oli onneni lankeemus.»

Kaikuu kautta vuosisatain ääni vieno, hempeä Heloisen, haastaa intohimon suurta tulta, laulaa laulua suitsuvaa, kuinka lempi kaksi ihmislasta kesken ankaran, synkän ajan, toinen suuri sydämeltä, toinen ajan urhoista oppinein.

Painaa päänsä suuri Suomen piispa, taasen kirjahan tarttuu, lukee: »Sillä missä valtias on taikka viisas mies sinun vertaises? Missä maassa, missä kaupungissa juostu ei sua katsomahan? Mikä ei sua ikävöinyt impi? Mikä vaimo ei mielinyt?

Mik' ei kadehtinut ruhtinatar rakkauttani ylpeätä? Mikä nainen ylhäinen ei huollut oisi vuoksi mun vuotehein? Lahjat suuret oli sulla, jotka kaikki hurmasi naisten mielet: lahjat laulun sekä tiedon maine, kansakuntien kuuluisuus.»

Lukee suuri Suomen piispa. Aukee uksi, astuvi kammiohon vaimo vanha, harmaa hahmoltansa, puku birgitta-nunnan on; ja hän kaniikkihin katseen heittää, joka viipyvi kynnyksellä, ja hän kuiskaa tuskin kuuluvasti: »Tahdon itseni ripittää.»

Poistuu kaniikki. Mut vaimo vanha polvistuu kivipermannelle, ovensuuhun, suvi-illan hämyyn; piispa häntä ei huomaakaan, jatkaa lukemistaan, vaikka ammoin on jo sammunut päivän soihtu, vaikka erota ei vanha silmä enää merkkejä kirjojen.

Outo hälle ei näät taru tämä; monet istunut pitkät puhteet sen on ääress' Suomen suuri piispa, monet

valvonut vaivan yöt, koska löivät omantunnon tuskat, koska mielessä muistot nousi rikoksesta nuoruutensa päiväin, helmasynnistä rakkauden.

II.

Kerran kukka Suomen aateliston, suuri, mahtava Maunu Tavast, hengen jättiläinen, Herran urho, mies, min on elo moitteeton, jonka tuntee ajan parhaat, kuulu kesken Europan tiedemiesten, tehnyt tuo on Abaelardin synnin, hänet hurmannut Heloise.

Miehuutensa kukkulalla seisoi silloin mahtava Maunu Tavast, katsoi silmä pitkät pilvenrannat, aatos mittasi kaukomaat, tehnyt matkan oli Pragiin, siellä saanut maisteri-arvon, kuullut Hussin saarnat, lukenut myös kirjat uskon sankarin Wyckliffen.

Kaikki häntä kutsui kauas täältä, enin työ elon suuren, runsaan, mielessänsä monet aatteet hehkui, laaja löi sydän rinnassaan, tahtoi hänkin tehdä valkeutta, nostaa nukkuvat omattunnot, tunsu voiman kuolla roviolla taikka hallita maailmaa.

Tuonne, tuonne, missä henget säihkyi, missä taisteli miehet, tahdot, kussa kuulut opin ahjot suitsui, Ranskaan, Roomaan ja Espanjaan, sinne paloi Suomen miehen mieli, kera urhojen kilpasille, maihin, missä päivä lämmin paistoi, kukki kultuuri, ihmisyyt.

Silloin syvään huokas Suomen honka, muistui korkeat kuuset mieleen, palasi hän kaukomatkaltansa koissa käymähän isäinsä, käymään Hämeen Kiialassa, mistä lähtenyt oli suuri suku, viipymähän luona veljen armaan, Hauhon huikean tuomarin.

Ja hän matkas monet maat ja meret, saapui Tukholman kautta Turkuun, tapasi hän siellä taaton harmaan: ollut voutina Kuusiston oli tuo jo Hemming-piispan aikaan; vaan nyt vanhana, sokeana seisoi Turun laiturilla, sulki syliin poikansa suuren hän.

Ja hän saapui Hämeen maille, kuuli, synnyinmaa miten kumahteli alla orhin kavioiden, näki Hämeen harjuilta väljät veet, ja hän tunsu, kuinka pihka tuoksui Suomen suurilla kankahilla, ja hän päätyi Lepaan kartanohon, siellä vieraili viikon, kaks.

Teki silloin suuren surmansynnin hengen mies valovoittohinen: näki Anna, Lepaan neiti, hänet, kauan impeä katsoi hän; unohtuivat uskon riidat hältä, vala kirkolle vannomansa, tunsu, kuinka virtas sydämeensä veri voimakas Tavastein.

Nauratti hän naisen nuoren. Eikä silloin kaartunut Ranskan taivas, humisseet ei silloin Seinen aallot, päivä paistanut Pariisiin, mutta huokas synkkä Suomen honka, itki himmeä Hämeen järvi, koska sortui Heloisen helmaan Suomen ankara Abaelard.

Meni luostarihin Anna Lepaa, tuli piispaksi Maunu Tavast, poika heillä Olaus Magni oli, tiennyt ei tämä synnystään, kulki taaton opintietä; juuri kirjeen hän oli kirjoittanut, missä kertoi kotiin saapuvansa bakkalaario-lakkineen.

Häntä vartoi Suomen vanha piispa, vartoi lapsuuden leikkikentät, saaret, salmet, niemet, vartoi koko linna korkea Kuusiston, Pekka Karpalainen, linnanvouti, Rankonen, asemiesi myöskin, enin kenties tytär Karpalaisen, keltakutrinen Elina.

III.

Mutta kammiossaan hiljaisessa istuu mahtava Maunu Tavast, kesken muistojensa muinaisien, kesken valkean kesä-yön, kuulee, kuinka Heloise huutaa kautta aikojen armastansa, lukee, vaikka erota ei silmä enää merkkejä kirjojen.

»Peljännyt en loukata ma Luojaa, sua loukata pelkäsin ma, sinun tein ma silloin tahtos jälkeen enkä taivahan Jumalan, koska peitin nunnanhuntuun pääni; luulin synninkin peittäväni, nyt ma olen kurjin kuolevista, Herra on minut hyljännyt.

Seurasivat rakkautemme muistot mua äärelle alttarinkin, kunne kasvot käännän, siellä sinä, mitä mietinkin, mieless' oot, sun on piirtees Ristiin-naulitulla, sun soi äänesi messun halki, rukouksessani hartaimmassa haave syntinen sylkähtää.

Itkeä mun pitäis itseäni, sentään entistä aikaa halaan, katua mun tulis kauhistusta, sentään toivotan takaisin. Ken mun päästää kuolon kahlehista? Kristus ei mua kuule enää. Huokaan riemujani rauenneita enkä autuutta sieluni.

Kaikki päivät rakkaudemme pyhän nyt mun mieleeni kangastuvat, kaikki paikat, kussa lankesimme, hetki hekkuman jokainen, kaikki, kaikki uudellensa elän, vuoteessain edes saa en rauhaa, silloin tällöin liike vaistomainen ilmoittaa ikävöimisen.»

Lukee Suomen suuri piispa. Vastaa silloin nais-ääni helähtävä ovensuusta, hämärästä illan, kautta valkean kesä-yön; jatkaa siitä, mihin loppui luku, vaimo saapunut salaa äsken, nousee paatiselta permannolta, hunnun heittävi kasvoiltaan.

»Sua tottelin ma, Maunu Tavast, vaihdoin vaatteeni nunnan pukuun, tein sen näyttääkseni, että olit herra ruumiini, sieluni. Vaihtunut ei vaateen kanssa mieli, säilyi syntinen sydämeni, tässä seison, kurjempi kuin ennen, mutta muistoissa autuas.

Luoja laupias sen tietää, sulta muuta etsinyt en ma ole kuin sua itseäsi yksin: sua pyysin, en sinun omaasi. Halannut en huomenlahjaa sulta enkä liittoa vihkilemmen, sua yksin ikävöitsin, itkin, en sun arvoas, kunniaas.

Vaikka keisari, maailman herra, ois mun vaatinut vaimoksensa, morsiuskammioonsa vienyt minut, mulle tarjonnut valtikan, ja ma ollut oisin keisarinna, kansakuntien kumartama, ihanampi, ijäisempi mulle oli olla sun porttosi.»

Ylös syöksee Suomen suuri piispa, vait on korkea Anna Lepaa; singahtavat aamuruskon siivet, hämy mennyt on lyhyen yön. Päivä nuori taivaanrannan takaa kultaa Kuusiston muurit, tornit, torahtavat torvet kartanolla, saapuu oppinut Olavi.

JÄÄKITEITÄ.

HENKI.

Puuttui kolme tietäjältä syvää syntysanaa. Etsi, matkas maat ja meret, uhmas itse manaa; saip' on valmihiksi pursi, joka aavat aallot mursi.

Tuskin yhtä onnellinen lie nyt laulu, loihtu. Mutta kauas, kaikkialle samoo hengen soihtu, tutkii meren, maan ja taivaan, sinkoo tuonen tuiman laivaan.

Mahtavin on maailmoista ihmisrinta itse; syvin luonnon syntysana kulkee sydämitse; oman sielun onkaloihin tietäjän on matka noihin.

Sija siell' on sallimuksen; kehrää neiet harmaat meille illat ilottomat taikka aamut armaat, milloin lemmen kultakielet, milloin raskaat rautamielet.

*

Järkkymättä jäätä, yötä yksin astuu järki; usein uutta rakenteli, useammin särki; monet kauniit mielikuvat haihtui niinkuin tuulentuvat.

—Miksi riennät? Kunne kuljet? Etkö lepää, Henki? »Halu mull' on mennä halki vaaran vaskisenki, elon etsin arvoitusta, kunnes aukee multa musta.»

—Mik' on hyöty etsimisen? Siirtää ethän saata tähtösiä taivaankannen etkä merta, maata; kulkee elon, kuolon valta, vaikka tullet tuonelalta.

»Tulen toin ma ihmisille, itse tuli olen, lentoon olen luotu, poltan, urat uudet polen, hyödytän vai vahingoitan, sama mulle, kun ma voitän.»

—Tuo on oppi vaarallinen, hajoittava harha. Tarkasti on aidattava tiedon yrttitarha, ettei kansa kuulis tätä villitystä hirveätä!

»Monet tehtiin muurit mulle, pantiin pakkopaidat, katkoin kaikki orjan kahleet, kaasini teljet, aidat, kuljin, vapaa niinkuin tuuli, missä kaikki kansa kuuli.»

—Lienet luotu lempo sitten, pahan periaate. Seis! On kaikkein pyhimmällä sentään esivaate, jok' ei aukee auringolle. Jos sen riistät ... roviolle!

»Usein polo poltettiin ma, siroitettiin tuhka, kasvoi tuosta kaunis vilja, uljahampi uhka, syttyi

maailmalle sota, sorja hehkui hengen ota.»

—Mutta kirkko? Yhteiskunta? Oman onnes haaveet? »Menköt kaikki kappaleiksi, kadotkoon kuin aaveet! Murran, mik' ei totta kestä, maailmasta, sydäimestä.»

*

Henki! Moni kuuluis kyllä rohkeahan rotuus, jos ois tarmo ilmituoda aina tosin totuus, minkä tietää tunto, tahto, vaikka pettää elon vahto.

Epä-usko, tiedon alku, tietäjän on voima. Turhaan häntä hälyyttävät, kiitos sekä soima. Etsii mahdit maankin alta epäilyksen kaikkivalta.

SININEN TULI.

Oli kerran pikkuinen kaupunki ja kaupungiss' oli kirkko, mut huipussa kirkon tornin tuon oli kirkas, kiiltävä nirkko.

Kun päivä paistoi ja sää oli sees, se auringon sätehet toisti ja yli sen pikkusen kaupungin se armontähtenä loisti.

Mut torninhuipusta nähdessään toritouhut ja rahvahat raa'at ja konnien koukut ja ilkiötyöt sekä kauppien väärät vaa'at;

ja kirkosta saarnoja kuullessaan ja kuullen tahtoa taivaan, miten katuva Edenin ilohon käy, mut paatunut helvetin vaivaan;

ja nähdessään, miten ihmisyyys katuvieriä kerjäten kulki, mut vääräys välkkyvin vaunuin vaan niin pöyhkänä ajeli julki;

niin silloin myrskyä toivoi se, ett' ukkosen jumala nostais ja tulehen kirkot ja linnat löis ja varkahat, konnat kostais.

Mut taivahan rantoja tarkastain se tornissa välkkyä sai vaan— toki kerran pimeä pilvi nous ja yöhön kaarsi taivaan.

Vihur' vingahti, salama ylpeä lens, jo pauhasi ilman pieli, myös silloin huipusta tornin tuon löi tuiskien tulinen kieli.

Se tahtoi taivahan liekit nuo alas kurjahan maahan johtaa, kuin henki hehkua, kaupungin yli tuomiontähtenä hohtaa.

Mut viisas on kaupungin järjestys! Näät tornista maata kohti teräslanka läksi, mi kirkon taa alas kaivohon salamat johti,

Ja ukkonen pauhasi, leimusi yö, tuul' ulvoi kahlehetonna, tuli sininen huipusta tornin löi— mut rauhassa nukkui konna!

TALVEN TAIKA.

Vitkaan, vitkaan päivät harmaat kangastuvat kuolon yöstä, haaveet haihtuneet on armaat, riemu rientää yksin työstä; poiss' on elon päivänpuoli, eessä pitkä leipähuoli, arkitointen askartelu; lomaan joku laulun lelu.

Maa on nuori saapa nurmeen, heilimöivä hengen aika; keltä järki jääti hurmeen, hälle jäi vaan talven taika: vähä on vääräys ihmisien, suuri julmuus jumalien, suurempi kuin taivaan armo tammikuisen tahdon tarmo.

MINÄ.

1.

Minä oli alussa. Minä kasvoi luona Kaikkivallan ja kaikki oli se Minä.

Minä on maailman ajatus, työn tulos tuhannen voiman, alku, loppukin elämän.

Muut on muotoja: sisällitys ylin vaan on yhteisjärki.

2.

Itseys on ihanin mahti, minkä sait sa syntymässä: älä anna pois ikinä!

Väärin ne sanovat, jotka itse-uhrista puhuvat: minkä teet parasta, voitat, minkä teet alhaista, alenet.

Pyhä on yksilön perintö.

Kaitse taiten kalleutta tai jos tuhlannet, katoa niinkuin tähti taivahalta: sammu tyhjyyden tulena!

3.

Kaikki on sinussa: aika, ijäisyys, elämä, luonto, isänmaa ja ihmiskunta, siemen suurimman, vähimmän. Itse riiput itsestäsi, muista, minkä tahdot verran, tie on tehty, määrä pantu, vuori noustava: vapaus.

Kulje kohti korkeinta oman onnes kukkulata, täytä, minkä tiedät, tahdot, täytät tahtoa jumalan, nousten nostat taivonkantta, painunet, eloa painat, tulet taakka itsellesi, muille pilvi päivän tiessä.

Mennen maailmat syleile, astu kautta aikakautten, tao päälles taistopaita raudasta rakkaimman halusi, hopeasta haavehesi, kuparista kuolon uhman, kullasta sydänkuvien, piistä synkän itsepinnan.

4.

Laki ollos itsellesi.

Mieti, mik' on sulle hyvä, tuumi, mik' on sulle paha, ruma sulle, kaunis sulle: ole maailma omasi.

Iske itsesi kipunat yltä, alta, kaikkialta, enin taistosta elämän.

MESTARI.

En palvella tahdo ma mestaria, mi tunne ei syntiä, syitä, mi ruokkinut koskaan rinnassaan ei elämän myrkkykyitä, ken ei ole yön lapsi niinkuin minä, ken ei ole tulen lapsi niinkuin sinä ja tahtonsa taistelokalpa, jolle tuttu on ylväs ja halpa.

En palvella tahdo ma mestaria, mi syntymäänsä ei surrut, mi ei ole itkenyt haaveitaan ja hampaansa yhteen purrut, ken ei ole jään lapsi niinkuin minä, ken ei ole surun lapsi niinkuin sinä, ja ankara kuin oma vaivas ja korkea kuin tähtitaivas.

NE HIENOT SIELUT.

Ne hienot sielut, ne hienot sielut, ne leijaa täällä, ne leijaa siellä, ne saavat sauhua, pölyä niellä ja alla taakkojen taivaltaa.

Me kuulemme, kuinka ne vaikerot ja kuin niiden kuoleman huokaus soi, mut uskoa voi niin hienoiksi niit' emme milloinkaan, kunis näämme ne sortuvan multahan maan. Me seisomme silloin partaalla haudan ja huokaamme: »Ah, oli outoa tää, niin surullista, niin murheellista, kun tietty ei, kenen kuolema vei, ja että hän oli niin hieno sielu.» Ja kyynel kastavi silmälaudan. Mut tuonen nielu näin meille vastahan irvistää: »Vain sortuen, vain murtuen tuo itsensä ilmi hieno sielu.»

YKSILÖN MURHE.

Pisara olin, mereen tulin, tahdon taas pisaraksi tulla.

Iloita, surra, miten mieli kāskee, ettei kukaan näe eikä kuule.

Ah, en saata enää! Oma maailma olin, nyt soitan kera suuren orkesterin.

Käy sitkat säikeet sydämeistä sydämeen, mun vereni lyö tuhansien tahtiin.
Pyrin ennen mereen, nyt siitä pois päästä on sieluni ijäinen autuus.
Mitä auttaa minua, jos meri on vankka, kun vaan olen meren murto-osa?
Ei kunnia suuri, jos voittaa, kaatuu mies sotisopa miljoonan kanssa.
Ma humista tahdon kuin vuorihonka yksin alla aution taivaan.
Ma taistella tahdon kuin metsäkoski yksin halki tiettömän tienoon.
Ma sammua tahdon kuin tähdenlento tien viitaten erämaan lampeen.
Ah, en voi, en saata! Ma elämään tulin, nyt täytyy mun elon laine olla.

ELEGIA.

Haihtuvi nuoruus niinkuin vierivä virta.
Langat jo harmaat lyö elon kultainen pirta.
Turhaan, oi turhaan tartun ma hetkehen kiini;
riemua ei suo rattoisa seura, ei viini.

Häipyvät taakse tahtoni ylpeät päivät.
Henkeni hurmat ammoin jo jälkehen jäivät.
Notkosta nousin. Taasko on painua tieni?
Toivoni ainoo: tuskaton tuokio pieni.

Tiedän ma: rauha mulle on mullassa suotu. Etsijän tielle ei lepo lempeä luotu, pohjoinen puhuu,
myrskyhyn aurinko vaipuu, jää punajuova: kauneuden voimaton kaipuu.

Upposi mereen unteni kukkivat kunnaat.
Mies olen köyhä: kalliit on laulujen lunnaat.
Kaikkeni annoin, hetken ma heilua jaksoin,
haavehen kullat mieleni murheella maksoin.

Uupunut olen, ah, sydänjuurihin saakka!
Liikako lienee pantukin paatinen taakka?
Tai olen niitä, joilla on tahto, ei voima?
Voittoni tyhjä, työn tulos tuntoni soima.

Siis oli suotta kestetyt, vaikeat vaivat,
katkotut kahleet, poltetut, rakkahat laivat?
Nytkö ma kaadu in, kun oli kaikkeni tarpeen?
Jähmetyn jääksi, kun meni haavani arpeen?

Toivoton taisto taivaan valtoja vastaan!
Kaikuvi kannel; lohduta laulu ei lastaan.
Hallatar haastaa, soi sävel sortuvin siivin.
Rotkoni rauhaan kuin peto kuoleva hiivin.

VAALIN VALTA.

Muilla olkoon vaalin valta, mull' ei ollut milloinkaan; kuljin yltä taikka alta, itseäni täytin vaan; minkä
tein, mun tehdä täytyi, mit' en tehnyt, voinut en; vihdo in ilta hämärtäytyi, lankes hetki hiljainen.

Pankaa patsas haudalleni, kiveen tämä kirjoitus: »Synkkä niinkuin sydämeni oli mulle sallimus. Itse
iskin piistä tulta, sytyin, hehkuin tuokion, paloi paras laulu multa, tässä tuhka tumma on.»

RAILO JÄÄSSÄ.

Railo jäässä. Laiva yössä.
Kone yksin jyskyy työssä.

Päällä tähdet tuimat. Ovat matkamiehen mielet kovat.

Eespäin, vaikka kuolon kautta, eespäin elontyöni tautta!

Lumeen laivan kokka piirtyy.
Vitkaan vuoret jäiset siirtyy.

LEX.

1.

OIKEUS.

Ei viha rakenna eikä rakkaus.

Rakentajamme olkoon oikeus. Opasta tääll' ei toista taivas-alla.

Ei anna anteeksi elämä, älköhön inehmon lapsi, luonto tyynnä tuomitsevi, tuomitkoon inehmo toista niinkuin vankka vaskivuori taikka tunturi jumalan.

Soisin Suomen miehen mielen.

Ankara ajatuksissa, tosi työssä, toiminnassa, vanhurskas viholliselle, vakavanha ystävälle, leppymätön, lahjomaton, oikea itsensä edessä.

2.

TIETÄJÄN NÄKY.

Nukkui maa.

Tohahti tuuli,
heräsivät henget kaikki.

Mutta myös viha virisi:
»Kostanko isien kohlut?»

Torattihin, taisteltihin.
Taivas sees, siniset järvet.

Myrsky mylvähti.

Jyristen suistui puut pihoilta Suomen, kaatui vallan kukkuloilta.

»Hei», sanoi katajan henki,
»Minä itse Suomen suurin.»

Taipui tuulet taittumatta.

Niin välähti veljesvaino.

Suot savusi, tiet tihusi, kärysi katajamieli.

Pitkä yö.

Sarasti.

Poissa. oli orjat, herrat.

Kukki mieli vain vapahan miehen, henki hongan lakkalatvan: »Kansan valta kansan maassa.»

5/3 1905.

3.

YÖ.

Liekuttivat kaikki lamput viime vuossadan lopussa.

Kaikki kynttilät kituivat kautta hengen valtakunnan, kautta myös kotitupien.

Niin tuli pilkkoinen pimeä.

Yö yli kansojen.

Kamala tähdetön, tuleton, tuima, alku-yö maailman, rajaton, pyhä, suuri, synnyttävä.

Ajan uuden alku-äiti.

Seisoi kaikki kansakunta idän yössä ankarassa, seisoi työ, elämä, askar, aika, aattehet inehmon; sydän tuskin sykki, keuhkot tuskin henkeä vetivät, vain veri suonissa punainen soitti suurta luomisvirttä.

Niin hiljaa sarasti päivä.

3/11 1905.

4.

KANSALLISKAARTI.

Tiedän kaartin kansallisen: kaarti kulttuurin.

Sotivat siinä kuollehet, elävät, kaikki vallat valkeuden.

Tunnuslause tuo väkevä: »Sota on soipa hurmeheton juurella Kalevan tammen!»

Miekat maan alta helähti, toiset paistoi taivahalta, maan päältä elävät iski, vainajat tuvilta Tuonen.

Se oli kaarti kansallinen. armeija alinomainen.

1906.

5.

SUOMEN VAAKUNA.

Liehui päivän Suomen lippu.

Pyhä valtavaakunamme! Punakeltainen, palava pilvissä pimeän pohjan, maassa kansan marraskuisen.

Kuulin leijonan puhuvan, jalopeuran peljättävän: »Oikeus on nimeni. Missä liehun, leimuaa sydämet, kaikuu kansojen vapaus, Magna Charta kansalaisten.»

Miksi käyt terällä miekan?

»Koska kaatui Suomen sorto.»

Miekan toisen miks ylennät?

»Koska on yöstä tähti noussut, viitta veljesten välille.»

Mikä on merkki meille?

»Suomen suuruhtinaallinen
vapaus.»

Ääni ärjähti, jyrinä täytti kaiken taivonkannen, pilvet pohjolan repesi, hehkui Suomi suurna kerran.

Päivän liehui Suomen lippu, kukin itsensä unohti, se oli juhla kansan kaiken.

Mutta vaipui vaakunamme, se oli alku arkipäivän, kyntö pitkän, kyisen pellon.

KANSAN HENKI.

Kansan henki haltioitu, myrsky pitkän pilven alta, päivä päässyt kalliosta, ken voi teljet tehdä sille? Metsä liikkuu, manner järkkyy, jyskää Suomen suuret järvet, merta kohden virran vyöry, kansan kulku vapauteen.

Suolla syntyi suomalainen, kasvoi luona hallan harmaan, korpihongat kehtovirren lauloi mieliin maamme lasten; eipä kuollut kansa, vaikka tahtoi tappaa vieras valta, hirsipuutaan kirjajelee niinkuin nuori Kullervo.

Havuiselta vuotehelta havahtunut seisoo Suomi, viha karsas kulmain alla, sydämessä synkkä kosto, vielä viittaa entis-yöhön otsallansa orjan merkki, räiskyy raivo hedelmätön, katajainen karvaltaan.

Monet kansan parhaat pelkää: »Tuonko oisi maassa mahti? Silloin raukee raunioiksi kaikki valon valtalinnat. Tuo jos lait laatu täällä, silloin sortuu kaikki kaunis, kaikki tieteet, kaikki taiteet, vaipuu vuosisatain työ.»

Monet suorat henget suree: »Hukkaan tehdään työtä täällä; turhaan tuli kansan valta, jos ei tullut aatos laaja; suotta maan on itsenäisyys, miss' ei mielet itsenäiset; ellei suuruus sydämissä, vähän mahtaa väljät lait.»

Monet säikky hienot sielut: »Tää ei kansa kansa meidän, kansa pohjantähden alla, jalo, kiltti, kiitollinen, tyyni, vakaa, tuskan-tuttu, joka kaikki kärsii, kestää; tää on raukka, tää on raaka, ruma, tuhma, röyhkeä.»

Tosin kaunis ei tää kansa, sentään oma on se meidän, on sen itkut meidän itkut, on sen riemut meidän riemut; vaikk' ei kansa kalliolla, unelmoitu urhoheimo, sen on pyhät pyrkimykset elontyömme viitanneet.

Kansalaiset! Suur' on aika, lyödään vuosisatain arpa, minkä tääll' on hengen herruus, onko vapaus vaiko orjuus. Suomi vaatii valkeutta, tehkää pirtit päivän tulla, kansakunnan kulmapaadet synnyinmaahan painakaa!

HÄRMÄÄ.

TUNNEN SYNTYSI.

Muille outo on olento sinun. Tunnen syntysi, olet minun.

Selitän sielusi, päästän pulman, arvoituksesi julistan julman.

Taidan sanoa, kuka olet. Turhaan muiden polkuja polet.

KULTAPERHO.

Perho, perho, kultaperho, kuinka sua säälinkään! Kuluu siipes kultaverho maassa talven, yössä jään.

Ruma uhkaa yltä, alta, pois on kauniin kaukotie, vaan on pieni perhon valta, lentimes vain lemmen lie.

NUORI NAINEN.

Liukas niinkuin lumella suksi, kova niinkuin kuolon uksi, kitkerä niinkuin kiukaan lieska, makea niinkuin maito ja rieska, leikkivä niinkuin lehti haavan, ankara niinkuin aalto aavan, synkkä niinkuin suossa vuori: niin on lemmessä nainen nuori.

LAULUTON KESÄ.

Lemmen lehti, Luojan terttu, pyhän viidan virpi! Mik' on meidän metsällämme, kun ei linnut laula?

Joka varhain valvahti, se varhain maata menee. Väsynyt on sydämeni, lauluni myös mykkä.

MEREN MAININKI.

Meren maininki liikahtaa, kuuhut kultaansa rakastaa. Paisuu valkeat vetten pinnat niinkuin nukkuvan neidon rinnat.

Meri kultaansa odottaa.
Mustasukkainen suree maa.
Meri hyrskyy ja aallot aukee,
kuuhut kultansa syliin raukee.

TOINEN—TOINEN.

Toinen kaikkensa minulle antoi, toinen ei antanut mitään. Ja sentään kaikkeni hänelle ma annoin, joka ei antanut mitään.

Toista ma kiusasin kuolohon saakka, toinen kiusasi mua. Ja sentään lemmin ma kuolohon saakka häntä, ken kiusasi mua.

Lietsovi toinen liekkiä julmaa, toinen vaieten palaa. Ja sentään seuraan ma liekkiä julmaa— rakkaus vaieten palaa.

SINIKAN LAULU.

Kantoi tuuli purtta kahta tuolle puolen Lemmenlahta; pilvi kuun yli kulkee.

Tuonen pursi tuima pursi korkeana kuohut mursi; pilvi kuun yli kulkee.

Unten haaksi hauras haaksi horjuu, vaappuu, jää jo taaksi; pilvi kuun yli kulkee.

Iloinhenko taikka surren, nään ma Tuonen tuiman purren; pilvi kuun yli kulkee.

Milloin heikon haavehahden? Istuesssa illoin kahden; pilvi kuun yli kulkee.

THEANON LAULU.

Barbaarein joukkoon joutunut on Alkibiades, siks sydän hält' on sammunut ja mennyt mieli sees.

Hän, Hellaan helmi kirkkahin, syvälle syösty on, syö armoleipää tyrannin laps vapaan auringon.

Kyll' itki immet Attikan, kun kumma kuultihin: on sota vienyt sorjimman, pois karkas pontevin.

Nyt itkee koko Kreikanmaa,
Ateena, Sparta myös,
Korinhti, kaikk', kun kuulla saa
sun suuren tihutyös.

Lie laaksot Lakedaimonin viluiset, vierahat, mut kaitsi siellä kuitenkin sua Hellaan jumalat.

Nyt, olet, orpo, yksin sa: ei Dike tietäs tee, ja askeleiltas loitolla Apollo laulelee.

Sun eikö särje kordias barbaarien raaka ään' ja kuinka sietää seurassas voit heitä hetkenkään?

Löit rikki Hermeen patsahat, teit pahaan paljonkin, muut sulle surmaa huusivat, ma yksin siunasin.

Anteeksi sulle kaikki suon, en yhtä: kuinka voit sa kaataa kuvan kauniin tuon, min sydämeeni loit?

Jos ylväs yhtyy joukkioon ja hieno halpahan, sen maine maasta vaipukoon, hän mies on kuoleman.

Hän pettää parhaan itsensä, hän ihmisyyttä lyö, siks hänet hylkää elämä ja tempaa tuima yö.

TIMANDRAN LAULU.

Yön taivahalla jo tähdet käy,
ei kulta korkea kotiin näy.

Mua jos sa lemmit, miks viivyt poissa?

Jos sua en lemmi, miks viihdyn koissa?

On kallihimmat mun lempein yöt kuin kullat, pääryt ja helmivyöt, mut lahja kallehin taivahalta on lemmen ylpeän vapaa valta.

Niin raskahasti lyö sydämeini.

Mit' armahain sulle pahaa tein?

Mua miksi loukkaat, kun sua ma lemmin?

Miks pois mun päästät, kun eessäs emmin?

LYDIAN LAULU.

Ah, Callidus, jos mua huokaillet, niin liian usein luoksein hiivi et, on lemmen hurma lyhyt, haihtuva, mut ijäinen on lemmen unelma.

Ah, Callidus, sua lemmin ainiaan.

Unelmat usein pettää päällä maan.

On onnen hetki kupla kultainen,

mut ijäinen on itku sydämen.

Ah, Callidus, jos mua rakastat, mun onneni on onnen unelmat ja itkut sydämen nuo ikuiset, kun kyllin usein luoksein hiivi et.

TIETÄJÄN TUPA.

TUHKA TUMMUU.

Hiilos hiipuu, tuhka tummuu, kohta kotiliesi sammuu.

Aatos käy niin autioksi, mieli mieron nuotioksi.

Muistuu moni nuori toivo, kylmä nyt kuin kyinen kaivo.

Herää moni haave heljä, summa nyt kuin suossa möljä.

Lankee ilta ikkunalle, tyhjyys tyhjän akkunalle.

Liekkuu vielä viime loimu: yksinäisen rinnan riemu.

Autuaampi yössä yksin kuin on auringossa kaksin.

PAHAT PEIJAAT.

Haudatahan haaveet sairaat, saapuvat jo juhluvieraat.

Uhoo uksen alta routa, elo, raaka niinkuin rauta.

Astuu rumuus alle orren, pimeys päähän päreenkarren.

Ilma täyttyy inhuudesta, rinta varhaisvanhuudesta.
Painuu pää jo polven varaan, sortuu kaikki kaunis soraan.
Sydän kuolee kultahinen, runo kiurun kaltahinen.

SULKANUOLI.

Kiiltää kärki noidan kiron, suihkaa sulkanuoli neron.
Iskee päähän ihmisvaleen, syttää kylät suuret tuleen.
Tarpoo talvi-öiset ummet, tempaa juuriltansa tammet.
Murhaa monet päivän mietteet, tappaa monet taivaan luotteet.
Kulkee kautta vuosisatain, järjen öiden, hengen sotain.
Sielut siittää, muodot muuttaa: ampujansa surmaan saattaa.

TÄHTI.

Tuikkii reppänästä tähti niinkuin outo otsalehti.
Paistaa pirttiin himmentyvään, miehen mieleen hämmentyvään.
Kiiluu kautta mustan murheen, eteen keski-öisen erheen.
Lienet tähti Luojan luoma, anna kärsimyksen voima!
Lienet mahti maasta Lemmon, anna armo kuolon kammon!
Että ikävöisin eloon, pyhään pyrkisin ma valoon.
Lapin lasten tanterilta,
Turjan tuiman tunturilta.

PÄÄTÖS.

Tahdon nousta taakan alta ennen kuin on kuolon ilta.
Heittää kuormat tietämisen, kiviriipat taitamisen.
Tahdon alle taivaankannen, asuntoihin ihmis-onnen.
Alle ihalaisen ilman luota kylmän, luota kalman.
Tahdon tietää, kuka olen.
Sitten tuonen maille tulen.

OUTO OPPI.

Nousi päivä nostamattaan, noidan mieli täyteen mittaan.
Meni puhki taivonkansi, rikki ihmis-onni onsi.
Seinät siirtyi, katto kaatui, velho itse puuksi puutui.
Tuost' on tullut outo oppi:
Turhaan nousi Turjan Lappi.
Ken on luotu tietäjäksi, jääköön yksin-jäytäjäksi.
Ihmisille ihmistavat, jumalille tuulentuvat.

NÄKY.

Hehkui hälle Hiiden lempi, nousi yöstä noidan impi.

Luja niinkuin luonnon luote, armas niinkuin aamunkoite.

Tahtoi kaksin kanssa noidan käydä kautta sillan kaidan.

Kautta elontuskan tuiman, poikki valheen, puhki soiman.

Halki katinkullan, korun, keskitietä ihmisturun.

Suihkiessa suuren vihan, pistäessä pienen pahan.

Kavetessa leipäkakun, levetessä töiden tukun.

Töiden tekemättömien, äärtä näkemättömien.

HAAMU.

Kinoksella kylmä liesi: tupa yöllä palaa taisi.

Haamu pankon päässä istuu huulet liikkuu, silmä kastuu.

Tuikkii päällä aamutähti niinkuin outo otsalehti.

Paistaa poveen hyhmettyvään, vereen velhon jähmettyvään.

Niinkuin ukonnuoli iskee, käymään talvitietä käskee.

Miss' on vaikein, vastamahti: totisinta totta kohti.

Pian poikki pilvilinnan, taakse tavan, yhteiskunnan.

TURJAN LOIHTU.

VANHA VAIMO.

Menin meren rantaan,
huokas aalto santaan.
Minne kulki äidin kukka?
Miks et kotikantaan?

Huusi tuulen mukaan,
kuunnellut ei kukaan.
Onko nähty onnen lintu?
Eipä tunnettukaan.

Kävelin ja itkin
Manan maata pitkin.
Miss' on äidin mielitetty?
Kukan valjun kitkin.

KUOLLUT KUKKA.

Mitä etsit, vanha vaimo?
—Etsin emon lasta.
Minne kulki kullon kehreä?
—Läksi maailmasta.

Tappoi tauti naurusuisen?

—Tappoi suuri suru.
Kitui? Kuihtui?—Kesä-yössä
kuoli kullan muru.

Vaalanut et varmaan häntä, lemmen liekutellut? —Liemmin ei äiti toinen lasta laulatellut.
Varmaan hänt' et varoittanut, ohjannut et oikein? —Ohjasin ma oikeahan tiellä, jok' on vaikein.
Mik' on polku vaikeampi kuin on kuolon polku? —Raskahampi syyttömälle elon raaka kulku.
Syksy maita matkustavi, etkö saa jo rauhaa? —Sydämeni syksy-yössä ikilieskat roihaa.
Autio on aho öinen, etkö etsi hukkaan? —Autiampi tuijotella kodin tyhjän takkaan.

LAULAJAN MURHE.

1.

Päivä painui, tähti sammui, Aino aaltoihin ajoihe, katoi kaunis ilman alta.
Lankes laulajan unelma, katkes kielet kanteleesta, sydän hyytyi, järki jäätyi.
Aika on nyt tuskan tullut, arki pitkä, auringoton, kausi karkean elämän.
Metsä mykkä, taivas tyyni, luonto suuressa surussa, loitonnehet linnut kaikki.
Voisin vaieta minäkin, kauas mennä näiltä mailta, niinkuin päivä, niinkuin pilvi.
Tulla Tuonen kartanoihin, virran poikki, virren polvi, piillä kuoleman pihoille.
Kussa aatos, siellä askel. Suru sankarin sitovi, murhe mielen kahlehtivi.
Tänne jalkani vetävät luokse aallon ähkyrinnan. Tuossa lehto, tässä paasi!
Hietikolla Ainon askel! Ranta raisu, hyrsky hyinen, meri suurien surujen!
Missä lienet? Kussa kuljet? Kaikkialla sun näen ma, enin alta aallon synkän.
Silmät suurina kysyvät, huulet vailla vastausta, kasvot jäiset, kalvennehet.

Tutkit Tuonen arvoitusta.
Mit' on lempi? Mit' on kuolo?
Mikä tarkoitus elämän?

Kummeksitko? Kauhistutko?
Luonto kanssasi kysyvi,
Mana mahdin antanevi.

2.

Miksi empisin enempi?
Aik' on maata mennäkseni
Kuuhtu paista, tähti loista!

Kaivan haudan haavehille, tuvan tumman, pirtin pienen; itse lautsalle laseime.
Kata, talvi, urhon katto, kevät kumpuni kukita. Nukun luonnon laajan unta.
Laine laulusi lopeta! Tulkoon maille Tuonen valta, luonnon talvi, laulun talvi.

LAULAJA JA MAA-EMO.

Laulaja: Tuhat kertaa rikkonut oon sua vastaan, tuhat kertaa maailma murteli lastaan, tuhat kertaa tehnyt oon tihua työtä. Nyt nukkuu tahtoisin tuhat tuonelan yötä.

Maa-emo: Tuhat kertaa sulle ma anteeksi annoin, tuhat kertaa tuskasi, vaivasi kannoin, tuhat kertaa soinnutin soittosi kielet. Nyt tietää jo tahtoisin tuhat-äänien mielet.

Laulaja: Rikki on soitto, on eessäsi mieletön miesi, järki on mennyt ja tummunut tuntehen liesi, toisin ma toivoin, taistelin, käynyt on toisin. Kuinka siis kertoa, Maa, sydän-syntysi voisin?

Maa-emo: Kirposi kipuna taivaan korkean maista kirikkaammin ei kuu, päivä, ei kointähti paista, virtenä vieri ja lauluna laaksojen yli. Tummua tuhkan auki on Maa-emon syli.

MAAN VALITUS.

Mielessä häll' oli pilvilinnat, unohtui oman äidin rinnat, houkutti häntä tuulentuvat, himmeni hiljaiset mielikuvat, nousi hän haaveen porraspuita, muistanut ei emon huokailuita, ajeli kuutamon kulkusilla, käynyt ei kotitanhuvilla, heilutti hengen tapparata, pilkkasi maata matalata, aurinko häll' oli astinlauta, kylmyys häll' oli kylkirauta, leimusi pilviin aatoksensa, lemmetön heljälle heimollensa, palveli, polo, pyhää tulta, maa oli hälle musta multa, jumalat juhlivat, kun hän soitti, yksin yössä mun itku voitti, istui hän ilopaadellansa, kaukaa kuunteli Mannun kansa, veisti hän unten vempelit, nähnyt ei mua eikä meitä, nyt hän on uupunut urhon sotaan, kolkuttaa emon köyhän kotaan, nuor' olin, nyt olen harmaahapsi, myöhään, myöhään sa saavut, lapsi!

TALVILAULU.

On aurinko astunut mereen, meren kattanut jäykkä jää, syys siirtynyt sankarin vereen, pian talvikin hallapää.

Ja voittanut on epäusko, sydän särkynyt heikosti lyö, on sammunut viimeinen rusko ja pitkä on pohjolan yö.

Tule vitkaan talvinen huura yli maan, yli puun, yli veen, sada hiljaa kuoleman kuura yli urhon uinahtaneen.

PAHAT NEUVOA PITIVÄT.

—Katso! Tuossa tuttavamme!

»Väinämö, väkevä sulho!«

—Murhamies sorean siskon!
Liipaisenko? Laukaisenko?

»Tuo on kosto lapsen kosto, ei kosto partasuun urohon. Tiedän ma paremman taian.«

—Kovemman kuin kuolon loihtu?

»Luottehet lujimmat tunnen, loihdin Väinämön väkevän yön syvimmän synnyn kautta, kautta kalpean hämärän.«

—Ja mikä syvin on synty?

»Himo, hiili Ruijan rannan, tuli jäämeren takainen, kuolema kuluttavainen, elon-antava elämä, aatos, tehty ainehesta, aine, saatu aatoksesta, sota soipa, myrsky käypä, mielen ainainen ikävä.«

—Olet jo omamme, Väinö, päivän laulaja päreä, nouset maasta nostamatta, yönä on urhona ylenet.

TURJAN TUOMIO.

Nyt sanon sanat ikuiset, kirot painan paasikirjat.

Kulo on luotu kulkemahan, kyy pitkä kähisemähän, miekka verta vuotamahan, sankari samoamahan.

Tulet, Väinämö väkevä, tuhimmaksi tietäjistä, ajat Turjan tukkapäitä kuin ennen mielesi kuvia, ahavan ajama itse, pyörretuulen tutjuttama.

Menit maata talven kanssa,
heräjä kevähän kanssa,

Ruijan rantojen ilossa,
Lapin yössä lauhkeassa!

Kuule koskien kohina kevätvirttä soittavaisten, kuule taivahan tohina kevätuuulta huokuvaisen, tunne tulvat rinnassasi, Turjan virtojen vilinä, näe nuori Pohjan neiti, tutkiva, revontulinen, hoipu, houru, maita myöten, mielipuoli, merta myöten, etsi hallaista hametta, tunne tulta jäytävätä, ijäisen ikävän hiiltä, tuulta rinnan rauhattoman!

Juokse Pohjan jäinen peura, Turjan souda sotka hyinen, poika auringon tulevi, päivän kiekko kantapäällä.

LAULAJAN LOHDUTUS.

Tie ei pääty sentään, vaikk'ei nouse taivaasen. Sana, laulu lentää alaspäinkin astuen.

Kuljen kuilun pohjaan, poveen naisen naurusuun. Tieni yöhön ohjaan, jätän pirtit päivän, kuun.

Tunnu tuoll' ei hyvyys, viha vaan ja rakkaus ja intohimon syvyys, yön tuli, tumma loimotus.

MEREN KAUPUNKI.

I.

Näitkö suuren näkinkengän kerta?

Tunnet kaupungin kuin raakunkuoren, jonka halki meren henki puhuu huminalla iankaikkisella.

Kaunis on, kun kesäpäivä painuu, kauniimpi, kun syksy puita punaa, kaunein on se kaikista, kun talvi kuutamaiset kuurahunnut kutoo.

Mutta meri jäänkin alta jyskää: »Vaikka vanki, olen vapaa sentään, pinnan vaan voi halla hyytää, lämmin viel' on rintani ja sydän sula.»

Kuulee kaupunki ja kuulee kansa, nousee, suuttuu, katkoo sorron kahleet, lainehtii kuin jäänsä luonut syvyys. Meri jään on alla aatteellinen, ihanteellinen kuin itse hiisi.

II.

Mutta koska meri toimeen ryhtyy, silloin on se totinen kuin taivas, teräsharmaa hahmoltansa, synkkä niinkuin päätös, tehty syksy-yössä, taikka koston nyrkki, noussut lyömään.

Silloin kautta kaupungin se huutaa: »Valta vaan on elon riemu. Turhaa vapaus on, jos vapaa ei saa sortaa, muita hallita ja muita murtaa: silloin vasta vapaus on pyhä!»

Kuulee kaupunki ja kuulee kansa, moni miettii meren äänen mukaan, tuntee tulen suonissaan ja tekee niinkuin käskee kansain »pyhä tahto».

III.

Eipä aina aatteen maailmoissa meri viihdy; loikoo niinkuin laiska koulupoika taikka pedagogi leininlyömä auringossa, antaa päivän paistatella itseänsä, haastaa haukotellen viisautta, varmaa niinkuin Salomonin saarna:

»Miksi tehdä mitään? Kaikk' on turhuus. Surma seuraa elämää ja elo kuolemaa kuin vaihtuu vuoden-ajat. Paras paistatella ruumistansa, katsoa kuin kalalokki lentää.»

Mutta lokin myös on mieli sama, saatuansa kyllin syödä ensin, laskeuu jo vesirajaan, raukee paaden päähän istumaan ja miettii kohtaloa koidon purjepurren, joka aavalta nyt airoin palaa.

Nauraa meri, maa ja taivas. Nolo vain on soutumiesten mieli. Hiipii jäykkyys jäseniin, jo herpoo jänteet, vaikka kaulaa kastetaankin. Kohta kajutasta kuorsaus vain kuuluu;

vallitsee vain viisauden lepo.

IV.

Kerran rantaa kevät-öistä kulki nuori mies ja nainen; nurmi nousi, lehti puihin puhkes, vieno viri pyrki etäisien saarten päihin niinkuin aatos kahden autuahan.

Toisahalla terhen karkeloitsi, ihalaiset immet aallon heilui, vierä hämäreisten vetten päällä, seuloi unelmia uskollisten.

Mutta meren ensi laine lauloi: »Hetki vaan on pysyväinen. Miksi kuolevainen kuolemaa sa pelkää? Muut' ei tarkoitusta maailmalla, muut' ei elämällä ijäisyyttä:

elää vaan. Ken eli hetken, hälle saman kertoi päiväperhon lento, minkä jumalille vuosituhut.»

Lauloi meren ensi laine. Aamun ensi rusko sattui saarten lomiin, terhen haihtui, vellamoiset veteen sukelsivat niinkuin sulkalinnut.

Mutta kaupunki ei tiennyt mitään, nukkui niinkuin suuri, suuri, tuhma, sangen tuhma holhoaja, jolta ryösti aarteen kreivi Almamava.

V

Meri muita neuvoo mielellänsä, itseään ei ohjata se osaa, tahtoo taivahisin nousta, syöksyy syvemmäksi maata matalata, ärjyy niinkuin yksisilmä-jätti, jonka sokaisseet on vieraat viekkaat.

Kiroo julkisia jumalia:

»Miks ei luotu voima niinkuin tahto?

Miks ei tahto niinkuin mielikuva?

Miks ei riemu niinkuin rinnan-kaipuu?

Teko miks ei tehty niinkuin toivo,

ihanuus kuin ikävöimiseni?»

Rinnassansa ristiriitaisuuden tuntee, sotii, taistelee ja sortuu, jälleen nousee uuteen ottelohon.

VI.

Paistaa meren pohjaan tyynet tähdet.

Meri muuttunut on yksilöksi, miettii ijäisyyden ongelmia, kajastellen kaikki lamput taivaan, suuret, pienet, kunkin koonsa mukaan; miettii, mutta ymmärrä ei mitään.

Silloin kautta kaupungin se huokaa: »Hyv' on heijastella kaikkeutta, kun on itse kylmä, kolkko, tyyni, kaunis maata taivaan tähtein alla, jos on mieli niinkuin taivaan tähti, jok' ei tunne eikä tahdo mitään eikä mitään pyydä maailmalta.»

Harva kuulee meren huokauksen; mies vain yksinäinen kalliolla yöhön katsoo, päänsä käsiin kätkee, syöksyy syvyyteen kuin mykkä kivi.

VII.

Mutta satamassa suuri laiva kilistää jo lähtökelloansa, siell' on liike, siell' on kiire, touhu, torin poikki rattaat rämisevät, valot tuikkii, kone jyskää, joutuin rientää myöhästynyt matkustaja.

Eikä meri enää haasta mitään.

Kaupunki vain humisee. Sen kautta puhuu pateettinen ihmishenki: »Mennös laiva, mennös maailmalle, meri olkoon meidän veljestäjä, että liittyis yksilöt ja aatteet, tunteet, heimot, kansat, valtakunnat, yhdistyisi yhteistuskalliset, helpompi ois elon kuorma kantaa.»

Vait on meri, varma pessimisti, kantaa laivat sekä kantaa aatteet, tekee työtä yhteishyödyn, hymyy joskus hiljaa, salaperäisesti niinkuin tukkukauppias, mi istuu konttorissaan, katsoo kelloansa, päättää päivällisen odottavan.

Katso! Tieteet kukoistaa ja taiteet, ihmiskunta edistyy ja aika siivin siirtyy kohti ijäisyyttä; meri antaa silakkaa ja suolaa eikä enää huoli huomisesta.

LUONNON LUOTTEITA.

1. MAAN VIRSI.

Kehto ja hauta, harmaja valta muhkean mullan, sateen ja paahtavan päivyen kullan, nouseva norosta, turpehen alta, antaja elon, kantaja ikuisen kuoleman pelon.

Maa! olet mahtaja sykkivän suonen, kukkivan kedon, vierivän villan ja juoksevan pedon, peri-isäpellon ja tuttava Tuonen, jumaluus jyvän, kaitsija kasvun huonon ja hyvän.

Maa! sulle kiitosta kantele soikoon, suvilaulu Suomen, tuoksussa juhannuskoivun ja tuomen, rikkaana riemuita virtemme voikoon, elonhuolet voittaa, kauneuden korkean sydänkieltä soittaa.

»Maa iki-heilivä, Maa hius-häilyvä, kesäpäivän-päilyvä, tuulessa kultaisten laihojen lainehet, emo sylilempeä, emo sydän-hempeä, luo meihin lämpöä, suo meissä kypsä ajan alku-ainehet!

Maa elon-kaitsija, Maa manan-loitsija, hengen-haltioitsija, tule meille turvaksi työssä ja taistossa! Kun korpi kohisee, syystuuli tohisee, yön siipi suhisee, vieri kesävirtenä veressä ja vaistossa!

Maa iki-nuortuva, Maa suvi-suortuva, tuhatrinta-tuortuva, ole meille armias riemumme retkellä! Emo iltaripsinen, emo aamu-hapsinen, aurinko-lapsinen, katso meihin kauniisti kuoleman hetkellä.»

Yhtyvät lauluhun laaksot ja korvet, paisuvat pellot, laitumet laajat ja karjojen kellot, raikuvat taivahan rantojen torvet valkeuden juhlaa; Maa pyhä, laupias lahjoja tuhlaa.

2. MEREN VIRSI.

Minne riennät, vierivä virta? Kunne kohiset, pauhaava koski? Mereen! Mereen! Meill' on kiire! Tehnet teljen, särjemme sen.

Tiedätkö tiesi, kansan aalto? Aika myrskyinen, minne menet? Vapaus, vapaus meitä viittoo! Kansojen meri on ihmisyys.

Mikä on määräsi, heleä henki? Kunne kuolevan suunta suora? Tahdon sulaa suurempaani, ijäisyyteen ikävä on.

Yksi elää hetken, toinen vuosisadan, kolmannesta kerrotahan kevät-öinen taru.

Aalto aaltoa seuraa, meren laulu on lakkaamaton, kuin on kaikkeuden luomisvoima, kuin on kuolon ja elämän kulku.

Moni nähnyt on nuorta unta, silloin miehuus saapui, kovan lauloi luonnon laulun, sanoi korvaan ankarat sanat, lyhensi päivät, pimensi illat, heitti tielle pitkät varjot, painoi päähän seppeleen mennä maata aikaiseen.

Sammuu henki, saatuansa täytetyksi palavimman toivonsa.

Mutta en tahtoisi itseäni antaa, tahtoisin kuoleman kauhutkin kantaa, mullaksi maatua, pahaksi paatua, kesken kiireintä työtäni kaatua, jos minä tietäisin, että mun sieluni säilyy, vaikka kuljenkin kuoleman rantaa, silloin ma sietäisin sinne soutaa, missä kaislikot himmeät häilyy, sanoisin sanan, tyttö Manan saisi sankarin noutaa elontuskan tuolle puolen, taakse taakan, arkihuolen; enkä mä menisi surren, katsoisin tuota, liukuisin vitkaan vierivää vuota, näkisin jälkehen purren jäävän kirkkahan, haihtuvan hopeavanan.

Turha aatos! Turha unelma! Katoan kuplana laineen, pysyy meri, ääretön, saareton, sanomaton pyhyys. Lienee mulle liian suuri, lienen mereen liian pieni, koska pelkään kangastella kaikkeutta, myrskytä myrskyn kanssa, kulkea tohussa tuulen, heittyä helmenä pilvihin saakka, syöksyä syöveriin.

3. ILMAN VIRSI.

Tääll' on templi korkea, se vaikk' on vailla siltaa, päivä vain sen valaisee ja kuudan pitkin iltaa.

Taivaankansi katto on, sen seinä ilmanpieli, myrsky siinä messuaa ja saarnaa satakieli.

Kirkonkupuun kirjaeltu kaikk' on tähdet taivaan, kiertämähän, kaartamahan kuolevaisen vaivaan,
Alttariksi asetettu vain on pilven parras, siitä puhuu ukkonen ja haastaa liekki harras.
Suopi Herran ehtoollista salamoiva Henki, vihkii häihin, hautahan ja valaa kastehenki.
Painaa maahan martahat ja luopi päälle lunta; siell' on paimen yksi vaan ja yksi seurakunta.
Kuuluu siellä kunnia myös maailmoiden mahdin, sähkö antaa säveleen ja taivaanranta tahdin.
Eikä opinkappaleita siellä kukaan muista, mutta sama soipi virsi myrjaadeista suista.
Surma siell' on sunnuntai ja syntyminen joulu, elämän on koulu kova eikä rippikoulu.
Siellä eri-uskolaista valtio ei vainoo, luonnon laajan lakikirja esivalta ainoo.
Hyrskyy uskon uuden hymni, ihmishenki herää, tekee riemun ristiretken ilman miekanterää.

4. TULEN VIRSI.

Sokko on sallimus,
silmitön kohtalon vaskinen valta.
Mies voi sen muuttaa,
jos tulen ryöstää hän voi taivahalta.
Rautakin raukeni,
sallimus ahjossa sankarin sulii,
kun tarmo takoi,
leimusi korkea, kirkas tahdon tuli,

Ken kipunaisen
rintaansa saanut on tuon tulen tuiman,
saa ei hän rauhaa,
rientää hän viemänä vihurituulen huiman,
pyhä pyörremyrsky
hänt' yhä eespäin yöt päivät ajaa;
aarnihongan alle
saattaa hän pysähtyä tekemähän pajaa.

Sydän hällä sytee
kuunnellen kesä-yötä ääretöntä yksin,
pois povi palaa
istuen naisen nuoren kera ystävyksin;
saattaa hän viipyä
vierellä kultaisten riemujen maljan,
silmä kauas katsoo
keskeltä heiluvien hetkien naljan.

Taikka hän tarpoo
syys-yötä synkkää, maantietä mieron,
tuntee hän kodin,
muut missä tuntevat kylän kolkon, kieron.
Tuska hällä' on ainainen,
mutta myös ainaisen teon tulihurma,
Kuolo hällä' on kumppani,
ystävät elon lyhven ajatus ja—surma.

Painavat palkeita
pyrkimys sekä usko ihmiskuntaan uuteen;
kohottavat kouraa
kuolevaisen kaukomielet kuolemattomuuteen.
Jos käsi uupuu,
uuvu ei unelmien kirjokipinä-lento;
usein on maailman
syttänyt hehkuvan hengen säen hento.

Tuli! sua kiitämme

kaikesta, mikä meidät ihmisiksi nostaa,
tiedosta, taidosta,
tarmosta, joka iskut kohtalon kostaa.
Tuli, meissä pala!
Ihmisten mantereeksi maailma muovaa!
Jumaluus julma,
ole meissä lempeä, laula virttä luovaa!

EPILOGI.

SÄHKÖN SÄVEL.

Tuntematon ma maailmat ohjaan, korkeudet, syvyydet sydämien pohjaan, taivaasta taivaasen,
tähdestä tähteen; maass' olen, ilmassa, aallossa lähteen.

Ei ole paikkaa mulla, ei aikaa, nimeäni kaikkeuden kanteleet kaikaa; muut ovat monet, minä olen yksi,
mua eivät muut saa määritellyksi.

Laki olen laulava halki elon laineen,
Henki olen hehkuva kautta kaiken aineen,
Äly olen ääretön, järki olen jylhä,
Voima olen ehdoton, pyhä, yksi, ylhä.

Turha mua tutkia maisin mainesanoihin;
tieni ma vallitsen säkenöivien vanoin.
Lyön: siellä tähtitarhat syttyy ja sammuu.
Käyn: siellä aamun-karjat kultasarvet ammuu.

Saatan ma heilua päällä kesäheinän, painua läpi vuoren paatisen seinän, räiskyä silmästä rakastavan
naisen, singota unelmista urhon kuolevaisen.

Otan usein yömajan ihmisten tuntoon, useammin päivämajan päähän ja kuntoon, satun sinisalamana,
tartun takaraivoon, juhlat jumal-aatteen isken ihmisaivoon.

Kauneus on kaapuni elävitten eessä, kirjokaari merkkini pilvissä, veessä. Tuon jos tunnet, suurtuu sun
sydämesi pieni, käy sen kautta huikaisten sädekirkas tieni.

TÄHTITARHA

(1912)

TÄHTITARHA.

Kuljen, kuljen kummallista tietä tähtitarhan, sadan saanut surman suitse, haavehen ja harhan.

Täällä eivät piikit pistä, polta haavat okaan, täällä voi vain nousta, nousta, eikä mennä lokaan.

Tääll' on käydä turvallista tuollapuolen vihan, yläpuolla yön ja hallan, taivas-tietä ihan.

Päätä huimaa katsellessa maailmoita alla, hurmaa kahta kaunihimmin toiset korkealla.

Ensi kerran elämässä elän rinnan rauhaa, sopusoinnun suurta unta, laulun mieltä lauhaa.

KUOLEMATTUUDEN TOIVO.

Kantaatti.

Kaupunki nukkuu,
paukkaa pakkasen harmaja henki.
Yön äänet hukkuu,
turtuvat tuskat jo ihmisienki.
Kuu kumma valvoo,
leimuavat tähtien tulikirjat yössä.
Tähtiä palvoo
mies yksinäinen, mi istuvi työssä.

Kuuhut katsoo akkunasta: »Tuollapa on kiire vasta! Ehdit hautaan helpommalla, nukkumahan nurmen alla. Ijäisyys on kylmä käsi, taittaa tarmos, elämäsi, menet niinkuin meren laine, katoat kuin kaikki aine, kuihtuvat sun henkes heelmät, haihtuvat sun taitos teelmät, turha tääll' on työ ja taisto, varma yksin elon vaisto, varma maailmoiden rata. Valaisetko maailmata?»

»Älä luule, ylpeä yölamppu taivaan, yksin että loistat sa maan valjun vaivaan, älä luule tähti, mi tuikat talvi-yössä, olevasi aino, mi tääll' on valon työssä: työlamppu palaa, ihmishenki ikävöi, sähkön valta säkenöi, tunne suuri suitsuaa ja haave heljä halaa.»

Ilkkuu jääkukka ikkunalta: »Etsijä, etkö huomaa, että aivosi kehräävät jo hulluutta tuulen tuomaa? Elon riemu on ensimmäinen, toinen kuoleman pelko, turha muuta on tutkistella, sulla jos niist' ei selko. Katso, maailma kaikki nukkuu, paina itse pääsi, herää huomenna, nauti, naura, tartu elämäsi! Kerran vain ne viittovat sulle toiveet ynnä muistot, kerran vain ne kukkivat sulle hekkuman heelmäpuistot, kerran oot oman onnes loihtu, kerran vain sytyt, sammut, soihtu, kudo vaivasi kukkasiin, vaivu untesi unelmiin!»

Kas, kuin nousee miehen rinta: »Enkö eläis elämätä, koska tunnen tulisinta tahdon jännitystä tätä? Elon vaisto juuri ajaa aatteen mailla matkustajaa, että jatkuis hengen hetki, vaikka päättyy päiväretki.»

Tarttuu työhönsä mietteen mies, pyhän tahdon lies leimuaa, kukat jäiset sulaa. Seinät siirtyy, pitkät piirityt alat aatteen lentimille. Tuonne taakse tähtisarjain laumat orhein liekkiharjain häntä kilvan kiidättävät, otavaisen olkapäitsee, kärjitse Kalevan miekan; kuulee hän kummat laulut soivan, luulee hän henkensä kaikki voivan.

Näkee hän allaan
maan kuni kuoleman kartanon harmaan:
hautoja tallaa
mies ikitoivon ja aatteen armaan.
Henkensä helmeä
etsivä ei tunne elon talvisäitä.
Kuutamo kelmeä
hälle on korkean auringon häitä.

Kesä kukkii kaunehinna, luonnon lapset karkeloi, juhlii metsän laaja linna, meren kaunis kannel soi. Kera käy hän naisen nuoren lehtotietä lempeää, hehkuu huiput onnen vuoren, karkaa haave hourupää.

Huojuvi heinä, kuiskivi kukka, virkkavi viita: »Saapuvi syys, heilimme jälleen, heili ei koskaan henkesi nuori, halla min hyys.»

Laulavat liedot ilmojen aallot, armahat niinkuin nouseva koi: »On elo kaunis, kauniimpi sentään sille, ken kuoleman voittaa voi.»

Haastavi tumman Tuonelan herra, turpehen alta ankara mies, säikkyvät aallot, tummuvat metsät, sammuvi päivän lempeä lies:

»Voita ei kenkään valtoja kuolon, nuoret ja vanhat viikate lyö, kaikki ma voitaa, kaikki ma korjaan,

kaikki ma peitän kuin pyhä yö.»

Katso, niinkuin pilvi kaartaa taivaan kannen kirkkahan, hältä murhe mielen saartaa, tuntee kaipuun katkeran, vaipuu aatos, äsken lieto, silmä sumuun kyyneltyy, tuima pyrkii ilmi tieto, syvä niinkuin rinnan syy:

»Kesät kulkee, talvet vaihtuu. syksyt seuraa toisiaan, kerran viime hanget haihtuu, astut itse alle maan. Kukki pääsi päällä kunnas, kulkee ihmisheimo uus. Mik' on miehen menneen lunnas, kuolleen kuolemattomuus?»

Yhä nousevi hän, ikimiettehen mies, ei lannista hänt' elon ankaran ies, ei häälytä häntä se kuoleman kuoro, hän tuntee, on hällä nyt voittajan vuoro, halu hällä on hehkuva, sammumaton, hän pyrkivi aatteensa aurinkohon, hän murtavi allensa maalliset lait, hän tuntonsa tuskille huutavi: vait! hän käy yli hellimmän armaimpansa, jo loitolle jäi koti, ystävät, kansa, nyt lempensä ruusut hän murskaksi astuu, nyt jalkansa orpojen kyynelin kastuu, hänet tyhjyys jo ympäri vyöttävi, raastaa, ei kauhua kammo, ei säiky hän saastaa, hän polvia myöten jo polkevi lokaa, kuin kukkia orjantappura-okaa, pois kaikkosi ammoin jo kauneus lauha, ovat outoja rakkaus, onni ja rauha, ei tunne hän autuutta tuokion hempeän, käsi kosketa häntä ei lapsosen lempeän, on kielletty hält' ilo kiitävän hetken, lepo hällä on päässä vain päätetyn retken, hän riemunsa raiskaa, hän haaveensa hautaa, hänen tahtonsa on vain tulta ja rautaa, kuin kuolo hän käy, kuin miekka hän murhaa, tiell' aatteensa tuon hälle kaikki on turhaa, jo allansa rauniot sortuvat ryskää, hän käy, missä pilvet ja ukkonen jyskää, hänen mielensä on kuni autio yö, min halki vain kaikkeus-aattehet lyö, sydänhaavoista itse hän vuotaa jo verta, hän tahtovi korkeimman kohdata kerta, hänen tahtonsa taivaan jo portteja ratkoo, hän teljet ne seitsemänkertaiset katkoo, hän askelin mittaa jo määrättömyyttä, käsin koskee hän kohta jo äärettömyyttä, on hällä jo kourassa kuolottomuus, sen eess' yhä ilkkuva uudin on uus, hän syöksyy, hän ryntää, hän kaatuu, hän voittaa, hänen yllänsä korkea aurinko koittaa.

Helkkyvät hopeiset kielet yllä, alla, ympärillä: »Katso, mik' ihana ihme!

Kaikki, minkä polki miesi taivas-tietä käydessänsä, nyt miehen keralla käypi.

Minkä luonnon-vastaiseksi luuli mies valon-väkevä, luonnon-myötäistä olikin.

Minkä uhmaksi jumalten uskoi mies tulen-tukeva, olikin jumalten juhla.

Minkä tahdoksi omaksi, oli tahto taivahisten, itse aurinko elämän.

Kaikessa sama on tahto, vaisto valtava, ijäinen: toivo kuolemattomuuden.

Suurimmassa, pienimmässä: elää itsensä ylitse, suojata oman-sukuista.

Tuo on luonut luomakunnan, linnut puihin laulamahan, maat, ilmat iloitseman.

Tehnyt valtiaat väkevät, templit, linnat, taidetarhat, askaret aren ja pyhän.

Soinut kansan kanteleissa, työssä, toimessa inehmon, leikissä suvisen luonnon.

Lasten laulut, naisten naurut, kevätvirtojen vilinät, tuota kaikki kuuluttavat.

Sama kuoro kaikkialta yhtyy äänehen inehmon, vyöryy, paisuu pauanteena.

Kuolon kanssa kamppaella, tuo on aateluus elämän, ritar-lyönti luomakunnan.»

Helkkyvät hopeiset kielet, yltä, alta, kaikkialta, toiset raikuu kultakielet, laulaa luonnon kaikkivalta: »Ei ole eloa eikä kuolemata ehdotonta. Kunkin on kuolema sikäli, mikäli hänellä mieli, kullakin on kuolottuutta, min verran vaatia osasi. Tehnet suuria tekoja, elät sä tekosi verran, nähnet kauniita unia, elät sä unesi verran, luonet laulun lentämähän, elät laulun lentimillä, väkipyörän vääntämähän, sen kera pyörit ja pysähdyt. Siittänet pojan pätöisen, elät kanssa heimon helmen, puun pyhäisen istuttanet, itse kaadut puusi kanssa, koonnet maata, mammonata, elät maassa, mammonassa, jättänet jällelle muiston, kera muistosi murennet.»

YÖVARTIOLTA.

1.

Tuikkii tähdet pääni päällä: ilta lie vai aamu täällä?

Kulkee mailla kukkalemut: syksyn lie vai kevään kemut?

Häilyy kuutamossa huntu: elämän vai tuonen tuntu?

Kova kaikuu kannel ajan: alkavan vai lopettajan?

2.

Kysyn tuota, tunnen, tutkin, katson noidan kaukoputkin.

Katson vanhat, katson nuoret, monet raukat raakunkuoret.

Miss' on helmi heimon surun?

Tuolta täältä löydän murun.

Nää en ehjää enkä pohjaa.

Hetken oikku kansan ohjaa.

3.

Puhuu tähdet päällä pääni:

»Auringon on kuultu ääni.

Kesää kohti kuljetahan puhki takatalven pahan.

Elämään on miete mielten kautta kuolon pihtipielten.

Alkamaan on auki rata

Suomen valtaa valoisata.»

4.

Yhä tutkin, etsin tuota

Suomen suuren valtavuota.

Eikö saa jo ilmi sana,

Lapin loihdu laajempänä?

Tummempänä Turjan mahti, vankempänä vuorten vahti?

Rohkene jo Suomen rotu, omaan vapauteensa totu?

5.

Puhuu tähdet päällä pääni:

»Vapauden on kuultu ääni.

Ilta meill' on muukalainen, aamunkoitto kotimainen.

Täyttyy vuosisatain takaa kansan haave, harras, vakaa:

olla herra oman tuvan, tuohon luoda oman luvan.»

6.

Kevähästä kertoo taivas.

Maa, mik' on sun syksyvaivas?

Kohti länttä, kohti itää

Suomen suuren seista pitää!

Kesken kahden vieraan verta tohdi itses olla kerta!

Kahtianne kalvan hurma tai on tullut Suomen surma!

7.

Huokaa maasta Mannun henki:

»Tunnen opetuksen senki.

Oli aika unelmoida, ois nyt tehdä, oisi voida.

Olla verin, olla vaistoin, mitä taatot hengen taistoin.

Suora oisi suunta ajan,— vaan on Suomen sielu hajan.»

8.

Yhä tutkin, etsin, kysyn

Epäilyksen lasna pysyn.

Miss' on suomalainen aate, on kuin yllä lainavaate.

Missä suomalainen veri, siinä ajan henki eri.

Turhaan katson kansan pohjaan.

Oman tieni itse ohjaan.

1908.

MAAN HÄDÄSSÄ.

Hymni.

Esitetty ensi kerran Yliopiston Kalevala-juhlassa 28/2 1910.

Vapaa syntyi Suomen kansa, muistaa vanhaa vapauttaan, lauluissansa korven kansa valtas meille vapaan maan.

Väinämöisen laulun laine vyöryy kautta maailman, taipuu aine, nousee maine maasta hengen voittoisan.

Vaikka tuiskii talvi lunta, paljon painuu alle jään, näkee unta ihmiskunta oikeasta itsestään.

Uusko uhkaa Suomen surma? Taasko tarpeen mahti maan? Tulkoon turma taikka hurma, kaikki yhteen kuulutaan!

Tuima tääll' on kehto, hauta, sankka saartaa pohjan yö, tääll' ei auta miekka, rauta, auttaa aatos, tarmo, työ.

SUORA SANA.

Juhlaruno nuorsuomalaisille sanomalehtipäiville 18/11 1910.

Maa, jota myrskyt ja ukkonen lyövät, jota omat koirat ja vierahat syövät, kansa, sa valheen ja tuhmuuden vanki, aivoissa ahtaus, sydämessä hanki, sulleko soisi nyt soittoni kieli? Ei! Sulle liian on täys tämä mieli.

Aika, sa ankara, hallainen, nurja, aika puolisivistynyt, pieni, karsas, kurja, hetki ilman intoa, hengen aateluutta, arkipäivä, suosiva keskinkertaisuutta, sulleko kaikuksi sieluni soitto? Ei!—Sinä soitat.—Sun on täällä voitto.

Europa, kaukaa katsova meihin, maan polon tuskahan, kansan kyyneleihin, Englanti, lain koti, yksilön suoja, Saksa, tiedon tyyssija, Ranska, valontuoja, teillekö laulaisin taakse taivonrannan? Ei! Teihin saakka ei lauluni kannan.

Niinpä laulan itselleni, oman iloks' illan, suuttumuksen syvyydestä laitan sinisillan, vihan pyhän pyörteistä nostan nuoren haaveen, synkän niinkuin sydämeni, oudon kuin aaveen: —Totuus! Sun ääntäsi täällä ei kuulla. Hyvä, siispä soikaamme yhdellä suulla!

Sana suora, minne on mennyt se meiltä?

Sana kaunis, kaisu et Suomen saloteiltä.
Sana paljon käytetty, poljettu lokaan,
polkijaisi kantapäähän pistä haava okaan!
Totuus, seiso sivullani! Iske, salamoitse!
Ei! Eipä kuollutta kukaan eloon loitse.

Tiedän sanan toisenkin, suuren kuin meri, missä se soi, siellä sykkää sydänveri, siellä liput liehuvat,
torvet, rummut raikaa, kansat kaikki hengähtävät, tehdään uutta aikaa: —Vapaus! Sa täällä' olet vain
sana turha. Tule, ennen taistelo kuin salamurha!

Ei ole taistoa, missä ei miestä. Kantanut ei suotta Suomi orjan iestä, aatteilla, tunteilla täällä' on
orjanleima, outo jalon ylpeys, elonriemu reima. Miksi suuta halkaista täällä' sanoin suurin? Orja olet
kytketty maahan ikijuurin!

Niinpä kuule, taivas, kun heimoni kiroon, kuulukohon kurjan huuto Karjalahan, Viroon, kaikkialle,
missä kaikuu Suomen sukukieli, missä leikkii orjanlapset, laulaa orjamieli... Ei! Ei! En kirota ma saata
kantajaani, ethän ole emintimä, olet oma maani.

Oisi monta muutakin sanaa suurta, soipaa, meillä hevonen helyjä, mut muilla kaikkivoipaa, meillä kullon
kukkasia, tyhjää ulkokuorta, muualla musertavaa, täyttä, ikinuorta: Ihmisuus! Ihanteet!... Ei, en viitsi,
jaksaa. Mitä on ne, ellei niitä elontyöllä maksa?

Elontyöllä tuimalla, jokahetkisellä!
Sydämessä suuri usko kellä täällä' on, kellä?
Kuka täällä' täyttää, kun kaikki täällä' lupaa?
Kuka tohtii maassa kiinni luoda tuulentupaa?
Kuka täällä' itseään ja muita kunnioittaa?
Sanokaa! Ja hänelle kaikki sävelniekat soittaa.

Pelastakoon itsensä, ken voi, ken tahtoo! Parhaan siten kantaa heelmän hän myös muiden
yrttitarhaan Tehköön työtä yksin, yössä, ystävittä, työnsä tuloksista vaikk' ei koskaan valkeneisi yönsä.
Tehköön, mit' ei tekemättä jättää voinut! Hänelle hiljaa virren viritän ma niinkuin ystävälle.

KARJALAN KANNAS.

Uudenkirkon ja Kivennavan asukkaille omistettu.

Karjalan kannas on vartiopaikka, Karjalan kannas on kaunein paikka seisoa, kaatua, suuttua, surra,
vaan ei vierahan kakkua purra, ei olla pajarin poikien orja, vaan olla vapaa, suora ja sorja, uskoa
oikeuden voittavan voimaan, toivoa tuomion torvia soimaan, Karjalan kannas on teidän, Karjalan
kannas on meidän!

Maa meillä' on yksi ja yks meillä veri, heillä on kansa ja esivalta eri, yks meillä' on Suomi ja sama meillä
rotu, emme me uusihin isänmaihin totu, muistamme maammojen kultaista kieltä, haastamme
harmaiden taattojen mieltä, poljemme peltoa perkkamaamme suojassa lain sekä Suurruhtinaamme,
emme me rajan yli ryntää, tahdomme kylvää ja kyntää.

Karjalan kannas on vaikein paikka, Karjalan kannas on kunniapaikka taistella Europan silmien alla,
vastata sortohon vapautumalla, kilpenä torjua, kalpana estää, Uusikirkko seisoo, Kivennapa kestää,
Metsäpirtti auttaa, Rautu on rautaa, vielä ei kaiveta Karjalan hautaa, Karjalan kannas on teidän,
Karjalan kannas on meidän!

MAAMIES, MAHTI SUOMENMAAN—

Maamies, mahti Suomenmaan, taas sun voimas tarvitaan, Suomessa on suuri hätä, kysytähän kyntäjätä.

Suloinen on Suomenmaa, laulun maaksi lausutaan. Liekö kaunis myös sen kansa tarmoltansa,
tavoiltansa?

Torppari tai virkamies, sama meillä' on kotilies, sama myöskin Suomen laki rengillä kuin herrallaki.

Oppahamme oikeus, valkamamme vapaus, kukin itseänsä kaitkoon, sentään tunnussanan taitkoon.

Sodat suuret kestettiin,
hallan eljet estettiin.

Kestämmekö kerran vielä
Ison vihan miehen miellä?

HAKKAPELIITTAIN MARSSI.

In ecclesiam!

Sotaa etsineet me emme, rauhan tähden taistelemme, kas, kuin ratkee rautapaidat, katkee hengen kahleet, aidat. Aika ei nyt auran, kynnön— »Lakkaa! Lakkaa!»— aik' on kylkraudan, rynnön— »Päälle hakkaa!»— Iske eestä Europan, synnyinmaan ja maailman!

Vaipui vapaa ihmis-usko, niinpä nouskoon kuolon rusko, Hakkaa päälle! Eestä haudan, Jumalan ja Suomen raudan! Kuulkaa, parkuu munkit, nunnat— »Säästämättä!»— särkyä, sortuu seurakunnat— »käytä kättä!»— Surmaa eestä Europan synnyinmaan ja maailman!

Päättyy päivä ratsumiehen tuvan taikka tuonen tiehen. »Lakkaa!»—Rauhan viidat lehtii, hengen kultatouot ehtii. Vapaa kun on ihmiskunta— »Lakkaa! Lakkaa!»— maata voimme mannun unta— »Päälle hakkaa!»— Voita eestä Europan, synnyinmaan ja maailman!

VAPAA MIES.

Vapaata miestä vangita ei voida väkivallalla, ei kalvalla, ei kahleilla, ei mahtisanalla; kun kaikki maahan kukistuu, hän seisoo niinkuin korven puu, ja kun hän kaatuu, kaatuissaan päin sortuu sortajaan.

Se vasta, vast' on vapaa mies, ken oman luoda tiensä ties keskeltä elon kuohujen ja ajan aatteiden; ei häntä vallat horjuta, ei joukon oikut orjuuta, hän yksin yönkin halki käy, kun tähteä ei näy.

Ja vasta vapaa mies on se, ken tyynnä lausuu Tuonelle: »Ma kuolla voin, mut kuole ei, min eestä työtä tein.» Ei kuolema lie ankarin; on kuolo seppel sankarin, kun vaatii häntä vakaumus ja ihmis-oikeus.

ERÄÄNÄ UUDENVUODEN YÖNÄ.

Nuor' on maani, nuor' oon itse myöskin, varhain alkoi aamu kummallekin, näimme vuorten päällä päivän-nousun, nousimme ja kohti kiiruhdimme— vaan nyt sumu sankka päivän peittää.

Toivoimme me totta elämältä, uneksimme uutta hengen aikaa, jolloin kauneus ois kansan usko, nauru naisten, laulu miesten miekka, sotaa käytäis, iskis innon tulet, jyräis vastatusten vakaumukset— vaan on väkivallan väärän aika.

Liemme heränneetkin liian myöhään; ollut lie se iltarusko, jonka vuorten päältä päivä näytti meille. Tullut yö on. Mennään maata, maani!

SUKUVIRSI.

Eteläsuomalaiselle Osakunnalle omistettu.

Uusmaan urhot, jäämit jäykät, lapset raisun rannikon! Maassa meill' on juuret vankat, tahto taivahalta. Oisko meissä orjan leima, ollaan kansa Kullervon! Riemukseen ei meitä riistä, sorra sortovalta. Seiskaa paadet, paikallanne! Toisianne turvatkaa! Vaaran tullen vainolainen valkamiinsa survatkaa! Kahden puolen Suomenlahta kukkii kaunis kansa, maa, suuri Suomenmaa!

Saarten sulhot, nienten neiet, kansa suuren kaupungin! Ahkeroikaa, aivot Suomen, suurta tehdään hiljaa. Viron viitto heljä heimo, itkee vaimot Inkerin. Meidän tässä on kyntö, kylvö, vieras korjaa viljaa. Rajatonta rakkautta vaatii taisto kansojen. Uusmaa, joudu johtajaksi! Saat sa paikan parhaan sen. Taas on tarpeen Väinämöistä, haahta sankar-haavehen: Suomen vapauden!

VELJESVIRSI.

Viipurilaiselle Osakunnalle omistettu.

Minkä liitti luonnon Luoja, ei sitä ihminen erota.

Yks on maa ja yks on kansa, yksi kaunis Karjalamme, ikuinen, ihana, pyhä.

Elivät erossa veljet: virsi vierä tuulen teitä, laulu taivahan latuja, kutoi sillat kummalliset, kaaret ainaiset asetti tuvasta tupahan, kautta Karjalan sinisalojen.

Tuo on virsi veljesvirsi, kuultu Suomen hongikoissa, alta kasvon Kaikkivallan, pyhän päältä päiväkummun.

»Miettikäämme mennehiä, muistelkaamme muinaisia, tulta taattolan takassa, maita maamon kukkivia, ihanuutta talvi-illan, suvi-aamun armautta, kesän kerkeän menoa, syksyn synkän saapumista; kuinka paistoi kuudan valju hangille helottaville, kuinka paahtoi kultapätsi heinän nuoren helpehille, kuinka sai kotihin karjat pihahallin haukkuessa, kuinka hirmahti heponen tutun äänen tuntiessa, miltä maistui leivänkakku, käden karhean tekemä, oli olla turvallista, tuvan tumman karsinassa; veistellä pärevenettä, kuulla lapsen laulatusta, kehdon vanhan keinumista, taaton hiljaisen tarua, kummista salon sinisen, ihmehistä ilman kaiken, vainajista valjenneista, sankarten samoannasta, kihloista kilahtavista, häistä metsän morsianten, kun tuli kuningas itse, valkealla varsallansa, ajoi tietä virvatulten, tuonne kultia karisti iloksi inehmon lasten, onnen oudon etsijöille; niille, joilt' on mieli mennyt elonhaavehen ha'ussa, joilt' on hapsset harmennehet taivon kaartaa kurkottaissa, jotka sorjasti sotivat, taistelevat tappiolla, eestä päämäärän etäisen, puolesta unelman uuden, näkevät näkemätöntä, tekevät tekemätöntä, sortuvat sorahan polvin, mutta kilpi kirkkahana.»

Tuon ken kuuli veljesvirren lapsena isän kodissa, luona armahan emonsa, kotilieden lämpimässä, ei hälle elämä anna enää muuta kuin muruja, häll' on päässä päivätähti, syönessä suru ijäinen, jok' ei lähde laulamalla, pakene pajattamalla Suomen tummista tuvista, Karjalan sinisaloilta. Laulu lapset yhdistävi, sillan kultaisen kutovi, rajat kussa kulkeneekin, vallat kuinka vallingekin.

MARJATAN TÄHDET.

MARJATAN TÄHDET.

Marjatan tähdet, maailman tähdet, tähdet tietäjäenki, paistavat yhä, yö kun on pyhä, hiljainen ihmisen henki, tuikkivat tupiin, kylmiin kyliin, suurten sulhojen mieliin, syöksyvät kanteletarten syliin, syttyvät soiton kieliin.

Tuosta on taru, tuima ja karu, mainittu pohjolan mailla: Loista ei tähdet, Marjatan tähdet, muiden lamppujen lailla, tähdet kun Marjatan tuikkii, ne tuhoo taikka ne taivohon nostaa, autuuden äärettömyyttä ne uhoo taikka ne kaataa ja kostaa.

Yö oli aaveen, yö oli haaveen; sulho ja morsian kulki, helkkehet unten, välkkehet luntien yö pyhä piiriinsä sulki, seisoi hongikko harras ja vakaa, kuutar kummia seuloi, valkeus taivahan rantojen takaa morsius huntuja neuloi.

Virkahti sulho, sureva sulho: »Luonto jo laittavi kesää, meillä on rakkaus ainoa rikkaus, meillä ei vuodetta, pesää, olla ken maailman orja ei saata, hälle sen maailma maksaa, suo hälle haudan syntymämaata; vieläkö jalkasi jaksaa?»

Vastasi nainen, vakava nainen: »Eespäin on talvinen tiemme, vastassa vaikeus, mielessä haikeus, kauneuden viestiä viemme, kuljemme rakkauden palmuja kantain, päällämme päilyvä totuus, vaadimme valkeutta taivahan rantain; rohkea, kuulun sun rotuus!»

Tuikkivat tähdet, Marjatan tähdet, kannella korkean taivaan, astuivat aatteet, maailman-aatteet, elämän ankaran vaivaan, heittivät pitkän, säihkyvän säteen idästä läntehen hamaan, painoivat käden toisehen käteen, käskivät kiiruhtamaan.

Viikot ne vierä, vuodet ne kieri, ihmiset aikojen mukaan; taas kesä tuli, taas lumi sulii, kuullut heistä ei kukaan. Rannalla vieraalla valkeni luunsa, huuhtomat hyisen laineen, kattamat kukkivan kauneuspuunsa, mainitsemattomat maineen.

—Ildiko, Ildiko, Burgundin ilves, miksi sa murhasit mun? —Attila, Attila, ah älä kuole, kuolleista herätän sun!

—Ildiko, ah hius-himmeä, miksi teit teon vilpillisen? —Attila, ah sotalaumojen surma, syy oli rakkauden.

—Rakkausko raudan sun morsius-yönäs suuntasi syömeeni näin? —Miksi et enemmän mielinyt mua, katsoit tähtihin päin?

—Katsoin tähdistä kohtalon teitä, siksi ma unhotin sun. —Ollut et enää hunnini hurja, loukkasit lempeni mun.

—En ole entinen Attila enää,
Jumalan vitsa ma lien.

—Surmaavat sulhonsa Burgundin neitseet,
tietävät petturin tien.

TURHA KAUNA.

Turha sun mulle on kaunaa kantaa, retkeni rientää jo taivahan rantaa, kohta, kohta sen taaksi haihtuva on elon harhaisen haaksi.

Mahtuvat sinne syyttävät sanat, laulujen laineet ja venhojen vanat, kenties kun olen siellä, muistaa voit mua muullakin miellä.

Koe mua hetkinen, hetkinen sietää!
Pyydä en suotta, sen sallimus tietää,
sama, mi tielleni johti
Sun, jolle lempeni leimuta tohti.

Taikka jos ahdas on maapallo meille, keskenkin tulla voi Tuonelan teille, sattui jo surmaava nuoli, voit pian virkkaa: ma voitin, hän kuoli.

Mut älä ilmaa myrkytä multa! Tukehtuessakin syökseen ma tulta, poltan rikki ne rinnat, jotk' oli muinoin mun onneni linnat.

DIES IRAE.

Ystäväni yksin lähti, jäin kuin kylmä taivon tähti katsomahan kulkuansa, muistamahan murhettansa.

Eikö palausta konsa? Ei, on tullut tuomionsa, lyönyt hetki, juossut hiekka, noussut kuolon kuuramieikka.

On nyt hetki suurin hällä: ostettava elämällä kutsumuksen kultamuru, itselönsä ikisuru.

Sydän kiertyy synkän miehen. Rauta iskee rautatiehen, liehuu liina, kattoo juna; sammui pilven viime puna.

Nyt on tehty murhatyöni, nyt on yksinäiset yöni, nyt voin itkeä ma ilmi, mitä kestin kuivin silmin.

Hulluus varmaan suuni sulki, nyt voin huutaa tuskan julki: tahtonut en itse tätä, tein ma pakkotehtävätä!

Häll' on elo eessä, mulla takanani tuiretulla. Sulle ollut este oisin, jos ma oisin tehnyt toisin.

Myöskin inha itselleni.
Särkyköön mun sydämeni,
menköön onni sun ja minun!
Nyt on voitonseppel sinun.

Vaan jos takaisin hän palaa?
Jos hän mua muistaa salaa?
Silloin helmahansa heityn,
syöksyn syvyyteen ja peityn!

MENNYT.

Putosivat puista lehdet, pilvilöistä sateet, ei pudonnut tuskan taakka minun mielestäni.

Muutti linnut maille muille, meni armas nainen, yksin yön pimeään lintu rinnassani laulaa.

—Oi Jumala, sano minulle milloin kesä tulee? —»Silloin koska kirkonkellot matkallesi soittaa.»

—Oi Jumala, vielä virka, milloin päivä nousee? —»Silloin kun vihanta virpi kummullasi kukkii.»

—Hyvä Jumala, etkö luule, että armas palaa? —»Palajaa, kun vieras sulho vierellänsä kulkee.»

—Lausu, laupias Jumala, vielä viime sana: yletätkö ystävääni Tuonen tuolta puolen?

Vaiti on Jumala, vaiti meri, maa ja metsä, yksin yössä mielipuoli puhelee ja huutaa.

KEVÄT KIRKKAHIN.

Kevät kirkkahin, mitä virkkaisin, jos armahain tulis vastahain?

»Älä muuta kuin sula silmin, suin, kuole riutuen kera hankien!«

Kevät kirkkahin, mitä virkkaisin, jos antais hän mulle elämän?

»Älä muuta kuin tee tenhoutuin vala valkoinen kera kukkien!«

LOUKATUT.

Orjat, kytketyt yhteen, loukatut sydämehen saakka, ranteissa rautaiset kahleet, harteilla hallava taakka!

Emme me yhtyä voi, emme myös erota saata, lempiä emme, mut emme myöskään lemmeestä laata,

Tehnyt olen väärin ma sulle, siitä mun sydämeni murtui, tehnyt olet väärin sa mulle, siitä mun tunteeni turtui.

Sultakin kuollut on herkin.

Tiedän, se on oma syyni.

Menneet on onnemme kevät,

eess' ikitalvi on tyyni.

Mutta kun nään sinut jälleen, silloin mun silmäni vettyy, taas käsi hyljätty kohoo, taas sydän pettynyt pettyy.

Nään, miten sielusi sunkin kurkottaa mua kohti, kuulen kuin sydämesi nyyhkii, kerran mi toivoa tohti.

Lasket sa leikkiä jälleen; taas käsi tarjottu vaipuu, muuta ei meillä kuin muistot, murhe ja toistemme kaipuu.

Orjat, kytketyt yhteen, loukatut sydämehen saakka, ranteissa rakkauden kahleet, harteilla töittemme taakka!

RUNOKIRJE.

Rakastettu, armastettu

ijankaikkisesti

Kuinka kuolis lempeni,

mi nyt jo kaikki kesti?

Saat sa olla armoton

ja saat sa olla paha!

Jälleen kun ma muistan Sun,

ma sulan niinkuin vaha.

Saat sa olla uskoton,

ja että ootkin, tiedän!
Kuolla olin kerran tuosta,
hymysuin nyt siedän.

Täällä, tähtitarhassani,
hiljaisuus on pyhä.
Tänne kuulut Sinä vain,
Sa ainut, armas yhä.

Tule tänne, tähti-yöhön,
tänne, missä olit,
ennen kuin Sa menit pois
ja toisen omaks tulit!

Tääll' on taikalinna tehty
Sulle surun puista,
ollehesta onnestain
ja uuden haaveiluista.

Tule! Etkö nää jo, kuinka
sydämeni riutuu,
koko maailma ympärillä
himmenee ja hiutuu.

Sammu sanat, säveleet
ja kaikki kaunis hajoo.
Tule, tumma, armas lapsi!
Ylevinkin vajoo.

Mikä vaipuu, vaipukoon!
Mun rakkauteni kestää.
Suuri suru, suuri tieto
meiltä eron estää.

NÄKY.

Minä nään, miten isäsi muisto sun sielussas himmenee, miten itsekin himmenen siellä ajan vierressä vitkalleen; sama kohtalo sunkin saartaa, myös sen, jota rakastat, pois, pois, ah ijäksi menen kera lempesi katoat.

Ah, kaukainen jälkipolvi, mi teet kuin kerran ma, mi kurkoitat unikuvaa elon entävän kuulusta; se pettää, se pettää, se pettää kuin hän, jolle lempeni jää, pois, pois, ah ijäksi menen ikityhjyyteen häviää.

MARIA ANTOINETTE.

Maria! Miks suutelet mua, mun haaveeni haltiatar? Ma vaan olen kreivi von Fersen, sa Ranskan valtiatar.

Sun polkusi kumpuja kulkee, ma mies olen alhainen, on liikaa jo, että sa arvaat polon rintani rakkauden.

Maria! Maria! Miks jälleen mua suulle sa suutelet? Sen nähdä voi vihamiesi, sitä varmaan sa muista et, hyvä nimesi mulle on kallis, sun mainees on maine maan, jos lempemme ilmi tulee, moni kulkevi kuolemaan.

Maria! Miks et mua kuule? Maria! Miks suutelet taas? Sua eikö liikuta henkes, ei mainees, ei maine maas? Maria! Sa tiedät, että sua yksin ma rakastan, vuoks lempeni nyt sinut hylkään, käyn kaukaiseen sotahan.

Mitä mulleko jää, Maria? Pyhä lempeni mulle jää, jää mulle mun onneni muistot ja puhdas tuntoni tää. Olet kallis sa mulle, Maria, mut kalliimpi kuin sinäkin, on mulle mun kilpeni kirkas, vala viimeisen ritarin.

KUNNIA HÄLLE!

Kysytään kerran,
kuinka en sortunut silloin,
kun olin kurja,
pelkäsin itseäni illoin,
kun koko maailma
vastassa seisoj kuin muuri
ja minulla oli
vain oma taakkani suuri.

Vastaa ma silloin:
ei ollut ansio oma,
sortunut oisin,
nyt ollut raunio soma,
mutta mua auttoivat
maailman valkeimmat kädet,
kirkkaimmat silmät,
vienoimmat kyönelevedet.

Hän teki kaikki,
minä en mahtanut mitään,
hän näki kaikki,
häntä mun siunata pitää,
kaikki hän kesti,
kaikki hän kärsi ja kantoi
esiin, rakasti,
rohkaisi, anteeksi antoi.

Kunnia hälle,
henkeni morsiamelle!
Kukkia hälle,
kukkien kuningattarelle!
Helmiä hälle,
helmelle ihmisyyden-uskon!
Huntuja hälle,
hunnulle huomisen ruskon!

KOHTALON KIRJA.

IKÄVÖI, IHMINEN!

Ikävöi, ihminen,
kaipaa kauneinta muiston ja toiveen,
päiviä lapsuuden,
aikoja armaita hempeän hoiveen,
isää ja äitiä,
veljiä, siskoja vierailloilla mailla,
untesi neitiä,
häntä, mi pois meni hämärrien lailla.

Muistatko aikaa,
milloin sun aamusi nousi elon kultaan,
lempesi taikaa,
riemuja, ammoin jo menneitä multa,
retkiä marjassa,
laineita soiluvan salmen ja lahden,
käyntejä karjassa,
kesä-yön ääniä yksin ja kahden?

Kaipaanko milloin

pois ajan, paikan ja kuolonkin taaksi,
istuen illoin,
tuntien hiljaa maatuvas maaksi,
kun kaikki haipuu
kaunis niin kauas ja päämäärä pyhä
vitkahan vaipuu,
vaikka sa korkeelle kurkotat yhä?

Nauratko koskaan
silloin sa naurua ivan ilkamoivan?
Säikytkö, joskaan
kuule et muuta kuin oman äänes soivan?
Painatko pääsi
silloin sa peljäten, kulmilta harmaan?
Särkyykö jääsi
muistosta, toiveesta mennehen, armaan?

Itketkö, ihminen,
silloin sa kauneinta tiedon ja tunnon,
hienointa sydämen,
herkintä pyrkivän pyyteen ja kunnon?
Kuuletko hukkaan
juoksevan hetkiä mittaavan hiekan?
Päivies kukkaan
näätkö jo tähtävän kuuraisen miekan?

Kyynelten armo
syntymälahjoista laupein on meille,
surun suuren tarmo
kylvetty siunaten sydämien teille:
kärsien kestät,
silloin kun nauttien sortuisit ammoin,
itkien estät
itsesi vallasta tyhjyyden kammoin.

Ikävöi, ihminen,
taa ajan, paikan ja tuonenkin laineen!
Rannalta tuskien
nääh pyhä tähtesi yli yön ja aineen!
Kultainen helää
ihmisen ikävöivän sielussa kieli.
Etsimys elää,
maaksi kun maatuu jo tyytyvän mieli.

PYHÄ MARTTI.

Legenda.

Pyhä Martti, mahtava piispa, yli ratsasti Ranskanmaan, jalo alla jalkova orhi, kaks knaappia seurassaan.

Tuli ryöväri vastahan tiellä:
»Hei, henki tai kukkaro!»
Pyhä Martti, mahtava piispa,
pään herjalta halkaisi jo.

Taas eespäin ratsahat rientää; puri pakkanen ytimiin, hevон harja huurtehin hohtaa, jää kasvavi kannuksiin.

Tuli kerjuri vastahan tiellä:
»Ropo köyhälle, herra, suo!
Ei varrellein edes vaippaa
hän jättänyt, ryöväri tuo.»

Pyhä Martti, mahtava piispa, ei miettinyt kauempaa, löi kahtia vaippansa kalliin: palan suuremman

kerjuri saa.

Taas eespäin ratsahat rientää; puri pakkanen ytimiin, yön taivas tähtihin ratkee, mut tähdissä kuiskailtiin:

»Kunis ratsastaa Pyhä Martti, sinis siunattu Ranska on, sinis viattomalla on suoja, pää konnien turvaton.»

Yön tähtien tuikkeessa kiittää uros jäisellä orhillaan, vilu-viittainen, kypär-kylmä, kaks knaappia seurassaan.

Kun kuuluvi kavion kopse, rikas vuoteellaan vavahtaa, kädet ristivi köyhä, mut konna hätähuutohon havahtaa:

»Sinis ratsastaa Pyhä Martti, kunis maan päällä oikeus on, kunis täyttynyt Jumalan tahto on laupias, lahjomaton.»

Yhä ratsastaa Pyhä Martti, käy tuomio teräksinen yön talvisen tähtien alla yli maan, läpi sydämien.

HAUTOJEN KESKELLÄ.

Tuijotin yöhön sankeaan. Näin minä lumisen kirkkomaan, ristejä silmäkantaman päähän. Oli kuin sieluni käynyt ois jäähän— hirmuinen valkeus!— niin hiljaist' on keskellä hautain.

Risti ristiltä kuljin ma, luin minä kirjoituksia, tuossa outo ja tässä tuttu, kerjäläinen ja silkkinuttu, kaikki jo multaa— niin hiljaist' on keskellä hautain.

Vait! Kas, laulua yössä soi! Hautojen kesken ken laulaa voi? Laulaako kuolema kullallensa, syksykö valkeelle vaimollensa, Talvettarelle— niin hiljaist' on keskellä hautain.

Kohden laulua kuljin ma. Ken oli kumma laulaja? Näin minä miehen yksinäisen istuvan juurella ristin jäisen, polvilla kannel— niin hiljaist' on keskellä hautain.

—»Mitä laulat, sa laulaja?» »Laulan kuoleman kulkua poikki vetten ja poikki maiden, halki haaveiden autuaiden— kuuletko kuoma, miten hiljaist' on keskellä hautain?»

Katsoin ma hulluhun laulajaan. —»Mitä kallista sulta on kuollutkaan? Miksi istut kuin peikko yksin? Mahtunemme me vieretyksin virren työlle—» niin hiljaist' on keskellä hautain.

Katsahti laulaja minuhun: »Lapsesta asti jo tunsin sun. Miksi hoiput sa hautojen päällä? Tiedän, on armain aikas jo täällä, kummitus olet—» niin hiljaist' on keskellä hautain.

Tartuin päähäni tuskissain. oman ma ääneni kuulin vain, ristit, haudat mun silmistä haihtui, valkeus pilkkopimeäksi vaihtui, murheeni muistin— niin hirmuist' on keskellä hautain.

»SE KUITENKIN LIIKKUU!»

En enää pelkää. Yö on haihtunut, ei mua enää hullun houreet vaivaa, on murhe mulla työksi vaihtunut, nään kukat, kummut sekä sinitaivaan kuin ennen kuultavina, kirkkahina; ja veren aallot hyrskyvät valtavana, ma tunnen voimaa vaikka vuoret siirtää, taas aatos kantaa, pilvilöitä piirtää, ja käsi sydämellä maailmalle ma lausun, voitettulle voittajalle: se kuitenkin liikkuu!

Kun vieno joutuu keskeen karkean, niin useasti karkeampi voittaa. Ken kuulee ärjyessä ulapan, jos lapsi lammen heljän ääntä soittaa? Ja lapsi vaikee. Min' en vaiennut, näin monta sortuvan, en sortunut, ma opin sotalaulut lainehilta ja tarmon julman taivaan jumalilta, voin käyttää kalpaani kuin kanneltain, löin monta iskua ja itse sain: se kuitenkin liikkuu!

Se liikkuu sentään, sydän ylväs tuo, min luulin murtuneen jo hautaan mustaan, se päältäään rautapantsarinsa luo, se itkee, nauraa, hehkuu innostustaan. Taas tohdin toivoa, taas tohdin luottaa, taas eespäin nähdä, uutta aikaa uottaa, nään tuhat silmissäni tulikerää, maailmat syntyy, sydänhaaveet herää, ja vaikka pettäis kaikkein muiden usko, maa pimeneisi, haihtuis huomenrusko, se kuitenkin liikkuu!

Te tuokaa tänne Lapin tunturi ja sydän tää sen alle haudatkaatte, se senkin alla vielä liikkuvi, maanjäritykset tuntea te saatte; se polkekaa, se pistää kantapäähän, se jäätäkö, niin kukat kasvaa jäähän, se pankaa pihteihin, se katkoo pihdit, se vangitkaa, niin vaikee vankinihdit, ja voittolauluin

kivikaaret kaikka, kun irti, ihannoiden uutta aikaa, se kuitenkin liikkuu!

Ma tiedän kyllä: tulee kuolema ja elonlangan armaan poikki leikkaa, voi olla kylmä, valju huomenna se mies, mi tänään vereväisnä veikkaa, maan alla maata, päällä multaa syli; mut yli haudan, kuolemankin yli käy vapaus, jolle sykki sydänkulta, se elää, henkii, vaikka painaa multa, se palaa liekin lailla syksy-öissä, tyrannit pelkää, mutta kansain töissä se kuitenkin liikkuu!

Ah, isänmaani, armas aatoksein, suruni, riemuni ja itku illan, ma sulle veisaan virttä Galilein, kun tuuli leikkivi yön suortuvilla, maa, metsä huokaa, nurmen kaste lankee. Sua herättääkö edes hetki ankee? En usko. Yössä myrkkyyrtit itää, maan ohjaksia henget pienet pitää. Mut alla tuskan, alla tuumuudenki ja sorron, pimeyden, tään kansan henki se kuitenkin liikkuu!

SÄHKÖFANTASIA.

Voima mahtava, voima ankara, ken olet sa, oletko Jumala?

Tulen tunnen ma kyllä. Hän veljeni on. Tuli sieluni onhan sammumaton. Maan tunnen ma myös, meren välkkyvät veet, pihat taivahan, pilvien jyrkänteet, oman itsenikin osaks tuntea voin— sa yksinkö outo ja verhottu noin?

Siis lienet sentään Jumala. Sun ukkosessa kuulen ma, nään revontulten räiskehessä, myös ihmisessä, eläimessä, kannella taivaan, kaikkialla, ilmassa, maassa, maankin alla.

Mun sielussainkin olet siis.
Jumala, Lempo taikka Hiis,
Sa hirmuinen,
Sua palvelen,
Sa suloinen,
Sua rukoilen,
suo voimasi minussa vallita,
minut lataa liekeillä, laululla!

Kuin? Kaksi virtaako tarvitaan? Ne minusta löydät ainiaan, yön virran yhden ja toisen pyhän, epätoivon ja uskon uuden yhä, ivan ilkeän, haavehet hartahimmat, ujut unelmat, herjaisat kiimat, kimmat, pelon pelkurimman, myös miehen mielen, meren kantelon, laaksojen, lampien kielen, kaikk' kaikki löydät. Ei sinulta ole vastavirtoja puuttuva.

Ja olenhan itse vain vastavirta. Käy halki henkeni elämän pirta, teen työtä, taistelen, pyrin, toimin, en tiedä, lienenkö kude, loimi. Ma kuulun jonnekin. Minne? mietin.

Sukkulan surinan pääni päällä kuulen enkä arvaa, päivän neitikö helskyttää hääkangasta kultakarvaa. Mut jos hän Päivätär päreä ois, niin tottahan aamu koittais, ja jos hän kultakangasta lois, niin ilosta ilmat soittais!

En tiedä. Yön sylissä yksin seison. Ukon jyrinän kuulen, nään salammat, tunnen päässäni nousevan hiusten— pelvostako? kauhustako? Sanasta salaisen sähköön.

Voima mahtava, voima ankara, ken olet sa, oletko Jumala?

Jos olet myötäinen minulle, miksi et minulle taivu? Jos olet viholliseni, iske, että eessäs vaivun! Virrat sieluni sulata yhdeksi! Asetu itse myötä tai vastahan! valitse!

VAELTAJA.

Ystävät, ystävät, ette te saavuta mua, ain olen siellä, mistä ei etsitä, ain olen täällä, mistä on mentävä, teidänkin tultava, vuorilla, laaksoissa, autuuden niituilla, alhoissa, rotkoissa, kuoleman notkoissa, uhmaten, säikkyen, vapaana väikkyen, vankkana astuen, kaahlaten, kastuen, soitakin sotkien, polkuja potkien, polkematontakin taivalta tarpoen, suuntaa montakin, tutkien, arpoen, uuttakin uurtaen, puskien, puurtaen— kuinka siis mua saavuttais vihemiesi?

TOTUUDEN ETSIJÄ.

Lensi aattehet aroilla niinkuin raisut villiratsut— en niitä tavannut kiinni.

Keinuivat kuvien sarjat Intian ikilehoissa, virran vienon lainehilla— olivat uinuttaa minutkin. Entäpä Egyptin maasta löytäisin salasanani?

Matkusti matematiikka mittoinensa, muotoinensa haudoilla entisen Egyptin— sit' oli kotona kyllin.

Synagoganko sylistä löydän varman vastauksen, Galilean laaksoloista, ristin kultaisen kuvusta?

Jehova jyrisi siellä niinkuin pitkän pilven ääni, värisi veriset uhrit, vavahteli kaikki kansa alla Abramian Jumalan, Isakin ja Jakobinkin: itse vaati ihmis-uhrin isä poialta omalta, kuolon kurjan ristinpuussa vuoksi herjan ihmisheimon.

En ma löydä etsimääni.

Menen sieluni sisälle, oman rinnan onkaloihin, löydän luottehen lujimman, jolla torjun turmat kaikki.

TITANIC.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Uppoo linnamme uiva.

Maailma hukkuu,
katoa kaikki jo kuiva.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Aukee allamme syvyys,
laulumme lakkaa,
päätyvi pahuus ja hyvyys.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Nyt ei tuoll' ole ero,

liet rikas, köyhä,
tuhma tai maailman-nero,

»Lähemmä, Jumala, sua!»

On joka usko nyt vapaa.

Yksi on varma:
huomen meitä ei tapaa.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Vaivumme vitkaan ja varmaan,
yllämme tähdet,
vierellä jäävuori harmaa.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Tyynet on taivahan pielet,
tyyni on meri,
tyynemmät meillä on mielet.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Ei hätämerkkimme auta,
ei sana sähkön,
ei valo, ei tuli, rauta.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Ei anovaisina armon,
suorina seisten,
patsaina paatisen tarmon.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Soittaen sorsumme, veikot.

Meillä on vaimot,
meillä on lapsoset heikot.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Yksin on kuoltava kunkin.

Auta ei mua,
jos näen suistuvan sunkin.

»Lähemmä, Jumala, sua!»

Siteet sielujen katkee,

ihmiset eroo,
rakkaus, ystävyys ratkee.
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Kulkeva kuu on ja päivä,
meiltä ei koskaan
häipyvä kuoleman häivä.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Seisomme polviin jo veessä.
Kumppani, soita,
soita kuoleman eessä!
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Soi tuhat-ääninen kuoro.
Jäävuori vastaa:
huomenna toisten on vuoro.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Tyhjiys yllä ja alla.
Hyinen on meri,
hohkaa maailman halla.
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Huulemme hyytyvät torviin,
soitamme sentään,
huudamme kohtalon korviin:

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Tuo elon kaiken on tunnus,
on joka teon,
on joka tehtävän punnus.
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Vaipuu nyt Salliman vaa'at,
lienemme hienot,
lienemme halvat tai raa'at.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Kuole ei kauneus, joskaan
täyty ei kaipuu,
pääty ei etsintä koskaan.
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Ihmisen kunnia soikoon,
ihmisen voima
voittaa kuolonkin voikoon.

»Lähemmä, Jumala, sua!»
Laineet jo päällemme pauhaa—
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Soitamme ihmisen rauhaa—
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Ihmisen kunnia olkoon—
»Lähemmä, Jumala, sua!»
Ihmisen ihanuus tulkoon—

KUVIA JA MIELIKUVIA.

LAPSEN KIRKKO.

Kuulkaa, kuinka kirkon kellot kaikuu kautta maiden merten: pou pau, pou pau!

Kuunteli sitä hän lasna kodin köyhän kynnykseltä, oman äitinsä sylistä, keskeltä sinisalojen. Salot raikui, vaarat vastas, kierteli pyhäinen kaiku, sai lapsi sanelemahan: »Äiti, milloin me menemme sinne, joss' on joulukirkko?»

Virkkoi äiti: »Toisti, toisti, kun sa vartut vaaksan verran.»

Varttui lapsi vaaksan verran, vierä jo veräjän suulle, näki hän kirkkotien katoovan kaukaisehen hongikkohon, juoksi hän kohin kotia: »Olen nähnyt kirkon, kirkon!»

Kysyi äiti: »Minkä kirkon?»

»Näin minä ikkunat isoiset, harjat pilven-piirtäväiset, niitä patsahat piteli maasta asti taivahasen. Äiti, milloin me menemme sinne, joss' on joulukirkko?»

Hymyili hyväinen äiti:

»Kun saat sa paremman koltun.»

Sai poika paremman koltun, pääsi kerran kirkkohonkin, näki hän oikean tapulin, tapulissa kellot kaksi, tuli itkien kotihin, kaihomielin kartanolle: »Oma kirkkoni parempi oli huojuhongikossa. Nyt sekin on minulta mennyt.»

Eikä kohdannut enempi, ei elossa, kuolemassa eikä kuoleman takana kaukometsä-kirkkoansa.

ERÄS BERLINI-MUISTO.

Pienoinen kapakka
Charlotten-kadulla!

Et ole pienin sa mun muistoini kirjassa.

Niin monta iltaa näin sen peilissä ystävätäin.

Hän poissa on minulta nyt, ma yksin yöpynyt.

Hän muita jo lempi kai; kuva korvata sorean sai.

Ja jäähtyi kahvikin, kun istuin ja uneksin.

Ja kyynelet kylmät vain mun vierivät poskiltain.

Tarjooja-tyttönen mua katseli säälien.

Lie rukkaset saanut hän, näin näytti hän mieltivän.

Tai tyhjä sen kukkaro on
Kuka lieneekin onneton?

Oi, tyttönen herttahin!
Sun aatokses arvasin.

Ja oikein sa arvasit, kun kurjaksi luulit mun.

Raha, jonka löin pöydälle, mun viimeisein oli se.

Mut silmäni kynelet ne olleet ei viimeiset.

Jäi jäljelle paljonkin, tuli uusia myöhemmin.

Kaikk' onhan jo lopussa, yhä raukka rakastan ma.

NUORI NIETZSCHE.

Tuo tulleeko päivä mullekin kuin monelle muulle on tullut, että elämä jonkin on arvoinen, jota säästää ja säälii ne hullut, että pelkään ma katsoa kuolemaa kuin kumppani silmäterään— Pyhä Aurinko, kuinka ma pelkäänkään sitä päivää, jona ma herään!

Tää kaikki, kaikk' onhan unta vain: mun aatteeni armahimmat, mun henkeni heleä morsian, tuon suudelmat tulisimmat, hän, hän, satavuosiks mi sekunnit loi ja minuutit miljoonaksi, joka yhdellä sydänyö-katseellaan tomun tään teki jumalaksi!

Ja unta, untahan kaikk' on tää: mun murheeni mustimmatkin, epätoivoni, tuskani, taistoni, sydänkaihoni katkeratkin; mitä oon minä, onneton, kärsinyt, mitä mulla on onnea ollut, on unten aaltoja

ollut vain ja unten tuomana tullut.

Tuo koittaako päivä, kun laskea mun pitäisi pitkin öitä, elon paatisen polkuja suunnittaa ja ankeita arkitöitä, jona oisin ma yhteiskunnassa yks— kentiespä kohta jo kaksi— ja vuosi vuodelta vaipuisin taas raa'aksi rahvahaksi?

Ah, älköhön tulko se milloinkaan! Mut terve, mun päiväni sorja, mun päiväni ylpeä, seppelpää, jona en ole onneni orja, jona seison ma seppona murheen, jona aatos on ahjossa valkee— sa terve, päiväni punainen, kun haaveiden kuoret halkee!

En maitoa suoniin ma saanutkaan, mut sain minä tummaa verta, se otsasuonissa ouruaa, kun kuohuun se nousee kerta... minä kuulen kuin kohinan kaukaisen tai tuhanten miekkojen melskeen— hei, tunnettenko te, ystäväin, tuon alkavan aamun helskeen?

Ja silloin mun silmäni pimentyy, mut sieluni salamoitsee— haa, kuulettenko, kuin myrskyssä mua taivahat jumaloitsee? Olen arkki-enkeli Mikael, mua Auringon parvet seuraa— päin, lapset, laumoja pimeyden, päin ihmis-yön jalopeuraa!

NUORI ALKIBIADES.

Yksinpuhelu.

Oi, miks en syntynyt ma ennemmin, kun Hellas vielä oli urhoin tanner, oi, miks en nähnyt miekkain leimausta ja mastometsää, meren täyttävätä?

Miks ei mun aikananani vapaus ollut kuin entis-aikaan verin ostettava ja miks ei miljoonat nyt Persian ylpeinä yli vyöry Hellesponton?

Tää aik' on aika sankarmuistojen, ei sankartöiden. Tääll' ei tilaa niille. Maa turvattu on, meri meille altis, Ateena kasvaa lauluin, tietein, taitein, ja niinkuin paasi liittyy paatehen, niin nousee maani mahtavuuden muurit.

En luotu muurariks, en muiden töiden rakennusmestariksi. Olla tahdon ma omain aatteitteni arkkitehti.

Haluni usein oisi hävittää maan tasalle nää templit, linnat, pylvää, vain siks ett' uudestaan ne luoda voisin.

Jo tuohon miettinyt oon keinoinkin.
Kaks kansaa täällä kiistää valtikasta,
Ateena yks ja toinen Sparta, kumpi
lopuksi voittaa, viel' ei tiedä kukaan.

Ne veljessotaan tahdon yllyttää, hävitän toisen toisella ja uuden luon kansan raunioille entisien, min veri on kuin Alkibiadeen: puoleksi tyyntä, puoleks myrskyä, puol' urhon kuntoa, puol' immen mieltä, puol' voimaa Spartan, puoli Ateenan armautta päivän, hengen hienoutta, hitunen hekkumata Persian ja ryydiks vielä raakuus pohjan kansain, näin valmis Alkibiadeen on nektar, min tarjoan ma taivaan jumalille.

PIKKU HELKA.

Kun sa naurat, nauraa sydämeni, kun sa itket, hyytyy hurmeheni, tunnen tuskaa, avutonta aivan, kun en arvaa aina syytä vaivan.

Vaan kun silmäs, mieltivät ja hyvät, minuun katsoo niinkuin kaivot syvät, silloin kasvonsa pois kääntää taattos, itkee kuin jo näkis kuolinsaattos.

Tunnen katseen, kysymyksen tunnen.
Kysyt: Mikä? Kuka? Mistä? Kunne?
Kysyt, kysyt, eikä vastaa kukaan;
vierit vihdoin muiden lasten mukaan.

Ah, tuo ilmees varhaisvanha, arka, siitä tunnen sinut, Helka parka! Olet tyttäreni, kuulut sukuun, surun heimoon, surman lasten lukuun,

rotuun, joka rakkautta janoo, hirven silmin armahdusta anoo, kärsii, herkistyy, ei kauan kestä, kuolee

sydämensä ylpeydestä.

VANHA TÄTI.

Hapses jo harmeni, vanha Täti, etkö jo levätä voisi?

—»Hoitelen lapsia siskovainaan, leponi hyödytön oisi.»

Selkäsi köyrtyy, vanha Täti, aika on huolesi heittää.

—»Talutan siskoni lapsen lasta sikskuin multa mun peittää.»

Jalkasi horjuu, vanha Täti, katkeat kadulle kerran.

—»Silloin kun en ole tarpeen enää, nukahdan huomahan Herran.»

KAHDET SILMÄT.

Näin ma kerran silmät synnilliset, silmät suuret, tummat, tulta-lyövät, jotka vaati kaikki tai ei mitään; niiden vierell' loisti silmää kaksi sinistä kuin lemmenkukka rannan, eikä mitään vaatineet ne multa, mutta lupasivat kaikki, kaikki.

Ja ne voitti, silmät synnilliset, ja ma annoin kaikki, kaikki, kaikki, kodin, heimon, työni tyynen onnen, ylpeyden ja omantunnon rauhan, enkä mitään, mitään saanut vastaan, vaan mun autuutein ol' antaminen.

Taaskin loistaa mulle silmät kahdet, toiset suuret, suruiset ja tummat, suurentamat pitkään kärsimysten, ja ne viittoo, kutsuu, kuuluu, kuuluu: »Karatkaamme täältä kauas, sinne, missä arvokkaamp' on ihmis-elo, alkakaamme ajanjakso uusi, nousten, nostain toinen toisiamme, kohti korkeutta öisten tähtein, ihanuuteen itselömme pyhän!»

Näin ne tuikkii mulle tummat silmät; mutta kiehtoo myöskin silmät toiset, siniset kuin ensi railo jäässä, jossa päivän kilo karkeloipi: »Tule, sylitysten syöksykäämme, nuoret oomme, riemustamme rikkaat, tai jos sinä et, niin olen minä, annan armauteni täyden sulle, suutelen sun kuninkaaksi taikka tapan, ett'et enää toista lemmi!»

Aika muuttuu, minä myöskin muutun; silmät suuret, suruiset ja tummat samat on kuin ennen synnilliset, silmät, joista kilo karkeloipi, ovat ystävättärensä parhaan— luulen, taaskin voittaa synnin silmät.

VANTEENHEITTÄJÄT.

Pikakuva.

Lentävi vanteet ristin ristin, ilmassa leikki ja laulu soi, kuuluvi pajatus kylihin asti, ihmiset kylissä aprikoi: rovastilla on vieraita varmaan.

Notkuvi varret, vilkkuvi nilkat, neitojen helmat hulumlee, herrojen otsilta tippuvi tilkat, kenpä se ylinnä keikahtelee? Talon rouva nuori ja notkee.

Hänpä se kaartehen kauneimman heittää, lausehen sorjimmän suustansa suo, ripsillä pitkillä silmänsä peittää, oravan-silmänsä ruskeat nuo. Ja vantehet lentää ja liittää.

Kas, miten hänehen maisteri vilkkuu, sihtaa silmää kuin tulijous. Vantehen kaulaansa sai, että kilkkuu, siitäkö nauru ja kikatus nous— talon rouvan vetreän vanteen.

Istuvat kuistilla vanhemmat herrat, maistavat maljoa höyryävää. Unhottuu puhe useat kerrat, nykähtää ukko rovastin pää, kun vanteet niin kauniisti lentää.

Ah, älä katsele vartta sa tuota liioin, maisteri liekkisyön! Karkkoa kaunihin naurajan luota, pelkää keijuja kesäisen yön! On nuori vanhalle mennyt.

Vilkkuvi nilkat ja punaiset sukat, aurinko painuvi metsän taa, hehkuvi puut sekä poskien kukat, tuoksuvi kasteinen nurmi ja maa. Ja nuorten riemu se raikuu.

YÖVIRSI.

Salamat välähtelevät yössä mieleni pimeään, sinkoovat siniset liekit tuskieni tuntureilla.

Näen hengen huimat kuulut, kuulen laulut Tuonen lasten; olkoonkin iloni yöhyt.

Yöhön mökkini rakennan, yöstä virteni viritän, laulan mahdit maan povesta, synnyt synkät yön vesistä, peitän päivän paistamasta, tärisytän taivonkantta, itse istuinta Jumalan, sydämen särkyneen sävelin, virsin yöstä nousevaisin.

Tahdon olla, tuskan tulkki, tuskan tulkki, päivän peikko, veli kaikkein kärsiväisten, runo syyllisten sydänten.

Syyllisten? Mikä on synti?

Loit, Luoja, halut minulle, panit paalut kaikkialle: »Tähän asti, ei etemmä!» Mutta ma käyn etemmä, uhmaan käskyjä Jumalan, jot' en tunne. En sinulta pyytänyt lahjoa eloni, en siitä sinua kiitä.

IRJA.

Eräs katkelma »Simo Hurtta»-sikermästä.

Istui Irja yksin koissa, kuuli sanat kauhun, turman, istui impi unelmoissa, itki, tunsi hurjan hurman, ylleen vaatteet parhaat puki, jalkaan kautokengät pauloi, suortuvansa pitkät suki, sukiessa hiljaa lauloi:

»Hyvästi nyt onni lauha, peipot pienet lehtipuissa, jää nyt kesä-illan rauha, sateenkaaret salmen suissa, terve myrsky, terve sota, terve elon ukkoshetki, terve tuskan tuiman ota sekä riemut, rikoksetki!»

Hiljaa Hovin tietä kulki; sai hän Hurtan kartanollen, vitkaan portin suuren sulki, vartoi hetken vaiti ollen; vaelsi jo poikki pihan, sydän sykki kuuluvasti, rinta ratketa ol' ihan; saapui Hurtan eteen asti.

Ylpeä on Sormun Irja, tulikukka, suolla soihtu, kiehtova kuin noidan kirja, väkevä kuin velhon loihtu; ei hän pyydä, ei hän palvo, patsahaksi häntä luulet, kostea on silmän kalvo, puoli-auki punahuulet.

Hurtta katsoo, katsoo. Terät silmäin pienentyä ja suurtuu, tuikkii eessä tulikerät, himmeäksi huone huurtuu. »Mitä tahdot?» Hurtta puhuu; vierii hiljaa hetki, kaksi, vihdoon ääni vieno huhuu: »Tahdon taaton vapahaksi.»

Nyökkää päätään Hurtta. Soluu hetket niinkuin virran juoksu, missä illan joutsen joluu, tuntuu tuores lehden tuoksu. »Mitä varrot?» Hurtta sanoo; vierii hetki; kaksi, mutta kohta ääni armas anoo: »Varron sulhon vapautta.»

Nyökkää päätään Hurtta. Suljuu aika niinkuin suvi-yöhyt, missä huomenruskot huljuu, vaikk' on mailla varjovyöhyt: lentää, liittää suuret perhot, syttyy helaatulten palot, punertavat pilven verhot, kangastuvat taivaan talot.

Virkkaa tyttö viimein: »Lähden.» Käypi Hurtta käteen hälle, lausuu: »Tyttärensä tähden taaton annoin elämälle, sulhon morsionsa vuoksi, itseäs en enää anna. Jääös, hyvä, Hurtan luoksi, Hurtan huolet, riemut kannan!»— * * * * *

NIIN SINUA KATSOIN, NEITI—

Niin sinua katsoin, neiti, kuin lapsi lelua uutta, niin sinua kuulin, neiti, kuin korpi kevätkäkeä, kunnahalta kukkuvata.

Kukuit kukkihin poveni, lauloit ilmi mun iloni, helkytit keväiset kaiut, herätit salon sävelet puroina porisemahan, kanteleina kaikumahan, tuulen viedä, toisen tuoda, vaaran vastahan sanoa.

Niin on nyt minun iloni kuin lapsi lelua vailla, niin on nyt minun eloni kuin kevät käkeä vailla, kumpu vaiti, kukka poissa, surussa salo sininen.

MINKÄ TAISIN, POIKA PARKA?

Minkä taisin, poika parka, ja tyttö, mitäpä taisit tulelle tulisen silmän, Luojan suuren syttämälle?

En minä sinua syytä enkä syytä itseäni, syytän syitä suuren Luojan, pattoja pahan Jumalan, poven pienen pyöreyttä, varren hoikan valkeutta, kulmakarvan kauneutta, kautokenkien keveyttä.

Alas sa alati katsoit, katse loisti luomen alta, liekki ripsistä ritisi, kulmista kulona kulki, lieskahti pojan povehen, risahutti rintaluuhun, povea porottamahan, hermojani hiihtämähän, suoniani särkemähän, jäätämähän jättereitä.

Siitä en sinua syytä enkä syytä itseäni. Vaan siitä sinua syytän, siitä syytän itseäni, sa ettet nauranut enemmän, minä enemmän naurattanut pienillä pilapuheilla, tyttölasten lauleluilla.

Jos oisit nauranut enemmän, minä enemmän naurattanut, ei oisi elämä mennyt, elämän kauneus kadonnut, tummunut tupani orsi, koko pirttini pimennyt, kun sinä menit minulta, kun putosit, pohjantähti!

AATU-UKKO.

Niin on ihmis-ajatus
kuin savupatsas ikään:
kun se lähtee nousemaan
niin ei sitä estä mikään.

Tuulet sitä kuljettaa
ja pyörreviimat kantaa.
Ijäisyyden ulapoill'
ei ole saarta, rantaa.

Vaan kun ilma raskas on,
niin savu maahan vaipuu.
Arkitöiss' on tukehtunut
monen mielen kaipuu.

Nousemahan lähtenyt
oli Aatu-sepän henki
läpi taivaan yhdeksän
ja yli kymmenenki.

Peltojensa pientareita
Aatu asteleepi,
taittaa tähkän toisinaan
ja tarkkaan katseleepi.

Mutta mailla korkeuden
henki kiivas kiittää,
tähtitarhat taivahan
ja linnunradat liittää.

»Kummahan on kuitenkin
tää luomakunta Luojan»,
mieltii ukko mielessään,
»kun käsittäisi ruojan!

Ymmärrän ma yhtä toista:
että siemen itää,
siemenestä maalle kasvun
kaiken nousta pitää.

Sumu nousee järvestä
ja sataa alas jälleen.
Kiertää niinkuin rukinpyörä
koko luonto tälleen.

Entäpä jos tehdä voisi
itse kiertorukin?»
Tuo on Aatun ajatus,

tuo mielihaave ukin.

Ja hän ryhtyy takomahan
kohta toimessansa.
Poika polven korkeuinen
hällä apunansa.

Vuodet vierii. Rovasti
saa ukon työstä kuulla,
painuu kerran pajahan
ja katsoo hymysuulla.

Lausuu: »Luoja palvelempi
tavallansa kukin
eikä huonoin ehkä liene
tapa Aatu-ukin.

Mutta poika pantava
on tuosta papinkouluun.
Ensin itse opetan
ja sitten laitan Ouluun.»

Rovastin tahto tapahtui.
Taas viikot, vuodet luisti.
Poika tuskin taattoaan
ja kotoansa muisti.

Palasi kerran kesällä.
Oli juhannuksen aatto.
Nytpä Aatun mökille
käy harvinainen saatto.

Eellä piika pappilan,
kädessä kahvipannu,
jäljessänsä ruustinna
kera kuppien ja kannun.

Sitten ruokokeppeinensä
rovasti jonon jatkaa,
juhlallisna hahmoltaan
kuin kirkkoon oisi matka.

Tytär nuori takanaan
kera miehen oudon kulkee.
Sydän arka kummallakin
aavistusta sulkee.

Jälkijoukon muodostavi
Hurri, talon halli,
pappilaan mi harvoin tulla
haukkumatta salli.

Näin nyt Aatun mökille
käy harvinainen saatto.
Päivä painuu läntehen,
on juhannuksen aatto.

Joka töllin saunasta
nyt vitsan viuhke soipi,
leivät nuoret lemuaa
ja huuru huppeloipi.

Aatu-ukolla yksin ei
ole juhannust', ei juhlaa.
Harvoin pyhäpäiviäänkin
lepohon hän tuhlaa.

Aatu-ukko pajassansa

yksin takoo, takoo.
Savu milloin kohoaa
ja milloin maahan sakoo.

Vanha on jo Aatu-ukko.
Elon pyörä luistaa.
Tuskin enää poikaansa
ja maailmaa hän muistaa,

Ovi aukee, astuvi
nyt sisähän juhlasaatto.
Outo käden ojentaa
ja virkkaa vitkaan: »Taatto!»

Aatu katsoo kummastuin,
ei tunne tulijoista
muita hän kuin rovastin.
Tää epätiedon poistaa.

Lausuu: »Aatu, iloitse!
on poikas insinööri.
Tulla saattaa hänestä
nyt vaikka tirehtööri.

Poikasi on potra mies
ja rahaa tehdä jaksaa.
Kuusisataa kuussa saa jo,
jotka ruukki maksaa.

Siksi, Aatu, iloitse!
Jo hätäpäiväs päättyy.
Pappilassa ikisuoja
sulle onpi sääty.»

Aatu katsoo kummastuin.
Ei ymmärrä hän tätä.
Mitä haastaa rovasti?
Mi päättyy? Mikä hätä?

Eihän häll' ole hätää ollut
koskaan elämässä.
Vaiko liekin elonpäivät
hällä päättymässä?

Sen hän yksin ymmärtää:
on poika hälle tullut.
Vasaransa jättää hän
ja virkkaa: »Tervetullut.»

Käsi kädessä katsovat
nyt isä ja poika toistaan.
Poika kylpee kyynelissä,
Aatun silmä loistaa.

Poika! Hänen poikansa!
Niin suuri, vankka, ylväs!
Tuli takaisin taaton ilo,
koko kodin pylväs.

Virkkaa: »Tulit parhaaksi!
On palje rikki vähän.
Painajata tarvitsen,
en muuta, työhön tähän.

Kas, se kohta valmis on!»
Ja hyväellen noita
silittää hän rattaita
ja rautaputkiloita.

Mitäs muuta! Insinööri
tarttuu paljetankoon,
Aatu-ukko vasaraan
ja rovasti hiilihankoon.

Hei, kuin kipunat kirpoaa
ja kaikuu kaunis hilke!
Tämä on vielä sorjempaa
kuin koivuvitsan vilke.

Autuaana Aatu-ukko
takoi iltaan asti,
katsoi vuoroin työhönsä
ja poikaan rakkahasti.

Vaan kun päivän kultakehrä
metsän taakse haipuu,
silloin myöskin Aatu-ukon
kädestä vasara vaipuu.

Kerran kaksi horjahti
ja sitten maassa makas.
Ulos vietiin, vietiin myötä
myöskin rukki rakas.

Raskahasti Aatun rinta
niinkuin meri kiikkuu.
Huulet hymyyn hyrähtää,
hän virkkaa: »Nyt se liikkuu.»

Päivä painui metsän taa.
Oli juhannuksen ilta.
Tuli tuores lehdentuoksu
lammen rantamilta.

Pääsky visersi viirin päässä,
kaukana käki kukkui
Hiljaa niinkuin suvi-ilta
Aatu-ukko nukkui.

KADONNUT SÄVEL.

1.

Oli aika, kun suuria aioin, maat taivaiksi unelmoin. Nyt istun ma yksin, yksin, näin päiviä viettää voin.
Voin istua aamusta iltaan ja soppehen tuijottaa, vedet kuumat silmistä tippuu, en pienintä säveltä saa.

2.

Lien paljon ma lauluja tehnyt, mut yks oli kaunehin, oli mulla niin armas aihe— polo, kuinka sen unhotin!

Se oli mun onneni laulu, sävel säihkyvä, voitollinen. Yöt päivät yhä ma etsin sitä pohjasta sydämen.

Ja vuodet ne vierii ja vierii, tuli silmien sammuu pois. Mitä siitä, jos löytyä kerran elon kauneus kadonnut vois!

Jo ystävät ympäri väistyy, ovat hapseni harmenneet. Mitä siitä, jos löytäisin kerran ens-lempeni säveleet!

3.

Haa, kuulkaa! Nyt se on mulla.
Sen löysin ma vihdoin siis.

On aikasi joikua, joutsen,
ja kuolla nyt säveliis.

Te kuulkaa, kuinka ma laulan sysikutreista kassapään, miten pitkien ripsien alta, tuhat aatosta välkähtää!

Ah, näittekö varttansa norjaa? Yli kukkien kulkee hän, se on hän, minun haaveeni heljin, se on impeni hämärän!...

Vedet kuumat silmistä tippuu, ei kuulu kuin huokaus, ja kantelon kieliltä hiljaa soi hukkuvan parahdus.

4.

Epätoivoinen, yhä etsin, yhä huuleni humisee... O, laupias Jumala, auta, mun järkeni pimenee!

5.

Taas haaveet koskena kuohuu, runot kuplina kumpuaa, ja veen yli vellamo nostaa käsivarttansa valkeaa.

Te näättekö katseensa kauniin?
Ah, pois minut päästäkää!
Ma tahdon kanssansa käydä
meren puistoa viileää...

Kas, kaikki niin oudosti katsoo!
He laulusta hurmaunee?
Ah, huomaan, on kieletön kannel,
jota sormeni soittelee!

MOITITTU RUNOTAR.

Ne sanoi liioin sun laulavan ja ett' olet alaston liian ja että sun ei sovi lempiä mua lemmellä sinipiian.

Näät tyttöni, aika on toinen nyt kuin ennen sun emosi mailla, kun kummuilla karjoja paimensit ja huiskit huolia vailla.

Ei riitä ne kumpujen riemut nyt, ne on riemuja karjapiian, nyt passeja vaativi Pantheon ja arvoja akatemiian.

Joko jouduit sa, tyttöni, allepäin?
Me emme siis huoli heistä!
Mut salli mun sentään varottaa
sua vaanivan surman teistä.

Yks surma suurin on tielläsi sun: elä irralla esteetikoista! Niin maistuvan marjan jos nähdä he saa, voi sattua yhtä ja toista.

Ja suurikin kriitikko asettaa voi sulle vaikean vaalin: kas, olla pappeja Astarten myös voivat ne papit Baalin.

Niin sinisten silmien edessä voi tietehet unhottua: ja monenkin Mefiston pohjalla on hyljätty vain don Juan.

NUORI JOUKO.

Sinäkö sanelet yöstä, sinä, auringon sikiö, laulaja laveasuinen, kantama Kalevan kansan?

Mitä tiedät yöstä sinä, joka et tuntenut ikinä pyydetä tulipunaista, rakkautta rajattomuuden, hiilen hiiltävän paloa, kaiken kaunihiin menoa?

Kävit tietäs kuin sokea jumalitten johtamana, istahdit ilokivelle, kukutit kähkösiäsi, laulelit, mitä sinulle lauloi suuret armo-luojat!

Haa, te päivän liedot lapset, mitä te tiedätte elosta niiden, joill' on tahdon taisto vasten valtoja elämän, jotka syy on synnyttänyt, rikos tehnyt rikkahiksi, tuska tuimiksi takonut, murhe musta seppelöinyt!

Tiedä, laulaja lavea, se on seppel yhtä pyhä kuin omakin otsalehtes antama Auringon jumalan, sulotarten suutelema!

SALOME.

Aino Acktéille omistettu.

Salome, sa hurmasit meidät sotakirkkailla soinnuilla. Salome, sa surmasit meidät punahuulilla, hunnuilla; kun kauneus, luonto ja taide noin yhtyvät liittohon, profeetat on vaarassa silloin, moni valtias voimaton.

Joka liikkeesi jousena taipui, joka äänesi tiukuna soi, joka askelees oli laulu, joka elkesi kuvia loi. Kävi katsomon halki kuin henkäys: lie unta tää armasta vaan, hän Suomesta Europan loihti, vei Suomen hän Europaan!

HYMYLÄ.

ERINOMAINEN MAA.

Muistan maan ma pohjolassa, miss' on kaikki nurinkurin, siellä leikin, lauloin lassa, siellä miesnä kärsin, surin.

Nauroin joskus katkerasti, että kaikui kotikunnas, viilsi poven pohjaan asti: itku joka naurun lunnas.

Nyt en itke, naura enää, hymyilen kuin taivas tyyni, näytän teille pitkää nenää, katan kaikki hymyilyyni,

ystävät ja viholliset, miehet, naiset, mielipiteet, puolueet ja puremiset, supisuomalaiset siteet.

Myönnän joka joukon, ryhmän, tunnustan ma tunkionkin, väistyn tieltä väärän, tyhmän: hän se siellä viisas onkin.

Niinkuin suuri siell' on pientä, kaatuminen kasvamista, kauravelli lihalientä, kansa—»epäkansallista»!

Haavat lyödyt, haavat saadut aika kaikki kutoo arpeen. Mitkä liekin miekan laadut, taisteloss' on hymy tarpeen.

HIIRI.

Motto: »Auch ich bin in Arkadia geboren.»

Hän ensin oli pikkuinen teatterihiiri, sitten hän maaseudun maanteitä kiiri.

Näytti siellä Kristus ja näytti Mefistot: samat oli kummallakin hiiren takalistot.

Mut Molièreksi se pyrki pieni hiiri, kun itse oli Luojansa ihanin satiiri.

Siks alkoi hän akkojen juoruja juosta ja kritikasteriksi jo kiipesi tuosta.

»Kun vuoret mun siitti»—se oli hiiren logiikka— »niin minä miks en vuorta?»—Se oli hiiren tragiikka.

LAKI JA HUTIKKA.

Motto: »Land skall med lag byggas.»

Maa on meillä rakennettu kilvan kieltolailta, siit' on murhe musta, kun se vahvistust' on vailla.
Siitä Suomi suruissansa ryyppää nyt ja naukkaa, kilvan päällä puolueiden pullonkorkit paukkaa.
1909.

LAMMAS JA VUOHIPUKKI.

Sinä olet lammas ja vuohipukki minä, ja ikuisella tuomiolla onnellinen sinä.

Sinulla on sympatiat, puolueet ja perheet, minulla vain tuntoni tuskat ja erheet.

Sinulla on selkänöja lukijain ja lehden, minä pusken tietäni puhdasta tehden.

Sun on suuri enemmistö, sun on valta, voitto! Mun jo mennyt mailleen on ajan aamunkoitto.

Sinä olet lammas ja vuohipukki minä, ja sentään ma häpeäisin olla—kuin sinä!

»KYLTYYRI.»

Helsingin murteella.

»Kyltyyri! Kyltyyri! Kyltyyri!»

Tuo huuto on Suomessa syyri,

Mut mikä se on se kyltyyri?

Kas, siinäpä pulma on jyyri.

Se on yhdelle ooppera-kyyri, taas toiselle Tukholma-tyyri, Duncan, Forssellin figgyri tai Parisin polityyri.

Tuhatkarvainen on kyltyyri— se on Kiinassa Kiinaan myyri— mut Suomessa Suomen kyltyyri tuon kaiken on karrikatyry.

TARHAPÖLLÖ.

Tarhapöllö se oksallansa oli niin viisas, viisas, koska hän ei puhunut mitään: Suomessa sekin jo piisas!

Tarhapöllö se oksallansa laululintuja kuulee, makumestari olevansa laulun maassa luulee.

Ystävät ympäri tarhapöllön mietteensä somasti sorvaa: »Koska sulle ei ääntä suotu, sulla on varmaan korvaa!»

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KANGASTUKSIA; TALVI-YÖ; HALLA; TÄHTITARHA
***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR

ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.